

Vedlegg:

Den ene dagen

Ungdomsskoler som bruker smågruppebaserte deltidstiltak for elever som viser lav skolemotivasjon og problematferd. Aktørenes begrunnelser og opplevelser. En kasestudie

- Vedlegg 1: Guide for elevintervju/side 2
- Vedlegg 2: Guide for foreldreintervju/ side 3
- Vedlegg 3: Guide for intervju av kontaktlærer i hjemmeskolen/ side 5
- Vedlegg 4: Guide for intervju av leder/lærer i tiltaket/ side 7
- Vedlegg 5: Guide for intervju av ansatte/lærer i tiltaket/ side 9
- Vedlegg 6: Guide for intervju av rektor i hjemmeskolen/ side 11
- Vedlegg 7: Observasjonsskjema/ side 13
- Vedlegg 8: Oversikt over dokumenter som vi ønsker å bruke i undersøkelsen/side 14
- Vedlegg 9: Orientering til skoleledelse og lærere/ side 15
- Vedlegg 10: Til interne og eksterne tiltak – utvalg av informanter og gjennomføring/side 17
- Vedlegg 11: Til selvstendige tiltak – utvalg av informanter og gjennomføring/side 19
- Vedlegg 12: Til opplæringsansvarlig i kommunen/side 21
- Vedlegg 13: Interne og eksterne tiltak. Orientering, invitasjon til foreldre og elever/side 23
- Vedlegg 14: Selvstendige tiltak. Orientering, invitasjon til foreldre og elever/side 26
- Vedlegg 15: Kasestudie av smågruppetiltak. Informasjon/side 29
- Vedlegg 16: Observasjonssettingene/side 37
- Vedlegg 17: Sammenfatning av funn i kasus 1/ side 38
- Vedlegg 18: Sammenfatning av funn i kasus 2/ side 46
- Vedlegg 19: Sammenfatning av funn i kasus 3/ side 55
- Vedlegg 20: Sammenfatning av funn i kasus 4/ side 63
- Vedlegg 21: Sammenfatning av funn i kasus 5/side 73
- Vedlegg 22: Sammenfatning av funn i kasus 6/side 81
- Vedlegg 23: Arbeidsnotat – første krysskaseanalyse/side 87

Guide for elevintervju

Vedlegg 1

1. **Bakgrunnsinformasjon:** "KAN DU SI LITT OM DEG SELV OG HVORDAN DU FIKK TILBUDET OM Å BEGYNNE I DETTE TILTAKET?"
  - a. Klassetrinn
  - b. Kjønn
  - c. Info om tiltaket, fra hvor/ fra hvem?
  - d. Tidligere deltakelse i andre tiltak utenfor klasse

2. **Det pedagogiske innholdet i og organiseringen av deltidstilbudet:** "HVA GJØR DU NÅR DU ER PÅ TILTAKET?"
  - a. Lengde på deltakelse i deltidstiltaket – oppstartdato.
  - b. Sted/lokaliteter/lengde pr dag/uke på tilbudet.
  - c. Innhold og aktiviteter i tiltaket.
  - d. Involvering i planleggingen av dagen/aktiviteten/opplegget.
  - e. Overføringsverdi – sammenheng med undervisningen i ordinær skole/klasse.
  - f. Særskilte oppgaver eller ansvar for noe spesielt på deltidstiltaket.

3. **Elevens egne begrunnelser/motivasjon for å begynne i tiltaket:** "HVA VAR GRUNNEN TIL AT DU ØNSKET Å BEGYNNE PÅ TILTAKET?"
  - a. Begrunnelse for å være elev i deltidstiltaket?
  - b. Frivillighet?
  - c. Bruk av skriftlige avtaler?

4. **Motivasjon og trivsel:** "HVA BETYR DELTAKELSE I TILTAKET FOR DEG?"
  - a. Trivsel i tiltaket.
  - b. Læringsutbytte- faglig/sosialt.
  - c. Møter du opp og deltar i aktivitetene/opplegget?
  - d. Mangler – behov for endringer ved tiltaket og i hjemmeskolen.

5. **Sosial tilhørighet og relasjonelle forhold:** "HAR DU FÅTT NYE VENNER GJENNOM TILTAKET? HVORDAN ER FORHOLDET DITT TIL KLASSEKAMMERATENE DINE?"
  - a. Vennskapsforhold til elevene i basisgruppa/klassen.
  - b. Deltakelse fra andre elever i klassen i tiltaket.
  - c. Forhold til de andre elevene i tiltaket (som ev kommer fra andre klasser eller skoler?)
  - d. Endring av relasjon/ forhold til medelevene i klassen.
  - e. Avslutning av deltakelse i tiltaket.
  - f. Relasjon til læreren i tiltaket.
  - g. Relasjon til kontaktlærer – har den endret seg etter at du begynte i tiltaket?

6. **Samarbeid og kommunikasjon mellom deg og de voksne/lærerne i tiltaket og på skolen:** "SYNES DU DET DU GJØR I TILTAKET OG ELLERS PÅ SKOLEN HENGER SAMMEN PÅ NOE VIS?"
  - a. Kontaktlærerens involvering/kjennskap til tiltaket.
  - b. Kontaktlærerens samarbeid/kontakt med eleven mens han er i tiltaket.
  - c. Kontaktlærerens samarbeid/kontakt med læreren/de voksne i tiltaket.
  - d. Bruk av regelmessig/fast logg eller annen skriftlig eller muntlig kontakt mellom eleven og kontaktlæreren.

Guide for foreldre intervju**Vedlegg 2**

7. **Bakgrunnsinformasjon:** "KAN DU SI LITT OM HVORDAN DU FIKK HØRE OM TILTAKET DIN SØNN/DATTER GÅR I?"
  - a. Kjønn
  - b. Alder
  - c. Yrke
  - d. Involvering og info til foreldre vedrørende opptak i tiltaket.
  - e. Tidligere undervisningstilbud for ditt barn utenfor samlet klasse/gruppe.

8. **Det pedagogiske innholdet og organiseringen av deltidstilbudet:** "HVA VET DU OM DET TILBUDET SOM GIS I TILTAKET?"
  - a. Varighet/lengde på deltidstiltaket for ditt barn?
  - b. Innholdet i tiltaket – virksomhets-/aktivitets-/læreplaner.
  - c. Har tiltaket en målsetning/visjon – egne planer?
  - d. Organiseringen av tiltaket - lengde/antall/kompetanse hos de ansatte/lokaliteter/stedsvalg.
  - e. Involvering av elevene i planleggingen av dagen/aktiviteten/oppholdet.
  - f. Overføringsverdi – sammenheng med undervisningen i ordinær skole/klasse/gruppe.
  - g. Vektlegging av sosial kompetanse.
  - h. Særskilte oppgaver eller ansvar for elevene på deltidstiltaket.

9. **Begrunnelse for opprettelse av tiltaket:** "KJENNER DU TIL BEGRUNNELSEN ELLER BAKGRUNNEN FOR AT DETTE TILTAKET FINNES?"
  - a. Bakgrunnen for at tiltaket ble opprettet.
  - b. Målgruppe.
  - c. Kriterier/prosedyrer for inntak – frivillighet.
  - d. Individuelle mål/planer/kontrakter for den enkelte elev.

10. **Motivasjon, forventninger og trivsel:** "HVA TROR DU TILTAKET BETYR FOR DIN SØNN/DATTER?"
  - a. Betydningen av deltidstiltaket for den enkelte elev - for skolen.
  - b. Forventninger til tilpasning og elevrolle/status.
  - c. Møter eleven opp og deltar i aktivitetene/opplegget?
  - d. Mangler - behov for endringer i tiltaket og i hjemmeskolen

11. **Sosial tilhørighet og status for elevene i tiltaket:** "HAR ELEVEN FÅTT NYE VENNER I TILTAKET? HVORDAN ER FORHOLDET TIL ELEVENE I KLASSEN?"
  - a. Bruk av prososiale elever i deltidstiltaket – kriterier for gruppesammensetning.
  - b. Vennskskapsforhold.
  - c. Endring av elevstatus/posisjon – rolle.
  - d. Samhandling mellom klassen og elevene i deltidstiltaket.
  - e. Avslutning av tiltaket/oppholdet.

**12. Samarbeid og kommunikasjon mellom foreldre, tiltaket og hjemskolen:
”HVORDAN OPPLEVER DU SAMARBEIDET OG KOMMUNIKASJONEN
MELLOM SKOLEN, TILTAKET OG DEG SOM FORELDRE?”**

- a. Hyppighet/omfang av kontakt mellom foreldre og lærer i tiltaket og kontaktlærer i hjemskolen.
- b. Hyppighet/omfang av kontakt mellom læreren i tiltaket og kontaktlærer på skolen.
- c. Innholdet i samarbeidet/kontakten.
- d. Bruk av regelmessig/fast logg eller annen skriftlig eller muntlig kontakt.
- e. Opplevelse av å bli tatt på alvor – medvirkning – involvering.
- f. Kontakt/samarbeid med foreldre til andre barn i tiltaket?
- g. Har erfaring med å ha et barn i tiltaket ditt forhold til skolen.

13. Bakgrunnsinformasjon: "FORTELL LITT OM DIN FAGLIGE BAKGRUNN."

- a. Utdanning
- b. Annen relevant kompetanse/erfaring
- c. Kjønn
- d. Alder
- e. Yrkeserfaring (inkl eventuell erfaring fra smågruppetiltak)
- f. Ansettelsesforhold ved nåværende skole/stillingshjemmel
- g. Antall elever fra dine klasser/grupper i deltidstiltaket siste skoleår – inneværende år

14. Det pedagogiske innholdet i og organiseringen av deltidstiltaket: "HVA ER INNHOLDET I TILTAKET OG HVORDAN ER DET ORGANISERT?"

- a. Innholdet i tiltaket – virksomhets-/aktivitets-/læreplaner.
- b. Målsetning/visjon – egne planer?
- c. IOP - inkludert deltidsopplæring?
- d. Organiseringen av tiltaket - varighet/antall/kompetanse hos de ansatte/lokaliteter/stedsvalg.
- e. Involvering av elevene i planleggingen av dagen/aktiviteten/oppholdet?
- f. Overføringsverdi – sammenheng med undervisningen i ordinær skole/klasse/gruppe.
- g. Vektlegging av sosial kompetanse/systematikk/opplæring.
- h. Særskilte oppgaver eller ansvar som eleven(e) har på deltidstiltaket.

15. Begrunnelse for opprettelse av tiltaket: "HVA ER BAKGRUNN, MÅL OG HENSIKT MED TILTAKET?"

- a. Bakgrunnen for at tiltaket ble opprettet.
- b. Målet/hensikten med tiltaket.
- c. Målgruppe.
- d. Betydning for enkeltelever – for skolen – for klassen/gruppa?
- e. Kriterier/prosedyrer for inntak – frivillighet – kontrakt.
- f. Individuelle mål/planer/kontrakter for den enkelte elev.
- g. Betydningen av deltidstiltaket for skolen – egen rolle i utviklingen av tiltaket?

16. Motivasjon, forventninger og trivsel: "HVILKET UTBYTTE HAR ELEVENE AV Å GÅ I TILTAKET?"

- a. Forventninger til økt tilpasning/trivsel i ordinær skole.
- b. Forventninger til endret arbeidssituasjon for deg og de øvrige elevene.
- c. Behov for en utvidelse av denne typen tiltak ved din skole.
- d. Mangler - behov for endringer i tiltaket og ved hjemmeskolen.

17. Sosial tilhørighet og relasjonelle forhold: "HAR VENNERELASJONENE ENDRET SEG ETTER AT ELEVEN BEGYNTE I TILTAKET?"

- a. Bruk av prososiale elever i deltidstiltaket – kriterier for gruppesammensetning.
- b. Klassemiljøet - vennsforhold.
- c. Endring av elevstatus/posisjon – rolle.
- d. Din relasjon til elevene(e) som er i tiltaket.
- e. Faglig og sosial samhandling mellom klassen og eleven(e) i deltidstiltaket.
- f. Avslutning av tiltaket/oppholdet.

**18. Samarbeid og kommunikasjon mellom deg og de voksne/lærerne i tiltaket:
"HVORDAN ER SAMARBEIDET OG KOMMUNIKASJONEN MELLOM
SKOLEN OG TILTAKET?"**

- a. Kontakt (omfang/hyppighet/form) mellom deg og læreren til eleven(e) i tiltaket.
- b. Innholdet i samarbeidet/kontakten.
- c. Bruk av regelmessig/fast logg eller annen skriftlig eller muntlig kontakt.
- d. Kontakt/info mellom kontaktlærer og foreldrene til elevene i tiltaket.
- e. Samarbeid om innhold/læreplaner/IOP for elever i tiltaket.
- f. Sammenhengen mellom innhold i tiltak og innhold i ordinær klasse/gruppe.
- g. Konsekvenser for undervisning i ordinær klasse/gruppe når elever flyttes til tiltaket.

Guide for intervju av leder/lærer i tiltaket

Vedlegg 4

19. Bakgrunnsinformasjon: "FORTELL LITT OM DIN FAGLIGE BAKGRUNN."

- a. Utdanning
- b. Annen relevant kompetanse
- c. Kjønn
- d. Alder
- e. Ansettelsesforhold i deltidstiltaket.
- f. Undervisningsomfang/fag/aktiviteter.
- g. Yrkeserfaring.
- h. Tidligere praksis/ansettelse i deltidstiltak eller andre typer smågruppetiltak.
- i. Erfaringer fra normalskole/ordinær klasse/gruppe.

20. Det pedagogiske innholdet i og organiseringen av deltidstiltaket: "HVA ER INNHOLDET I TILTAKET OG HVORDAN ER DET ORGANISERT?"

- a. Innholdet i tiltaket – virksomhets-/aktivitets-/læreplaner.
- b. Pedagogisk målsetning/visjon – egne planer?
- c. IOP inkludert deltidsopplæringen.
- d. Organiseringen av tiltaket - lengde/antall/kompetanse/lokalteter/stedsvalg.
- e. Involvering av elevene i planleggingen av dagen/aktiviteten/oppholdet.
- f. Overføringsverdi – sammenheng med undervisningen i ordinær skole/klasse/gruppe.
- g. Vektlegging av sosial kompetanse/opplæring/systematikk.
- h. Særskilte oppgaver eller ansvar for elevene på deltidstiltaket.

21. Begrunnelse for opprettelse av tiltaket: "HVA ER BAKGRUNN, MÅL OG HENSIKT MED TILTAKET?"

- a. Bakgrunnen for at tiltaket ble opprettet.
- b. Målet/hensikten med tiltaket.
- c. Målgruppe.
- d. Betydning for enkeltelever – for skolen – for klassen/gruppa.
- e. Kriterier/prosedyrer for inntak – frivillighet – kontrakt.
- f. Individuelle mål/planer/kontrakter for den enkelte elev.
- g. Betydningen av deltidstiltaket for skolen – egen rolle i utviklingen av tiltaket?

Motivasjon, forventninger og trivsel: "HVILKET UTBYTTE HAR ELEVENE AV Å GÅ I TILTAKET?"

- h. Forventninger til økt tilpasning/trivsel i ordinær skole.
- i. Behov for en utvidelse av denne typen tiltak?
- j. Elevenes deltakelse i aktivitetene/opplegget?
- k. Egen motivasjon for å jobbe i tiltaket.
- l. Mangler - behov for endringer i tiltaket og ved hjemmeskolen?

22. Sosial tilhørighet og relasjonelle forhold: "HVORDAN ER VENNSKAPSRELASJONENE OG MILJØET BLANT ELEVENE I TILTAKET?"

- a. Bruk av prososiale elever i tiltaket – kriterier for gruppesammensetning.
- b. Elevmiljøet i tiltaket – vennskapsforhold.
- c. Endring av elevstatus/posisjon – rolle.

- d. Din relasjon til eleven(e).
- e. Faglig og sosial samhandling med hjemmeskole/klasse/kontaktlærer.
- f. Avslutning av tiltaket/oppholdet.

23. Samarbeid og kommunikasjon mellom deg og kontaktlæreren på skolen:

”HVORDAN ER SAMARBEIDET OG KOMMUNIKASJONEN MELLOM TILTAKET OG SKOLEN(E)?”

- a. Kontakt (omfang/hyppighet/form) med kontaktlæreren til elevene i tiltaket.
- b. Innholdet i samarbeidet/kontakten.
- c. Bruk av regelmessig/fast logg eller skriftlig eller muntlig kontakt.
- d. Kontakt mellom deltidstiltaket og foreldrene til elevene i tiltaket medbestemmelse foreldre innhold/undervisning/aktiviteter/sosial læring.
- e. Samarbeid om innhold deltidstiltak ordinær klasse/gruppe.
- f. Samarbeid om tiltak i elevenes ordinære klasse/gruppe.

Guide for intervju av ansatte/lærer i tiltaket

Vedlegg 5

24. Bakgrunnsinformasjon: "FORTELL LITT OM DIN FAGLIGE BAKGRUNN."

- a. Utdanning
- b. Annen relevant kompetanse
- c. Kjønn
- d. Alder
- e. Ansettelsesforhold i deltidstiltaket.
- f. Undervisningsomfang/fag/aktiviteter.
- g. Yrkeserfaring.
- h. Tidligere praksis/ansettelse i deltidstiltak eller andre typer smågruppetiltak.
- i. Erfaringer fra normalskole/ordinær klasse/gruppe.

25. Det pedagogiske innholdet i og organiseringen av deltidstiltaket: "HVA ER INNHOLDET I TILTAKET OG HVORDAN ER DET ORGANISERT?"

- a. Innholdet i tiltaket – virksomhets-/aktivitets-/læreplaner.
- b. Pedagogisk målsetning/visjon – egne planer?
- c. IOP inkludert deltidsopplæringen.
- d. Organiseringen av tiltaket - lengde/antall/kompetanse/lokalteter/stedsvalg.
- e. Involvering av elevene i planleggingen av dagen/aktiviteten/oppholdet.
- f. Overføringsverdi – sammenheng med undervisningen i ordinær skole/klasse/gruppe.
- g. Vektlegging av sosial kompetanse/opplæring/systematikk.
- h. Særskilte oppgaver eller ansvar for elevene på deltidstiltaket.

26. Begrunnelse for opprettelse av tiltaket: "HVA ER BAKGRUNN, MÅL OG HENSIKT MED TILTAKET?"

- a. Bakgrunnen for at tiltaket ble opprettet.
- b. Målet/hensikten med tiltaket.
- c. Målgruppe.
- d. Betydning for enkeltelever – for skolen – for klassen/gruppa.
- e. Kriterier/prosedyrer for inntak – frivillighet – kontrakt.
- f. Individuelle mål/planer/kontrakter for den enkelte elev.
- g. Betydningen av deltidstiltaket for skolen – egen rolle i utviklingen av tiltaket?

Motivasjon, forventninger og trivsel: "HVILKET UTBYTTE HAR ELEVENE AV Å GÅ I TILTAKET?"

- h. Forventninger til økt tilpasning/trivsel i ordinær skole.
- i. Behov for en utvidelse av denne typen tiltak?
- j. Elevenes deltakelse i aktivitetene/opplegget?
- k. Egen motivasjon for å jobbe i tiltaket.
- l. Mangler - behov for endringer i tiltaket og ved hjemmeskolen?

27. Sosial tilhørighet og relasjonelle forhold: "HVORDAN ER VENNSKAPSRELASJONENE OG MILJØET BLANT ELEVENE I TILTAKET?"

- a. Bruk av prososiale elever i tiltaket – kriterier for gruppesammensetning.
- b. Elevmiljøet i tiltaket – vennskapsforhold.
- c. Endring av elevstatus/posisjon – rolle.

- d. Din relasjon til eleven(e).
- e. Faglig og sosial samhandling med hjemmeskole/klasse/kontaktlærer.
- f. Avslutning av tiltaket/oppholdet.

28. Samarbeid og kommunikasjon mellom deg og kontaktlæreren på skolen:

”HVORDAN ER SAMARBEIDET OG KOMMUNIKASJONEN MELLOM TILTAKET OG SKOLEN(E)?”

- a. Kontakt (omfang/hyppighet/form) med kontaktlæreren til elevene i tiltaket.
- b. Innholdet i samarbeidet/kontakten.
- c. Bruk av regelmessig/fast logg eller skriftlig eller muntlig kontakt.
- d. Kontakt mellom deltidstiltaket og foreldrene til elevene i tiltaket medbestemmelse foreldre innhold/undervisning/aktiviteter/sosial læring.
- e. Samarbeid om innhold deltidstiltak ordinær klasse/gruppe.
- f. Samarbeid om tiltak i elevenes ordinære klasse/gruppe.

Guide for intervju av rektor i hjemmeskolen

Vedlegg 6

29. Bakgrunnsinformasjon: "FORTELL LITT OM DIN FAGLIGE BAKGRUNN."

- a. Utdanning
- b. Annen relevant kompetanse
- c. Kjønn
- d. Alder
- e. Ansettelsesforhold/lengde ved nåværende skole.
- f. Antall elever i deltidstiltaket siste skoleår – inneværende år.

30. Det pedagogiske innholdet og organiseringen av deltidstilbudet: "HVA ER INNHOLDET I TILTAKET OG HVORDAN ER DET ORGANISERT?"

- a. Innholdet i tiltaket – virksomhets-/aktivitets-/læreplaner.
- b. Målsetning/visjon – egne planer for tiltaket?
- c. IOP – inkludert deltidsopplæringen.
- d. Organiseringen av tiltaket - lengde/antall/kompetanse/lokaliteter/stedsvalg
Antall timer/dager – likt eller varierende.
- e. Antall deltidstiltak tilgjengelig for skolens elever.
- f. Involvering av elevene i planleggingen av dagen/aktiviteten/oppholdet.
- g. Overføringsverdi – sammenheng med undervisningen i ordinær skole/klasse/gruppe.
- h. Vektlegging av sosial kompetanse.
- i. Særskilte oppgaver eller ansvar som elevene har på deltidstiltaket?

31. Begrunnelse for opprettelse av tiltaket: "HVA ER BAKGRUNN, MÅL OG HENSIKT MED TILTAKET?"

- a. Bakgrunnen for at tiltaket ble opprettet – historie/eksistens.
- b. Målet/hensikten med tiltaket.
- c. Målgruppe.
- d. Betydning for den enkelte elev – for medelever/de ansatte, hjemmeskolen.
- e. Kriterier/prosedyrer for inntak – frivillighet.
- f. Fattes det enkeltvedtak?
- g. Betydningen av deltidstiltaket for skolen – hvilke rolle har du spilt i utviklingen av tiltaket?

32. Motivasjon, forventninger og trivsel: "HVILKET UTBYTTE HAR ELVENE AV Å GÅ I TILTAKET?"

- a. Forventninger til økt tilpasning/trivsel i ordinær skole.
- b. Forventninger til endret arbeidssituasjon for ansatte og de øvrige elevene.
- c. Ser du behov for en utvidelse av denne typen tiltak ved din skole?
- d. Mangler, behov for endringer i tiltaket og ved hjemmeskolen?

33. Sosial tilhørighet og relasjonelle forhold: "HVORDAN ER VENNSKAPSRELASJONENE OG KLASSEMILJØET FOR ELEVENE I TILTAKET?"

- a. Bruk av prososiale elever i deltidstiltaket – kriterier for gruppesammensetning.
- b. Klassemiljø – Vennskapsforhold – hvordan påvirkes dette?
- c. Endring av elevstatus/posisjon – rolle.
- d. Pedagogisk og sosial samhandling mellom klassen/gruppa og elevene i deltidstiltaket.
- e. Avslutning av tiltaket/oppholdet.

34. Samarbeid og kommunikasjon mellom skolen og tiltaket: "HVORDAN ER SAMARBEIDET OG KOMMUNIKASJONEN MELLOM SKOLEN OG TILTAKET?"

- a. Din kontakt/medvirkning/involvering i samarbeidet mellom tiltaket og hjemmeskolen.
- b. Hyppighet/omfang av kontakt mellom læreren i tiltaket og kontaktlærer på skolen.
- c. Innholdet i samarbeidet/kontakten.
- d. Bruk av regelmessig/fast logg eller skriftlig eller muntlig kontakt.
- e. Kontakt/info mellom hjem - skole/lærer i tiltaket og foreldrene til elevene i tiltaket.
- f. Foreldrenes medbestemmelse (innhold/undervisning/aktiviteter/sosial læring).

Observasjonsskjema**Vedlegg 7****Roller****Kommunikasjon****Innhold****Struktur*****Hensikt***

- Beskrive tiltaket slik at intervjuene får en kontekst og ramme.

Gjennomføring

- Observasjon i ca 20 min, 3-4 ganger i løpet av dagen. Skriv ned inntrykk fortløpende på skjema i etterkant.
- Få med oppstart, arbeidsøker, overganger og avslutning.
- Sammenfatt observasjon i et refleksjonsnotat i tillegg til

Oversikt over dokumenter som vi ønsker å bruke i undersøkelsen

I forbindelse med den kvalitative undersøkelsen inngår en dokumentanalyse. Vi ønsker å få tilsendt følgende dokumenter (hvis de finnes):

- Info til elever og foreldre om tiltaket (brosjyrer/ hjemmeside)
- Plandokumenter/virksomhetsplaner
- Beskrivelse av inntaksprosedyrer
- Lokale læreplaner
- Eksempler på infoutveksling mellom tiltak og kontaktlærer (logg, kontaktbok m.m.)
- Elevkontrakter/ avtaler
- Eventuelle interne eller eksterne evalueringer av tiltaket.

Det er viktig at alle dokumentene blir anonymisert.

Lillegårdens kontaktperson tar kontakt og gjør avtale om oversendelsen av dokumentene.

Vennlig hilsen
Svein Nergaard
Prosjektleder

Undersøkelsens bakgrunn

I 2005 gjennomførte Lillegården kompetansesenter på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet, en kartlegging av bruk av smågruppetiltak i grunnskolen hvor deres skole deltok. Undersøkelsen resulterte i rapporten "I randsonen" (Jahnsen, Nergaard og Flaaten 2006). Undersøkelsen dokumenterte at det i de siste årene har blitt etablert et betydelig antall smågruppebaserte deltidstiltak: Tiltakene er for elever som viser problematferd eller lav skolemotivasjon på ungdomsskolen.

Med utgangspunkt i disse funnene ønsker Utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilt behov (Midtlyngutvalget) at Lillegården kompetansesenter skal gjennomføre en oppfølgingsstudie. Studien skal se nærmere på opplæringen som finner sted i disse tiltakene. Formålet er å avdekke hvilke begrunnelser som ligger bak opprettelsen av tiltaket og hvordan bruk av slike tiltak påvirker elevenes opplæring.

For å undersøke dette ønsker vi å intervjuere foreldre, elever, lærere i tiltaket og kontaktlærere og ledelse/rektor i elevenes hjemmeskole. Intervjuene vil omhandle spørsmål om hvordan innhold og organisering av tiltaket begrunnes av skole og lærere, samt hvordan det pedagogiske tilbudet oppleves av de involverte partene. Videre ønsker vi å foreta observasjoner i tiltaket samt gjennomføre en dokumentanalyse av relevante bakgrunnsdokumenter. Datainnsamlingen vil bli foretatt i oktober 2008 og rapport skal foreligge februar 2009. De involverte skolene og tiltakene vil få tilsendt rapporten.

Omfang og ressursbruk

Hvert intervju vil ha en varighet på inntil en time. Intervjuene vil finne sted på skolen/i tiltaket i oktober 2008. For å kunne gjennomføre disse intervjuene er vi avhengig av at det legges til rette slik at de kan gjennomføres i løpet av en til to dager. I tillegg ønsker vi å gjennomføre observasjon av undervisningen i til sammen fire timer i tiltaket.

Tema for studien

Begrunnelse for opprettelse og deltakelse i tiltaket – dette er spørsmål *om hva aktørene opplever som hensikten med tiltaket.*

Forventninger og motivasjon knyttet til tiltaket – dette er spørsmål *om hva aktørene forventer at tiltaket skal kunne bidra med for elevene.*

Sosial tilhørighet – dette er spørsmål *om hva slike tiltak kan bety for elevens trivsel og sosiale nettverk.*

Samarbeid og kommunikasjon – dette er spørsmål *om hvordan tiltak og hjemmeskole samarbeider om innhold og organiseringen av opplæringstilbudet.*

Elevene vil bli stilt spørsmål om:

Hva eleven opplever som hensikten med tiltaket, hvilken grad eleven opplever at deltakelsen har vært frivillig og hva elevene forventer at deltakelse i tiltaket kan bidra med i hans/hennes

opplærings situasjon. Videre vil vi spørre om hva slags forhold eleven har til sine jevnaldrende og hvilken betydning deltakelsen på tiltaket har hatt for denne tilhørigheten. Til slutt vil vi undersøke hvilken opplevelse eleven har av graden av samarbeid mellom tiltaket og hjemmeskolen, samt opplevelse av skole - hjem samarbeid.

Lærere og skoleledelse vil bli stilt spørsmål om:

Lærerne og ledelse vil bli spurt om deres forståelse av hensikten med tiltaket, deres syn på hvordan et slikt tiltak kan bidra i elevenes utdanningsløp, både faglig og sosialt og hvordan oppstart av tiltaket ble begrunnet. De vil også få spørsmål om begrunnelser for organisering av det pedagogiske opplegget og bli bedt om å vurdere erfaringer fra samarbeid mellom elevenes hjemmeskole og tiltaket.

Foreldre vil bli stilt spørsmål om:

Foreldre vil bli intervjuet om sin opplevelse av tiltaket; hvilken betydning tiltaket har for deres barn, faglig og sosialt. Vi ønsker også å spørre foreldre om deres opplevelse av samarbeid mellom skole og hjem, og mellom tiltak og hjemmeskole.

Bruk og beskyttelse av data

Det er lagt stor vekt på at resultatene skal oppbevares på en forsvarlig måte slik at de ikke kan misbrukes. Alle skoler, elever, lærere og foreldre vil bli anonymisert i presentasjon av resultatene slik at identifikasjon av enkeltaktører ikke vil være mulig. Lillegården kompetansesenter har vært i kontakt med Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) (tidligere datatilsynet). Det er bekreftet at denne undersøkelsen ikke trenger konsesjon. Dette fordi undersøkelsen ikke er opptatt av enkeltpersoner og derved ikke krever noen opplysninger som kan identifisere den enkelte bidragsyter. NSD stiller følgende krav til undersøkelsen:

- Deltakelse er frivillig
- Det får ingen konsekvenser for elever og foreldre dersom det ikke gis samtykke til deltakelse i undersøkelsen
- Det skal ikke registreres opplysningen som direkte kan føres tilbake til enkeltpersoner
- Utleveringer av personopplysninger er ikke tillatt
- Foresatte kan når som helst be om å få opplysninger slettet
- Navnelister slettes når prosjektet er ferdig
- Opptak av intervju slettes etter transkribering og utskriftene anonymiseres
- Utvalg av informanter må taes fra grupper som er fire eller flere for å unngå at deltakere blir identifisert i etterkant

Vi er takknemlige for at dere har sagt dere villige til å delta i vår undersøkelse og ser fram til å få innblikk hvordan dere tilrettelegger skoledagen for deres elever.

Svein Nergaard er kontaktperson for din skole og tiltak. Avtaler for gjennomføring av intervju og observasjon gjøres direkte med Svein Nergaard.

Har du spørsmål om undersøkelsen, ta kontakt med prosjektleder Svein Nergaard ved Lillegården kompetansesenter tlf. 35 93 17 72 eller 35 93 17 50 eller e-post

lillegarden@statped.no

Orientering til skoleledelse og leder/lærer i smågruppetiltaket om utvelgelse av informanter og den praktiske gjennomføringen av intervju- og observasjonsundersøkelsen**Utvelgelse av informanter til intervjuundersøkelsen**

Ledelsen i elevenes hjemmeskole velger ut 2 elever som har deltidsundervisning i tiltaket XX. Hvis det er mulig vil det være ønskelig om disse elevene kommer fra samme ordinære klasse/gruppe og at de har samme lærer i deltidstiltaket. Det er ønskelig at denne utvelgelsen gjøres i samarbeid med lærerne som har eleven.

Med utgangspunkt i de to elevene har undersøkelsen følgende informanter:

- Minst **1** foreldre/forestatt for hver enkelt elev som er tatt ut til deltakelse i undersøkelsen, og som har fylt ut samtykkeerklæringen.
- Rektor for hjemmeskolen til eleven skal intervjues.
- **1** lærer som har elevene som deltar i undersøkelsen skal intervjues. Dersom det er mulig ønsker vi en lærer som har begge de utvalgte elevene i deltidstiltaket.
- Kontaktlærere (i hjemmeskolen) til hver enkelt elev som deltar i undersøkelsen.

Skolen må sørge for at foreldrene får informasjon og at samtykkeerklæringen blir videresendt og levert tilbake til skolen.

Elevers og foreldres anonymitet.

Undersøkelsen handler ikke om enkeltelever, -foreldre eller -lærere. Den handler om smågruppetiltak som fenomen og relasjoner mellom slike tiltak og hjemmeskolene til elevene i tiltakene. Derfor trenger ikke forskerne navn på de ulike deltakerne. Dersom ledelse i skolen mener det er hensiktsmessig kan man gi elever og foreldre kodenavn. Disse kodenavnene må formidles til foreldre og forskere. Om beskyttelse av data i denne undersøkelsen vises det til informasjonsbrevet som ligger vedlagt.

Gjennomføringen av intervjuene.

Det er viktig at arenaen for gjennomføringen av intervjuene foregår der elever og foreldre føler seg trygge og komfortable. Det er ønskelig at ledelsen/rektor i elevenes hjemmeskole finner denne arenaen. Ledelsen/rektor må også sørge for at alle informantene kommer til lokalet når intervjuene skal gjennomføres. Ledelsen/rektor skal sette opp en plan med tidsskjema for dagen (ene). Det blir satt opp inntil en time pr intervju, men det er ikke sikkert at det varer så lenge. Det er viktig at det blir lagt inn ca ½ times pause mellom hvert intervju.

Eksempel på et slikt tidsskjema kan være:

Sted:	Dato:		
Informant	Tid	Forsker/Rådgiver Lillegården kompetansesenter	fra
Dag 1			
Elev A	09.00 – 10.00		
Elev B	10.30 – 11.30		
Lærer i tiltaket til elev A	12.30 – 13.30		
Lærer til i tiltaket til elev B	14.00 – 15.00		
Kontaktlærer i hjemmeskolen til elev A	15.30 – 16.30		
Foreldre til elev A	17.00 – 18.00		
Foreldre til elev B	18.30 – 19.30		
Dag 2			
Kontaktlærer i hjemmeskolen til elev B	09.00 – 10.00		
Rektor i hjemmeskolen til elev A	10.30 -11.30		
Rektor i hjemmeskolen til elev A	12.00 – 13.00		

- Intervjuene kan også settes opp på ettermiddagen.
- Når foreldre og elever skal intervjues er det viktig at en lærer som kjenner elevene og foreldrene godt er tilstedet ved oppstart og presenterer forskerne.

Observasjon av undervisning i smågruppetiltaket.

Det skal også gjennomføres observasjon i deltidstiltaket. Det skal observeres i 4 undervisningstimer. Under observasjonen(e) bør elevinformantene være til stede. Læreren som blir intervjuet bør lede timen. Det er ønskelig at det blir lagt til rette slik at observasjonstidene kan gjennomføres på en dag. De viktigste momentene er tilstedeværelsen av de ulike informantene.

Datainnsamlingen er planlagt i oktober 2008 og skolens ledelse eventuelt kontaktlærer for tiltaket har kontakt med XX som er rådgiver ved Lillegården kompetansesenter for avklaring av spørsmål og den praktiske gjennomføringen.

Orientering til skoleledelse og leder/lærer i smågruppetiltaket om utvelgelse av informanter og den praktiske gjennomføringen av intervju- og observasjonsundersøkelsen

Utvelging av informanter

Ledelsen i det selvstendige tiltaket velger ut 2 elever som har deltidsundervisning i tiltaket XX. Hvis det er mulig vil det være ønskelig om disse elevene kommer fra samme hjemmeskole og at de har samme lærer i tiltaket. Det er ønskelig at denne utvelgelsen gjøres i samarbeid med skoleledelsen/rektor i den enkelte elevs hjemmeskole.

Med utgangspunkt i de to elevene har undersøkelsen følgende informanter:

- Minst **1** foreldre/forestatt for hver enkelt elev som er tatt ut til deltakelse i undersøkelsen, og som har fylt ut samtykkeerklæringen.
- Rektor for hjemmeskolen til eleven skal intervjues.
- **1** lærer som har elevene som deltar i undersøkelsen skal intervjues. Dersom det er mulig ønsker vi en lærer som har begge de utvalgte elevene i deltidstiltaket.
- Kontaktlærere (på hjemmeskolen) til hver enkelt elev som deltar i undersøkelsen.

Det er ønskelig at leder i det selvstendige smågruppetiltaket tar kontakt med og videresender informasjon og samtykkeerklæring til foreldre. Samtykkeerklæringen skal returneres til leder i det selvstendige tiltaket.

Leder i tiltaket må også informere og formidle informasjon og kontakt med rektor og kontaktlærer i den enkelte elevs hjemmeskole.

Elevers og foreldres anonymitet.

Undersøkelsen handler ikke om enkeltelever, -foreldre eller -lærere. Den handler om smågruppetiltak som fenomen og relasjoner mellom slike tiltak og hjemmeskolene som har elever i tiltakene. Derfor trenger ikke forskerne navn på deltakerne. Dersom ledelse i skolen mener det er hensiktsmessig kan man gi elever og foreldre kodenavn. Eventuelle kodenavn må formidles til deltakerne og til forskerne som gjennomfører undersøkelsen. Om beskyttelse av data i denne undersøkelsen vises det til eget informasjonsbrev som ligger vedlagt.

Gjennomføringen av intervjuene.

Det er viktig at arenaen for gjennomføringen av intervjuene foregår der elever og foreldre føler seg mest mulig trygge og komfortable. Det er ønskelig at ledelsen i smågruppetiltaket finner denne arenaen. Ledelsen må også sørge for at alle informantene kommer til lokalet når intervjuene skal foregå. Ledelsen i smågruppetiltaket skal sette opp en plan med tidsskjema for dagen(e). Det blir satt opp inntil en time pr intervju, men det er ikke sikkert at det varer så lenge. Det er viktig at det blir lagt inn ca ½ times pause mellom hvert intervju.

Eksempel på et slikt tidsskjema kan være:

Sted:	Dato:	
Informant	Tid	Forsker/Rådgiver fra Lillegården kompetansesenter
Dag 1		
Elev A	09.00 – 10.00	
Elev B	10.30 – 11.30	
Lærer i tiltaket til elev A	12.30 – 13.30	
Lærer til i tiltaket til elev B	14.00 – 15.00	
Kontaktlærer i hjemmeskolen til elev A	15.30 – 16.30	
Foreldre til elev A	17.00 – 18.00	
Foreldre til elev B	18.30 – 19.30	
Dag 2		
Kontaktlærer i hjemmeskolen til elev B	09.00 – 10.00	
Rektor i hjemmeskolen til elev A	10.30 -11.30	
Rektor i hjemmeskolen til elev A	12.00 – 13.00	

- Intervjuene kan også settes opp på ettermiddagen.
- Når foreldre og elever skal intervjues er det viktig at en lærer som kjenner elevene og foreldrene godt er tilstedet ved oppstart og presenterer forskerne.

Observasjon av undervisning i smågruppetiltaket.

Det skal også gjennomføres observasjon i deltidstiltaket. Det skal observeres i 4 undervisningstimer. Under observasjonen(e) bør elevinformantene være til stede. Læreren som blir intervjuet bør lede timen. Det er ønskelig at det blir lagt til rette slik at observasjonstidene kan gjennomføres på en dag. De viktigste momentene er tilstedeværelsen av de ulike informantene.

Datainnsamlingen er planlagt gjennomført i oktober 2008 og ledelsen i tiltaket har kontakt med XX som er rådgiver ved Lillegården kompetansesenter for avklaring av spørsmål og den praktiske gjennomføringen.

ORIENTERING OM GJENNOMFØRING AV STUDIE AV SMÅGRUPPEBASERTE OPPLÆRINGSTILTAK I XX KOMMUNE.

Undersøkelsens bakgrunn

I 2005 gjennomførte Lillegården kompetansesenter på oppdrag fra Utdanningsdirektoratet, en kartlegging av bruk av smågruppetiltak i grunnskolen. XX deltok. Undersøkelsen resulterte i rapporten "I randsonen" (Jahnsen, Nergaard og Flaaten 2006). Rapporten dokumenterte at det i de siste årene har blitt etablert et betydelig antall smågruppebaserte deltidstiltak for elever som viser problematferd eller lav skolemotivasjon på ungdomsskolen.

Med utgangspunkt i disse funnene ønsker Utvalget for bedre læring for barn, unge og voksne med særskilt behov (Midtlyngutvalget) at Lillegården kompetansesenter skal gjennomføre en oppfølgingsstudie. Denne studien skal se nærmere på opplæringen som finner sted i disse tiltakene. Formålet er å avdekke hvilke begrunnelser som ligger bak opprettelsen av tiltaket og hvordan bruk av slike tiltak påvirker elevenes opplæring.

For å undersøke dette ønsker vi å intervju foreldre, elever, lærere i tiltaket, kontaktlærere og ledelse/rektor i elevenes hjemmeskole. Intervjuene vil omhandle spørsmål om hvordan innhold og organisering av tiltaket begrunnes av skole og lærere, samt hvordan det pedagogiske tilbudet oppleves av de involverte partene. Videre ønsker vi å foreta observasjoner i tiltaket samt gjennomføre en dokumentanalyse av relevante bakgrunnsdokumenter. Datainnsamlingen vil bli foretatt i oktober 2008 og rapport skal foreligge februar 2009. De involverte kommunene, skolene og tiltakene vil få tilsendt rapporten.

Utvalg av informanter

På bakgrunn av datamaterialet i rapporten "I randsonen" har vi valgt ut seks deltidstiltak som vi ønsker å se nærmere på. Ved utvelgingen av tiltak er det lagt vekt på at tiltaket baserer seg på deltidsløsninger, at det er fokus på frivillighet for eleven, bruk av prososiale jevnaldrende og at det er fokus på utvikling av både sosial og faglig kompetanse. Dette er faktorer som internasjonal forskning anser som hensiktsmessig når man velger å organisere undervisningen i smågrupper. Vi ønsker med dette å se på hvordan slike gode ambisjoner preger pedagogisk praksis.

I XX kommunen er XX valgt ut som informant i undersøkelsen.

Innhenting av data.

For å kunne gi en nyansert beskrivelse av det pedagogiske opplegget i tiltakene ønsker vi å intervju 2 elever i tiltaket og deres foreldre, lærere i tiltaket, kontaktlærer og rektor i hjemmeskolen til elevene. I tillegg kommer observasjoner i tiltakene. Datainnsamlingen vil finne sted i oktober 2008 og rapport skal ferdigstilles i løpet av februar 2009.

Bruk og beskyttelse av data

Det er lagt stor vekt på at resultatene skal oppbevares på en forsvarlig måte slik at de ikke kan misbrukes. Alle skoler, elever, lærere og foreldre vil bli anonymisert i presentasjon av

resultatene slik at identifikasjon av enkeltaktører ikke vil være mulig. Lillegården kompetansesenter har vært i kontakt med Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD) (tidligere datatilsynet) og fått bekreftet at denne undersøkelsen ikke trenger konsesjon. Dette fordi undersøkelsen ikke er opptatt av enkeltpersoner og derved ikke krever noen opplysninger som kan identifisere den enkelte bidragsyter. NSD stiller følgende krav til undersøkelsen:

- Deltakelse er frivillig
- Det får ingen konsekvenser for elever og foreldre dersom det ikke gis samtykke til deltakelse i undersøkelsen
- Det skal ikke registreres opplysningen som direkte kan føres tilbake til enkeltpersoner
- Utleveringer av personopplysninger er ikke tillatt
- Foresatte kan når som helst be om å få opplysninger slettet
- Navnelister slettes når prosjektet er ferdig
- Opptak av intervju slettes etter transkribering og utskriftene anonymiseres
- Utvalg av informanter må taes fra grupper som er fire eller flere for å unngå at deltakere blir identifisert i etterkant

Har du spørsmål om undersøkelsen, ta kontakt med prosjektleder Svein Nergaard ved Lillegården kompetansesenter tlf. 35 93 17 72 eller 35 93 17 50 eller e-post lillegarden@statped.no

Takk for hjelpen!

Vennlig hilsen

Svein Nergaard
Prosjektleder

Orientering og invitasjon til foreldre og elever ved XX

Dette er en forespørsel til deg/dere som har barn i deltidstiltaket XX, om å delta i en intervjuundersøkelse. Både deg/dere og deres sønn/datter vil bli intervjuet om hvordan dere opplever opplæringen i deltidstiltaket, både sosialt og skolefaglig. Undersøkelsen vil bli anonymisert slik at det som kommer fram ikke kan føres tilbake til deg/dere og ditt barn.

Undersøkelsens bakgrunn

I 2005 gjennomførte Lillegården kompetansesenter på oppdrag av Utdanningsdirektoratet, en kartlegging av bruk av smågruppetiltak i grunnskolen. I denne kartleggingen deltok skolen til ditt barn. Undersøkelsen resulterte i rapporten "I randsonen" (Jahnsen, Nergaard og Flaaten 2006). Undersøkelsen dokumenterte at det i de siste årene har blitt etablert et betydelig antall smågruppebaserte deltidstiltak for elever som viser problematferd eller lav skolemotivasjon på ungdomsskolen.

Med utgangspunkt i disse funnene ønsker et statlig nedsatt utvalg, som skal legge fram en innstilling om hvordan bedre læring for barn, unge og voksne med særskilt behov (Midtlyngutvalget), Lillegården kompetansesenter skal gjennomføre en oppfølgingsstudie. Studien skal se nærmere på opplæringen som finner sted i disse tiltakene. Formålet er å avdekke hvilke begrunnelser som ligger bak opprettelsen av tiltaket og hvordan bruk av slike tiltak påvirker elevenes opplæring og sosiale tilhørighet i skolemiljøet. Som et ledd i datainnsamlingen ønsker vi med dette å invitere dere som foreldre og elever i tiltaket til å delta på et intervju om smågruppetiltaket.

Intervjuene vil omhandle spørsmål om hvordan innhold og organisering av tiltaket begrunnes og oppleves av de involverte partene. Vi vil legge spesiell vekt på å undersøke hvilken relasjon og kontakt det er mellom tiltaket og hjemmeskolen. I tillegg til å intervju foreldre og elever kommer vi også til å intervju lærere på tiltaket, kontaktlærere og ledelse i hjemmeskolen. Intervjuene vil ta opp til en time, kanskje mindre. De vil bli gjennomført i skolens eller tiltakets lokaler i oktober 2008. Det er nok at en av foreldrene er til stede. Rapporten skal foreligge i februar 2009 og denne vil alle tiltakene og skolene som har deltatt i undersøkelsen, få tilsendt.

Tema for studien

Begrunnelse for opprettelse og deltakelse i tiltaket – dette er spørsmål *om hva aktørene opplever som hensikten med tiltaket.*

Forventninger og motivasjon knyttet til tiltaket – dette er spørsmål *om hva aktørene forventer at tiltaket skal kunne bidra med for elevene.*

Sosial tilhørighet – dette er spørsmål *om hva slike tiltak kan bety for elevens trivsel sosiale nettverk.*

Samarbeid og kommunikasjon – dette er spørsmål om hvordan tiltak og hjemmeskole samarbeider om innhold og organiseringen av tilbudet.

Elevene vil bli stilt spørsmål om:

Hva eleven opplever som hensikten med tiltaket, hvilken grad eleven opplever at deltakelsen har vært frivillig og hva elevene forventer at deltakelse i tiltaket kan bidra med i hans/hennes opplæringsituasjon. Videre vil vi spørre om hva slags forhold eleven har til sine jevnaldrende og hvilken betydning deltakelsen på tiltaket har hatt for denne tilhørigheten. Til slutt vil vi undersøke hvilken opplevelse eleven har av samarbeidet mellom tiltaket og hjemmeskolen, samt elevens opplevelse av skole - hjem samarbeidet.

Eksempler på spørsmål:

Hva gjør du når du er på tiltaket?

Har du fått nye venner etter at du startet på XX?

De vennene du hadde før du startet her, er du fortsatt sammen med dem?

Vet du om de lærerne du har her snakker mye med kontaktlæreren din?

Lærere og skoleledelse vil bli stilt spørsmål om:

Lærerne og ledelse vil bli spurt om deres forståelse av hensikten med tiltaket, deres syn på hvordan et slikt tiltak kan bidra til elevenes utdanningsløp, både faglig og sosialt og hvordan oppstart av tiltaket ble begrunnet. De vil også bli spurt om begrunnelser for organisering av det pedagogiske opplegget og bli bedt om å vurdere erfaringer fra samarbeid mellom hjemmeskole og tiltak.

Foreldre vil bli stilt spørsmål om:

Foreldre vil bli intervjuet om sin opplevelse av tiltaket; hvilken betydning tiltaket har for deres barn, faglig og sosialt. Vi ønsker også å spørre foreldre om deres opplevelse av samarbeid mellom skole og hjem, og mellom tiltak og hjemmeskole

Bruk og beskyttelse av data

Det blir lagt stor vekt på at resultatene skal oppbevares på en forsvarlig måte slik at de ikke kan misbrukes. Skoler, tiltak, elever, lærere og foreldre vil bli anonymisert i presentasjon av resultatene. Identifikasjon av enkeltaktører vil ikke være mulig. Lillegården kompetansesenter har vært i kontakt med Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), (tidligere datatilsynet). Det er bekreftet at denne undersøkelsen ikke trenger konsesjon. Dette fordi undersøkelsen ikke er opptatt av enkeltpersoner og derved ikke krever noen opplysninger som kan identifisere den enkelte bidragsyter. NSD stiller følgende krav til undersøkelsen:

- Deltakelse er frivillig
- Det får ingen konsekvenser for elever og foreldre dersom det ikke gis samtykke til deltakelse i undersøkelsen
- Det skal ikke registreres opplysningen som direkte kan føres tilbake til enkeltpersoner
- Utleveringer av personopplysninger er ikke tillatt
- Foresatte kan når som helst be om å få opplysninger slettet
- Navnelister slettes når prosjektet er ferdig

- Opptak av intervju slettes etter transkribering og utskriftene anonymiseres
- Utvalg av informanter må taes fra grupper som er fire eller flere for å unngå at deltakere blir identifisert i etterkant

Vi håper et dere synes prosjektet er interessant, og at dere har mulighet til å hjelpe oss og gjennomføre evalueringssoppgaven.

For å intervju elever i smågruppetiltak må vi å innhente samtykke både fra foreldre og eleven selv. Forespørselen gjelder derfor:

- A) om du/dere samtykker i at deres barn deltar i undersøkelsen og
B) om du/dere kan tenke deg/dere å delta på et intervju.

Vi ønsker at dere fyller ut svarslippen nedenfor og returnerer den til elevens kontaktlærer.

Klipp ut og returner svarslippen til kontaktlærer

A. Jeg/vi samtykker i at vårt barn kan delta i undersøkelsen

Ja

Nei

B. Jeg/vi vil delta på en intervjuundersøkelse om organisering av undervisning i

.....

Ja

Nei

_____
Underskrift

Orientering og invitasjon til foreldre og elever ved XX

Dette er en forespørsel til deg/dere som har barn ved XX om å delta i en intervjuundersøkelse. Både deg/dere og deres sønn/datter vil bli intervjuet om hvordan dere opplever opplæringen både sosialt og skolefaglig. Undersøkelsen vil bli anonymisert slik at det som kommer fram ikke kan føres tilbake til deg/dere og ditt barn.

Undersøkelsens bakgrunn

I 2005 gjennomførte Lillegården kompetansesenter på oppdrag av Utdanningsdirektoratet, en kartlegging av bruk av smågruppetiltak i grunnskolen. I denne kartleggingen deltok skolen til ditt barn. Undersøkelsen resulterte i rapporten "I randsonen" (Jahnsen, Nergaard og Flaatten 2006). Undersøkelsen dokumenterte at det i de siste årene har blitt etablert et betydelig antall smågruppebaserte deltidstiltak for elever som viser problematferd eller lav skolemotivasjon på ungdomsskolen.

Med utgangspunkt i disse funnene ønsker et statlig nedsatt utvalg som skal legge fram en innstilling om hvordan bedre læring for barn, unge og voksne med særskilt behov (Midtlyngutvalget), at Lillegården kompetansesenter skal gjennomføre en oppfølgingsstudie. Studien skal se nærmere på opplæringen som finner sted i disse tiltakene. Formålet er å avdekke hvilke begrunnelser som ligger bak opprettelsen av tiltaket og hvordan bruk av slike tiltak generelt påvirker elevenes opplæring og sosiale tilhørighet i skolemiljøet. Som et ledd i datainnsamlingen ønsker vi med dette å invitere dere som foreldre og elever i tiltaket til å delta på et intervju om smågruppetiltaket.

Intervjuene vil omhandle spørsmål om hvordan innhold og organisering av tiltaket begrunnes og oppleves av de involverte partene. Vi vil legge spesiell vekt på å undersøke hvilken relasjon og kontakt det er mellom tiltaket og hjemmeskolen. I tillegg til å intervju foreldre og elever kommer vi også til å intervju lærere på tiltaket, kontaktlærere og ledelse i hjemmeskolen. Intervjuene vil ta opp til en time, kanskje mindre. De vil bli gjennomført i skolens eller tiltakets lokaler i oktober 2008. Det er nok at en av foreldrene er til stede. Rapporten skal foreligge i februar 2009 og denne vil alle tiltakene og skolene som er med i undersøkelsen, få tilsendt.

Tema for studien

Begrunnelse for opprettelse og deltakelse i tiltaket – dette er spørsmål *om hva aktørene opplever som hensikten med tiltaket.*

Forventninger og motivasjon knyttet til tiltaket – dette er spørsmål *om hva aktørene forventer at tiltaket skal kunne bidra med for elevene.*

Sosial tilhørighet – dette er spørsmål *om hva slike tiltak kan bety for elevens trivsel sosiale nettverk.*

Samarbeid og kommunikasjon – dette er spørsmål *om hvordan tiltak og hjemmeskole samarbeider om innhold og organiseringen av tilbudet.*

Elevene vil bli stilt spørsmål om:

Hva eleven opplever som hensikten med tiltaket, hvilken grad eleven opplever at deltakelsen har vært frivillig og hva elevene forventer at deltakelse i tiltaket kan bidra med i hans/hennes opplæringssituasjon. Videre vil vi spørre om hva slags forhold eleven har til sine jevnaldrende og hvilken betydning deltakelsen på tiltaket har hatt for denne tilhørigheten. Til slutt vil vi undersøke hvilken opplevelse eleven har av samarbeidet mellom tiltaket og hjemmeskolen, samt opplevelse av skole-hjem samarbeidet.

Eksempler på spørsmål:

Hva gjør du når du er på tiltaket?

Har du fått nye venner etter at du startet i XX?

De vennene du hadde før du startet her, er du fortsatt sammen med dem?

Vet du om de lærerne du har her snakker mye med kontaktlæreren din?

Lærere og skoleledelse vil bli stilt spørsmål om:

Lærerne og ledelse vil bli spurt om deres forståelse av hensikten med tiltaket, deres syn på hvordan et slikt tiltak kan bidra til elevenes utdanningsløp, både faglig og sosialt og hvordan oppstart av tiltaket ble begrunnet. De vil også bli spurt om begrunnelser for organisering av det pedagogiske opplegget og bli bedt om å vurdere erfaringer fra samarbeid mellom hjemmeskole og tiltak.

Foreldre vil bli stilt spørsmål om:

Foreldre vil bli intervjuet om sin opplevelse av tiltaket; hvilken betydning tiltaket har for deres barn, faglig og sosialt. Vi ønsker også å spørre foreldre om deres opplevelse av samarbeid mellom skole og hjem, og mellom tiltak og hjemmeskole

Bruk og beskyttelse av data

Det blir lagt stor vekt på at resultatene skal oppbevares på en forsvarlig måte slik at de ikke kan misbrukes. Alle skoler, elever, lærere og foreldre vil bli anonymisert i presentasjon av resultatene. Identifikasjon av enkeltaktører vil ikke være mulig. Lillegården kompetansesenter har vært i kontakt med Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste (NSD), (tidligere datatilsynet). Det er bekreftet at denne undersøkelsen ikke trenger konsesjon. Dette fordi undersøkelsen ikke er opptatt av enkeltpersoner og derved ikke krever noen opplysninger som kan identifisere den enkelte bidragsyter. NSD stiller følgende krav til undersøkelsen:

- Deltakelse er frivillig
- Det får ingen konsekvenser for elever og foreldre dersom det ikke gis samtykke til deltakelse i undersøkelsen
- Det skal ikke registreres opplysningen som direkte kan føres tilbake til enkeltpersoner
- Utleveringer av personopplysninger er ikke tillatt
- Foresatte kan når som helst be om å få opplysninger slettet
- Navnelister slettes når prosjektet er ferdig
- Opptak av intervju slettes etter transkribering og utskriftene anonymiseres
- Utvalg av informanter må taes fra grupper som er fire eller flere for å unngå at deltakere blir identifisert i etterkant

Vi håper et dere synes prosjektet er interessant, og at dere har mulighet til å hjelpe oss og gjennomføre evalueringsoppgaven.

For å intervju elever i smågruppetiltak må vi å innhente samtykke både fra foreldre og eleven selv. Forespørselen gjelder derfor:

A) om du/dere samtykker i at deres barn deltar i undersøkelsen og

B) om du/dere kan tenke deg/dere å delta på et intervju.

Vi ønsker at dere fyller ut svarslippen nedenfor og returner den til leder for tiltaket.

Klipp ut og returner svarslippen til leder for tiltaket

A. Jeg/vi samtykker i at vårt barn kan delta i undersøkelsen

Ja

Nei

B. Jeg/vi vil delta på en intervjuundersøkelse om opplæringstiltaket .....

Ja

Nei

_____
Underskrift

Vedlegg 15

Kasusstudie av smågruppetiltak.

Fokus i studien er ”Relasjonen mellom deltidstiltaket og vanlig ungdomsskole”.

Lillegården kompetansesenter har på oppdrag fra Midtlyngutvalget satt i gang en kasusstudie av smågruppebaserte deltidstiltak for ungdom som viser lav skolemotivasjon, lav trivsel og problematferd i vanlig ungdomsskole. Internt og eksternt organiserte og selvstendige tiltak vil være i fokus.

Undersøkelsen vil ta utgangspunkt i funn som er presentert i rapporten ”I randsonen” (Jahnsen, Nergaard og Flaatten 2006). Denne rapporten tar for seg forekomst og organisering av smågruppetiltak for elever som viser problematferd og manglende skolemotivasjon på ungdomstrinnet i offentlige skoler i Norge. Tidligere undersøkelser (Jahnsen 2000) har vist at elever i eksterne smågrupper har lavere skolefaglig og sosial kompetanse og høyere grad av problematferd enn problemdefinerte elever i normalskolen og elever i institusjonsskoler. Dette viser at elevene som får opplæring i smågruppetiltak har stort behov for et kvalitativt godt opplæringstilbud.

Rammene for prosjektet er en ressursinnsats på ½ - 1 årsverk og resultatene skal foreligge innen februar 2009.

Viktige funn i undersøkelsen ”I randsonen” (Jahnsen m.fl.2006):

Økning av antall tiltak og antall elever i tiltakene

Kartleggingsundersøkelsen ”I randsonen” (Jahnsen m.fl. 2006) viser at det er etablert et betydelig antall tiltak på ungdomstrinnet de seinere årene. Mange elever på ungdomstrinnet får hele, eller deler av sin opplæring i smågrupper. Opplæringen gis i segregerte gruppetiltak eksternt eller internt.

Del- og korttids plassering

I kartleggingsundersøkelsen i 2006 finner vi en utstrakt bruk av deltid i både eksterne og interne smågruppetiltak. Mange skoler rapporterer om gode erfaringer med deltidsløsninger, men dokumentasjon mangler. På forskningsmessig grunnlag har vi også generelt lite kunnskap om kvaliteten på opplæringen i slike kombinasjoner.

Relasjoner mellom det generelle og det ”spesielle” opplæringstiltaket

I noen kommuner kan det se ut som om smågruppetiltakene blir benyttet som små ressursbaser eller kompetansesenter for en eller flere skoler i kommunen. Dette er tilbud som spenner fra overnattingstur som innskoling av alle ungdomsskoleelever til kurs i sosial kompetansebygging for lærere i vanlig skole. Mange tiltak forsøker å motvirke isolasjon og marginalisering av elevene, og arbeider langsiktig og planmessig.

Tidligere nasjonal og internasjonal forskning

Forskningslitteraturen har i altoverveiende grad konsentrert seg om eksterne etablerte smågruppetiltak. Den har i mindre grad konsentrert seg om kombinasjonen vanlig skole og segregerte deltidsløsninger. Internasjonale studier (Cox et.al.1995, Dishion 1999, Wilson 2000) har fokus på eksterne og selvstendige heltidstiltak som blant annet viser at segregerte tiltak kan virke trivselsfremmende og atferdsmodererende på kort sikt. Det er også påvist at

segregerte tiltak med homogen elevgruppe kan være uheldig på lang sikt både for de elevene det gleder og for omgivelsene (Nordahl, Sørli, Tveit og Manger.2003). Norske studier av interne tiltak (Nordahl og Overland 1998; Markussen 2000; Birkemo 2001) tyder på at kvaliteten er svært varierende – og i flere tilfeller kritikkverdige. Wilson (2000) konkluderer med at smågruppetiltak med velutdannede lærere og spesialpedagoger hadde betydelig større effekt enn tiltak drevet av ufaglærte og uerfarne lærere (Nordahl m.fl. 2003). I 1999 gjennomførte Ulleberg en etterundersøkelse blant elever ved Sollerudstranda alternative skole. Undersøkelsen viste at et flertall av elevene oppgav at følte de seg presset fra sin hjemmeskole og lærerne der til å søke opptak i den alternative skolen.

Segregerte smågruppetiltak som synes å fungere bedre for elever på lang sikt blir i veilederne beskrevet gjennom 9 kjennetegn (Nordahl m.fl. 2003);

- heterogent sammensatte elevgrupper,
- et frivillig tilbud,
- utvidet lærerrolle
- positiv lærer - elev relasjon,
- vekt på individuell oppfølging,
- en målrettet fagundervisning
- tilpasset opplæring
- sosial kompetanseutvikling
- nært samarbeid med foreldre og lokalmiljø

Kjennetegnene beskrevet overfor er kjennetegn ved det enkelte tiltak og disse er i all hovedsak basert på undersøkelser knyttet til studier av smågruppetiltak i USA og Storbritannia. Norske studier (Sørli 1991, Tveit og Melbye 1994, Jahnsen 2000, Jahnsen m.fl. 2006) hevder at resultatene fra de internasjonale undersøkelsene er overførbare til norske forhold.

Utvikling av smågruppebaserte opplæringstiltak

Det ser ut som om mange smågruppetiltak har utviklet seg i overensstemmelse med noen av anbefalingene fra veilederheftene om alvorlig problematferd (Nordahl m.fl.2003). Anbefalingene for i noen grad å minimalisere farene ved segregerte opplæringstilbud var blant annet ”Økt bruk av kombinasjoner av tilpasset opplæring i ordinær klasse, alternativ skole og/eller arbeidsrelatert praksis” og ”Økt bruk av kortere opplæringsperioder i alternativ skole for å gi så vel den aktuelle eleven som ordinærskolen en tiltrengt ”pustepause””. Begrunnelsen for disse anbefalingene var å ”reduere farene for negative effekter og ringvirkninger av segregerte opplæringstilbud i tilfeller der slike tilbud ikke kan unngås” (Nordahl m.fl. 2003).

Beskrivelse av oppfølgingsstudie

Hensikt

Tidligere forskning på feltet viser at kvaliteten i slike smågruppetiltak er varierende og det stilles spørsmål ved elevenes læringsutbytte både skolefaglig og sosialt. Veiledningsheftene om alvorlig problematferd i skolen (Nordahl m.fl. 2003), anbefaler at man undersøker kvalitet og effekt av tilbudene før man oppretter nye slike tiltak (jfr. De 9 kjennetegnene beskrevet i forrige kapittel). En undersøkelse som tar utgangspunkt i tiltak som følger disse

anbefalingene, vil kunne nyansere betydningen av anbefalingene og påvise om det er andre forhold som er sentrale.

På bakgrunn av funnene i rapporten "I randsonen", hvor det blir dokumentert en vesentlig økning i antallet deltidstiltak, vil det være naturlig å fokusere denne type tiltak. Særlig kan det være interessant å undersøke hvordan grad av samarbeid med vanlig skole blir vurdert av elever og lærere og i hvilken grad tiltakene i varetar elevenes behov for prososiale jevnaldrende.

Bachmann og Haug (2006) og Nordahl (2008) påpeker at flere forskere argumenterer for at det ikke er tilstrekkelig å se på organiseringen av denne type opplæringstiltak, men at man må se på forståelsen som ligger bak. Hva er skolens begrunnelser for å opprette slike tiltak? Hva er de et alternativ til? De argumenterer med at tilsynelatende nokså like tiltak kan fungere svært ulikt avhengig av om de er relasjonelt eller kategorisk begrunnet. Forenklet kan vi si at en kategorisk begrunnelse har et individpatologisk utgangspunkt med vekt på kompensatoriske tiltak, mens en relasjonell forståelse legger til grunn at opplæringen må tilpasses elevene slik at samspillet fungerer bedre og gir vekstbetingelser. Dette er et viktig perspektiv i spørsmålet om implementering av innhold og metodikk fra smågruppetiltak til ordinær opplæring.

Undersøkelsen vil søke å få fram ulike forståelser, oppfatninger, meninger og opplevelser hos sentrale aktører i smågruppetiltakene og i skolemiljøene hvor elevene rekrutteres fra. Perspektivene vil omfatte både lærere, ledere, elever og foreldre. Fokuset rettes mot begrunnelser for opprettelsen av tiltakene og begrunnelser for elevenes deltakelse i tiltakene. På bakgrunn av dette ønsker vi å undersøke hva løsningene betyr for elevenes totale opplæringssituasjon.

Problemstilling og forskningsspørsmål

På bakgrunn av dette har vi formulert følgende problemstilling for prosjektet:

Ungdomsskoler som bruker smågruppebaserte deltidstiltak for elever som viser lav skolemotivasjon og problematferd: Aktørenes begrunnelser og opplevelser.

Kompleksiteten i spørsmålet om *innenfor* eller *utenfor* ordinær gruppe/skole, gjør at samarbeidsrelasjonene mellom nivåene i skolesystemet, mellom aktørene og mellom ulike perspektiver/forståelser, vil spille en avgjørende rolle. Er det en kategorisk eller en relasjonell forståelse som ligger bak tiltaket, og er denne oppfatningen den samme hos alle involverte parter? Prosjektet vil ha sitt hovedfokus på sammenhengen mellom opprettelse og bruk av tiltak, forhold i den ordinære skolekonteksten og den sosiale og pedagogiske konteksten som de befinner seg i. Dette innebærer å sette fokus på relasjonen mellom det ordinære eller generelle, og smågruppetiltaket.

Forskningsspørsmål:

På denne bakgrunn har vi valgt å konsentrere undersøkelsen om fire forskningsspørsmål:

1. På hvilken måte begrunnes bruken av deltidstiltak på ungdomstrinnet?
2. Hvordan påvirkes elevens rolle og status i gruppa/klassen /skolen av deltakelsen i tiltaket?

3. Hvordan fungerer samarbeidet mellom de forskjellige lærerne elevene forholder seg til (i tiltaket og i hjemmeskolen)?
4. Hvilke trekk ved slike smågruppebaserte deltidstiltak kan implementeres i det ordinære opplæringstilbudet og hva er betingelsene for dette?

Metode og design

Utgangspunktet for denne studien er kartleggingen av smågruppetiltak fra 2006 (Jahnsen mfl.2006). Med smågruppetiltak menes her faste grupper som er opprettet for å gi opplæringstilbud til elever som viser problematferd og/eller manglende motivasjon for skolen. I 2006 ble det rapportert inn 255 smågruppetiltak noe som innebærer en nesten tredobling av slike tiltak på 15 år. 132 av disse tiltakene tilbyr kun deltidsplasser og i denne gruppen finnes det både interne, eksterne og selvstendige tiltak. Dersom vi tar med tiltak som kombinerer hel- og deltid er antallet tiltak med deltidstilbud 156. Deltidstiltak representerer dessuten den mest markante endringen i bruken av smågruppebasert opplæringstiltak siden 1991, da nesten alle slike tiltak var heltidstiltak. Andelen gutter har økt noe og fordelingen med hensyn til kjønn er 27 % jenter og 73 % gutter.

Vi ønsker å se nærmere på hvordan aktørene i og rundt deltidstiltak på ungdomstrinnet opplever og forstår tiltaket. For å kunne undersøke dette er det hensiktsmessig å velge en kvalitativ tilnærming, hvor målet er å komme tett inn på aktørene og synliggjøre de tankene og begrunnelsene som ligger bak eksisterende praksis.

Kasusstudie

Metodevalg og tidsrammen for prosjektet setter klare føringer for antallet tiltak vi kan undersøke. For å svare på vår problemstilling vil det ikke være hensiktsmessig å samle inn små mengder data fra mange ulike tiltak. I stedet vil prosjektet forsøke å belyse et lite utvalg av tiltak fra flere synsvinkler. Dette gjør at det er naturlig å velge et en kasusstudie som metodisk tilnærming ((Merriam 1999, I: Postholm 2005) og hensikten er å få fram de ulike sidene ved et sosialt fenomen. Postholm (2005:51) viser til Yin som uttrykker at kasusstudier ”er en passende tilnærming til situasjoner hvor det er umulig å skille ulike variabler fra konteksten”. Dette innebærer at studien først og fremst er beskrivende forskning og at man orienterer forskningsarbeidet mot mange variabler i enhetene som blir studert. I noen grad vil studien også ha et tolkende og vurderende fokus i den hensikt å illustrere, støtte og utfordre eksisterende forståelser av slike fenomen i norsk skole. Studiens kasus er ”*Relasjonen mellom deltidstiltaket og vanlig skole*”. Prosjektet vil benytte seg av ulike informasjonskilder for å beskrive de ulike aktørenes forståelse av tiltakets begrunnelse, Dette innebærer bruk av semi-strukturerte intervju, dokumentanalyse og observasjon. Dette vil kunne gi en detaljert beskrivelse av det som blir studert i sin kontekst og av interaksjonen mellom ulike faktorer som er karakteristiske for relasjonen tiltak – vanlig skole.

I de utvalgte smågruppetiltakene vil det bli gjennomført semi-strukturerte intervjuer med rektor for tiltakets nærscole, med lærer i tiltaket, med kontaktlærer som rekrutterer elever til tiltaket, med elever i smågruppetiltaket og deres foreldre. Til dette vil det bli brukt egne semi strukturerte intervjuer etter kriterier som er likt for hvert tiltak. I hvert tiltak vil det til sammen bli foretatt maksimum 10 intervjuer.

Det vil bli gjort analyser av plandokumenter for tiltakene både på skole- og kommunalt nivå, samt analyser av fag- og undervisningsplaner for tiltakene og for elevene i tiltakene.

Det vil også bli samlet inn opplysninger generelt om oppstart av tiltaket, ansettelsesforhold, planer, gruppesammensetning, grad av frivillighet, foreldresamarbeid ved opptak samt spørsmål omkring bruken av § 5-1.

Observasjon i tiltakene vil først og fremst dreie seg om observasjon av på hvilken måte læreren samhandler med elevene om elevenes læring og deltakelse faglig og sosialt. Observasjonene vil være relativt strukturerte og det vil bli utarbeidet et eget skjema etter de samme kriterier for de utvalgte tiltakene. I hvert tiltak vil det bli gjennomført observasjoner i 4 undervisningstimer og ulike aktiviteter som foregår i tiltakene.

Utvalg av tiltak

Utbredelsen av deltidstiltak varierer svært mye fra fylke til fylke. Forekomsten av tiltak er størst på Østlandet og Sør-Vestlandet. Tilveksten av slike tiltak i løpet av de 15 siste årene har vært størst på Sør- Vestlandet.

Utvalget av smågruppetiltak i denne undersøkelsen gjøres teoretisk og statistisk med utgangspunkt hvilke fenomener man ønsker å gi en dypere beskrivelse av. I kartleggingsundersøkelse fra 2006 har de ulike tiltakene besvart spørsmål om *sammensetning av elevgrupper*, om tilbudet er *frivillig*, om fokus på *skolefaglige aktiviteter og innlæring av sosiale ferdigheter* og om tiltaket også gir tilbud til *andre elever enn målgruppen* (Jahnsen mfl. 2006). Dette er kjennetegn ved gode alternative skoler slik de blir beskrevet i veilederne for alvorlig problematferd (jfr. avsnittet om tidligere forskning). I dette prosjektet vil 6 -8 smågruppebasert deltidstiltak bli trukket ut blant tiltak som rapporterer at de legger vekt på forholdene nevnt over og som rapporterer at de gir et opplæringstilbud til elever mindre enn 4 dager i uken (deltidstiltak). Et slikt utvalg kan gjøres på grunnlag av statistiske analyser av kartleggingsmaterialet fra 2006. Praktiske hensyn for gjennomføringen av studien gjør også at geografisk beliggenhet kan bli tillagt en viss vekt. Fordi studien tar utgangspunkt i tidligere forskning om hva som kjennetegner gode alternative skoler kan studiens utvalg også betegnes som et teoretisk utvalg hvor forskerne har forsøkt å favne variasjonen i organisering av slike tiltak innenfor en bestemt gruppe.

Dette gir datainnsamlingen et samlet omfang på mellom 40 - 50 intervjuer, 30 -40 timer observasjon og gjennomgang av plandokumenter for 6 deltidstiltak.

Analysenivå

Analysenivå i studien er kasuset ”relasjonen mellom deltidstiltak og vanlige skolen”. Kildene er elever, foreldre, lærere og rektorer knyttet til hjemmeskole og tiltakene. I tillegg vil dokumentasjon av begrunnelsen for undervisning i tiltaket bli analysert. Tidligere undersøkelser har vist at alternative skoler varierer i kvalitet (Nordahl mfl.2003). Vi antar at denne variasjonen kan henge sammen med hvilken forståelse og begrunnelse man har for å opprette slike tiltak. Dette kan bli synlig gjennom hvilken grad tiltakene er en bevisst del av skolens planer for tilpasset opplæring og forebygging/reduksjon av problematferd.

Det vil bli gjort analyser som vil belyse i hvilken grad tiltakene tjener elevenes eller skolens behov, grad av overensstemmelse i de ulike aktørenes forståelse av tiltaket og om samarbeid mellom de voksne rundt elevene er hensiktsmessig.

Videre er vi opptatt av å undersøke om elevenes relasjoner til jevnaldrende står i fokus. Forskning viser at proaktiv og forskningsbasert klasse-/gruppeledelse fremmer inkludering og elevenes deltakelse i undervisning og i klassens/gruppens sosiale fellesskap (Moen 2006,

Nordahl m.fl. 2006). Intervju med elever og observasjon i tiltaket gir mulighet til å vurdere elevenes status og interaksjon med prososiale jevnaldrende.

Observasjonene vil bli sett i sammenheng med de ulike aktørenes forståelse av smågruppetiltakets funksjon i opplæringsmiljøet. Observasjoner angående innholdet i smågruppetiltakene vil bli sammenholdt med undervisningsplanene for tiltaket, for enkeltelever og fagplanene.

En samlet analyse av materialet vil gi mulighet for å vurdere om det er spesielle trekk eller kjennetegn som indikerer at deltidstiltak vil ha god måloppnåelse dersom forebygging av alvorlig problematferd er målet og eventuelt om disse kjennetegnene kan implementeres i vanlig skole.

En oversikt over design og metode

Tabell 1: Informasjonskilder og metoder for innhenting av informasjon

<i>Informasjonskilder</i>	<i>Intervju</i>	<i>Observasjon</i>	<i>Dokumentanalyse</i>
Elever	*		
Lærere i tiltaket	*		
Kontaktlærer	*		
Foreldre	*		
Rektorer/ Oppvekstsjef	*		
Skolens dokumentasjon			*
Smågruppetiltaket. (Innhold/undervisning)	*	*	*
Kommunale dokumenter om tilpasset opplæring/spesialundervisning			*

Tabell 2: Design- kasusstudie av et strategisk utvalg smågruppebaserte deltidstiltak

1: Begrunnelser for bruken av deltidstiltak			
<i>Problemstilling</i>	<i>Informasjonskilder</i>	<i>Metode</i>	<i>Forskningstema</i>
A: Samsvar mellom begrunnelsene	Lærer Rektor Kontaktlærer Kommunale dokumenter	Intervju	<ul style="list-style-type: none"> • Utløsende faktor for opprettelsen av tiltaket • Uttalt hensikt med tiltaket • Tiltakets virkning • Omkostninger ved tiltaket • Forståelse av brukergruppen
		Dokumentanalyse	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon til foreldre • Informasjon til elever • Informasjon til lærere • Planer rundt opprettelse av tiltaket
B: Kategorisk-relasjonell forståelse	Lærer Rektor Kontaktlærer Kommunale dokumenter	Intervju	<ul style="list-style-type: none"> • Utløsende faktor for opprettelse • Uttalt hensikt med tiltaket • Tiltakets virkning • Omkostninger ved tiltaket • Forståelse av brukergruppen
		Dokument-Analyse	<ul style="list-style-type: none"> • Informasjon til foreldre • Informasjon til elever • Informasjon til lærere • Planer rundt opprettelse av tiltaket •
2: Er aktørenes opplevelse av pedagogisk praksis i tiltaket i overenstemmelse med begrunnelsene for bruk av deltid.			
<i>Problemstilling</i>	<i>Informanter</i>	<i>Metode</i>	<i>Forskningstema</i>
A: Verdsatte kvaliteter ved tilbudet	Lærere Rektor Kontaktlærer Elev Foreldre	Intervju	<ul style="list-style-type: none"> • Faglig utbytte • Sosialt utbytte • Praktisk utbytte • Familieforhold • Vennskap • Fremtidsutsikt
B: Deltidstilbudets innvirkning på opplevelsen av det øvrige tilbudet	Lærer Kontaktlærer Elev Foreldre	Intervju	<ul style="list-style-type: none"> • Ønske om tilbakeføring • Opplevd kvalifisering • Elevenes framtidsutsikter
C: Endring i opplevd behov.	Lærer Kontaktlærer Elev Foreldre	Intervju	<ul style="list-style-type: none"> • Endring i relasjon til prososiale jevnaldrende • Relasjoner til lærere • ”Pustehull” eller endelig løsning

3: Hvordan er relasjonen mellom ordinær opplæring og deltidsoplæring			
<i>Problemstilling</i>	<i>Informanter</i>	<i>Metode</i>	<i>Forskningstema</i>
A: Lærernes behov for samarbeid	Lærere i tiltaket og kontaktlærer		<ul style="list-style-type: none"> • Sammenfallende pedagogikk • Samarbeid rundt tema
B: Samarbeid med mellom lærerne	Rektor Lærer Kontaktlærer	Intervju	<ul style="list-style-type: none"> • Felles planlegging • Felles forståelse av elevene • Møtepunkter
C: Samarbeid mellom tiltak og skole på ledelsesnivå	Rektor Lærer Kontaktlærer	Intervju	<ul style="list-style-type: none"> • Møtepunkter • Felles planer • Deltakelse i fellesskapet
4: Bakgrunnsopplysninger			
<i>Problemstilling</i>	<i>Informanter</i>	<i>Metode</i>	<i>Forskningstema</i>
A: Fakta om tiltaket	Rektor	Semi-strukturert intervju	<ul style="list-style-type: none"> • Oppstart av tiltaket • Antall timer avsatt til tiltaket
B: Ansettelsesforhold	Rektor	Intervju med strukturert spørreskjema	<ul style="list-style-type: none"> • Antall lærer • Utdannelsesnivå • Erfaringsbakgrunn • Alder, kjønn
C: Elevgrunnlag	Lærer i tiltaket Kontaktlærer	Semi-strukturert spørreskjema	<ul style="list-style-type: none"> • Antall elever • Gruppesammensetning • Tilbud til andre elever • Enkeltvedtak • IOP • Antall timer/dager i tiltaket • Motivasjon og evnenivå
5: Innhold i undervisningen og ulike aktiviteter			
A: Klasse-/gruppeledelse og innhold i undervisningen	Lærer Kontaktlærer i vanlig skole	Intervju Dokument analyse Observasjon i tiltakene	<ul style="list-style-type: none"> • Undervisningsplaner • Fagplaner • Gruppeledelse, relasjonell eller kategoriell holdning/forståelse

Svein Nergaard
Prosjektleder

Observasjonssettingene

Vedlegg 16

Det ble observert i overkant av 24 timer i de 6 utvalgte tiltakene. Observasjonene ble gjort i følgende settinger:

- oppstart av arbeidsøkter 6 ganger 2
- matlaging i lavvo og ved bål
- avvenning av griser
- veiing og måling av griser
- lunsj
- samtale i lavvo
- spasertur
- lunsj i lavvo
- biltur ½ t x 4
- utforskning av hule
- bålbrekking
- riving av kaninbur
- rydding på høyloftet
- maling av utebord
- gjøre klar hundemat
- hundekjøring
- forefallende arbeid på gården
- forberedelser til måltid
- div trearbeid
- ved bruk av "youtube" i undervisningen
- føring av dyr
- matlaging og matematikk
- bygging av båser til hester
- karding og farging av ull
- klekking av kyllinger
- strigling av hester
- en gruppe forteller hva elevene forteller hva de har holdt på med til en annen gruppe elever
- vedkløyving
- temperaturmåling og statistikk
- matlaging og begrepsavklaring
- presentasjon og gjennomgang av meny før mat serveres
- traktortur med tilhenger

Sammenfatning av funn i kasus 1

Vedlegg 17

Arbeidsnotat

Funn i elevintervjuene:

Begrunnelser:

Begge elevene sier at det å gå i tiltaket hjelper dem til å holde motet oppe og komme gjennom resten av skoleuka. Få litt fri fra skolen sier begge to. Den ene eleven sier at han ikke liker å gå på skole, det tror han ikke de andre elevene gjør heller.

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

Begge elevene forteller mye om hva de gjør i tiltaket og beskriver hvordan de har brukt deler av det de har lært i tiltaket til vanlig skolearbeid. Den ene eleven er spesielt opptatt av dette og opplever stor sammenheng og overføringsverdi mellom tiltak og skole. Eleven synliggjør læringsmålene i tiltak – dette er i god overensstemmelse med hva lærer i tiltaket og rektor i elevens hjemmeskole sier. Eleven hevder å forstå mer og er blitt tryggere på seg selv. Har lært mye – store opplevelser, mye han ikke kunne før.

Inntaksprosedyrer og frivillighet:

Den ene eleven husker ikke så mye av prosessen mens den andre eleven beskriver prosedyrene relativt detaljert. Frivilligheten nyanseres og det understrekes at alle må gjøre alt når de først har startet opp i tiltaket.

Venner, status og sosial kompetanse:

En elev hadde litt redsel for hva de andre skulle synes når vedkommende startet i tiltaket. Ikke på intervjudtidspunktet. Har fått en ny venn og de er sammen både på skolen og i fritiden.

Den andre eleven har ikke fått nye venner og vedkommende vil helst ikke at de andre skal vite at han er i tiltaket. Eleven mener han har et greit forhold til de andre elevene, men kjenner dem ikke. Eleven opplever ikke endret status blant jevnaldrende på hjemmeskolen.

Trivsel og motivasjon:

Begge elevene trives godt i tiltaket og den ene eleven som ikke opplever endret status i hjemmeskolen, vil helst ha alle dagene sine i tiltaket

Samarbeid mellom voksne:

En elev sier at han tror ikke lærer i tiltaket og kontaktlæreren snakker sammen, ”nei jeg tror ikke han har spurt om noe.” Den andre eleven uttaler seg ikke om dette samarbeidet.

Funn i foreldreintervjuene:

Begrunnelser og innhold:

At barna skal få bruke sine talenter, behov for variasjon, være ute, og de lærer ting lettere på den måten. Tiltaket vektlegger det sosiale, men ikke bare det. Den ene forelderen mener det skulle vært obligatorisk, og at det er for lite av dette i vanlig skole. At elevene skal få oppleve å være positive til læring gjennom konkrete reelle oppgaver som blir knyttet til praksis.

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

Foreldrene har god oversikt over aktivitetene i tiltaket og en forelder beskriver ulike læringsmål, forteller om syltetøybedriften, og at elevene må finne ut av ting og organisere ting

selv. De vet også at elevene må være ute. Det er oversiktlig, mindre forhold og de holder på med praktisk arbeid. Begge foreldrene har relativt god oversikt over inntaksprosedyrene.

Venner, status og sosial kompetanse:

Foreldrene er litt usikre på om nye vennskapsforhold er etablert, men de sier at elevene er blitt kjent med nye, men at de ikke snakker så mye om dem. De var klar over at tiltaket hadde en bevissthet rundt vennskapsforhold.

Trivsel og motivasjon:

Begge foreldrene uttrykker at barna deres stortrives i tiltaket. ”Kjempe, x stortrives x stråler, og gleder seg vil ha mer”. En av foreldrene beskriver at barnet var litt skeptisk i starten. Nå er det ikke tungt med lekser lenger, og avbrevet virker positivt på de andre dagene.

Samarbeid:

Begge foreldrene har vært på besøk i tiltaket og handlet ulike elevproduserte produkter der. Videre er det en evaluering av IOP hvert halvår for en av elevene. De har også hatt telefonkontakt og den ene forelderens beskriver at han bruker tiltakets nettside aktivt. De vet lite om et eventuelt samarbeid mellom lærere i tiltaket og kontaktlærere, men tror at de har god kontakt.

Utbytte:

Begge foreldrene mener at barna har stort utbytte av å gå i tiltaket. En av foreldrene sier at barnet er blitt litt mer sosial, tenker på andre, tar seg mer av andre og viser omsorg. ”x har lært mye, vokst på deltakelsen, er litt mer trygg.”

De mener at det barna lærer i tiltaket har god overføringsverdi. De lærer matte, norsks og alt, rent praktiske ting – ”det er helt enormt” (foreldre). Elevene er mer motivert og det at en er sliten etter dagene i tiltaket vurderes som positivt.

Elevene lærer å se ting på andre måter, forklare hvorfor. En av foreldrene mener at tiltaket er opptatt av elevenes læring.

Deltakelse i tiltaket gjør at elevene forstår at de må gjøre ting for å kunne lære også i relasjon til ordinær skole.

Funn i intervjuene av ansatte i tiltaket:

Begrunnelser og innhold:

Dyr som en naturlig motivasjon

Mestring

Læring

Inntak – ikke automatisk forlengelse, men mange får fortsette, noen må gi fra seg plassen for andre trenger den mer.

Læring:

”Vi er midt i livet – oppgavene kommer litt til oss, men planlagt at det skal være sånn.” Klare læringsmål, knyttet til skolefag, opptatt av elevenes læring ikke bare haster forbi – bruker de naturlige situasjonene, begrunnelsene for elevenes forståelse. Hverdagsmatematikk – knyttet til de tre læringsarenaene. Legger også til rette for det kontemplative.

God struktur

Klart anslag for dagen – oppstart via temperatur opplesning

Kobler tiltaket med skrive- og leseopplæringen – konkret sammenheng med ordinær skole – ukebrevet videreført og brukt av lærere på hjemmeskolen.

Venner, status og sosial kompetanse:

Forpliktende sosialt arbeidsfellesskap

Systematikk rundt sosial læring, fellesskapet og den tydelige voksen.

Uttaler at i tiltaket er alle i et fellesskap, mens en på skolen blir segregert fra fellesskap.

Status – gruppesammensetningen. De som ikke kommer inn, eller ikke vil ta i mot tilbudet, kan noen ganger snakke negativt om tiltaket. De som er inne gjør ikke det.

Skeptisk til besøk av hele klasser, tar for mye oppmerksomhet fra de som egentlig har behov for roen – men elevene i tiltaket kan ha med seg enkeltelever og smågrupper fra klassen sin. Det er læreren positiv til, men det er ingen systematikk i dette.

De stiller spørsmål ved å ta inn prososiale elever - tar det bort muligheten for andre elever?

Opptatt av å bygge relasjoner, den gode samtalen – tydelig voksen.

God voksendekning som setter krav og grenser, tydelige grenser.

Trivsel og motivasjon:

Gir ungene et opplevelsesarsenal – viser det på skolen Tiltaket piffer dem opp, mer motivasjon for de andre dagene.

Samarbeid:

Samarbeid med hjemmeskolen – tar tid. Systemet i tiltaket er sårbart, men inviterer til møter og samarbeid - ønsker mer. Ukebrevet er satt i system slik at kontaktlærere og foreldre kan følge med på dette. Tiltaket kaller inn til samarbeidsmøter.

Skolene må se potensialet i tiltaket, ikke omvendt.

Elevene stråler opp når kontaktlærerne kommer.

Funn i intervjuene av elevenes kontaktlærere:

Kontaktlærerne til elevene i dette tiltaket var relativt nyansatte og hadde enda ikke hatt anledning til å sette seg inn i dokumentene som viser begrunnelser og opprinnelsen til tiltakene.

Begrunnelse og innhold:

Sikkerhetsventil, lufteventil, og en sa at dette er en timeout for meg som lærer. Det er et sted der elevene kan dyrke noen hobbyer.

De mente at norsk skole er for teoretisk og at tiltaket var et pust i bakken fra teori eller et pusterom i en hektisk skolehverdag. ”Du kan komme langt uten å skrive noveller”.

Faste poster – struktur – praktisk matte.

Venner, status og sosial kompetanse:

Kontaktlærerne er usikre på forhold rundt elevenes sosiale status og tror ikke deltakelse i tiltaket har noe påvirkning på dette området.

Trivsel og motivasjon:

Viser til elevene som sier at de stortrives i tiltaket.

Samarbeid:

Den ene kontaktlæreren har vært på besøk i tiltaket flere ganger, men vet ikke om de har egne planer. Den andre kjenner til planen og ukebrevet, men har ikke sett de.

Kontaktlærerne tror at det blir for mange der hvis klassen skal komme på besøk og har ikke tenkt at dette kunne være en løsning.

Utbytte:

”Sosiale og faglige gevinster i bøtter og spann”.

Tror at foreldre til andre elever er litt skeptiske.

Eleven føler seg flink, opplever mestring, storkoser seg og ser fram til dagen.

Sammenheng mellom innhold i tiltak og hjemmeskole:

Vet ikke om noen sammenheng mellom tiltak og skolen

Ikke brukt tema som blir tatt opp i tiltaket i sin undervisning. Det kunne vært større sammenheng.

Utviklingspotensial:

Ta del i det som lærerne i tiltaket ser der

Bruke innholdet i tiltaket mer i vanlig undervisning

Begge ser store muligheter for endring

I en ideell verden burde mange flere fått et slikt tilbud

Funn i intervjuene med rektorene**Begrunnelse og innhold:**

Starta med erkjennelse om elever med utfordringer, hadde kompetanse og drivkrefter, og vi hadde ressurser.

Målet var å opprettholde en sterk tilknytning til hjemmeskolen derfor kun 1 dag pr uke.

Tiltaket innebærer flere læringsarenaer.

God kjennskap til innhold, metoder og arbeidsverktøy og inntaksprosedyrer.

Nye læringsfelt, læringsarenaer.

Mål om å takle de mest utagerende på egen skole og ikke primært bruke tiltaket.

Læring på en annen måte – opptatt av elevenes læring.

TPO og noen en del av IOP, har 25% regelen i bakhodet men bruker det ikke.

Læring gjennom praksis, pust i bakken.

Tenker på kompetansemålene, men har fokus på det først og fremst i hjemmeskolen.

Foreldrene godkjenner plasseringen.

Så det ligger en frivillighet i bunnen her.

Venner, status og sosial kompetanse:

Elever føler seg sett – lære sosial kompetanse (s-6) sosial læring

Trivsel og motivasjon:

Elevene ser fram til denne dagen.

De kommer tilbake og forteller om hva de har opplevd eller hva de har fått gjort i lag der nede.

Det er en så positiv opplevelse for dem at det er med og styrker den allmenne læringa deres.

Trivselsdelen er viktig.

Har også god kjennskap til lærerne og hvordan de jobber med elevene. Lærerne jobber aktivt med dette.

De ser elevene.

Opptatt av elevenes læringsprosesser – tydelig voksenrolle.

Lar elevene være bevisst egen læringsprosess.

Tid til å veilede i læringen.

Vise, samtale, god tid, forklare, spørre – la elevene forklare igjen.

Klare mål, klar progresjon, klar struktur for hver dag.

Egen virksomhetsplan og årssyklus.

Samarbeid:

Bevisst forhold til kontaktlærers rolle

Det foregår ved at lærerne i tiltaket kommer til skolen og snakker med lærerne. Kontaktlærerne blir invitert til tiltaket for å bli orientert om opplegget; Hva er det vi holder på med, hva er det vi lærer her nede. Og så er det jo da gjennom de daglige brevene eller tilbakemeldingene på hva eleven har lært og arbeidet med.

Sammenheng mellom skole og tiltak.

Lesing – lærere i tiltaket bruker mye tid på begrepsforklaring – tid til å snakke om ord – innhold i ord – får tabeller over temperatur osv. matte + fagbegreper fra skolen også naturfag – lærer å hente kunnskaper, yrkeslæring og den sosiale læringen.

Utbytte:

Læring mestring, sosial læring naturfag.

Enkelteleven til faglig læring.

Trekker elevene inn.

Attraktivt å komme dit ikke stigmatiserende.

Ingen systematikk med det prososiale innslaget.

Eget foreldremøte.

Litt usikker på hvordan lærere bruker tiltaket i undervisningen

Forbedringspotensialet:

Nytte læringa fra tiltaket mer inn i den daglige virksomheten Ny dimensjon for læring bedre tilpasset jenter, redd for at læringsarenaene er for smale.- vil gjøre dem fyldigere – finne gode læringsarenaer – fyldigere læringsmuligheter.

Utnytte tiltaket bedre.

Logg – bruke dette mer i tiltaket. Bruke det som prosjekt.

Vi som lærere må drive og tilrettelegge.

Funn i forbindelse med observasjon

Observasjonene ble gjort i en morgensamling med varighet på 45 min. Videre ble det observert i en arbeidsøkt på 2 timer hvor elevene var delt i tre grupper: a) Dyrestell b) Snekring av bås c) Karding av ull og matlaging. Tre på to grupper og to på en. De to gruppene i fjøset blir med traktor på tilhenger på tur for å telle sauer, og vise gjesten den nye hytta som er under bygging. I tillegg ble det observert i en arbeidsøkt på 2 timer som besto av lunsj. Etter lunsj ble elevene delt i tre grupper: a) Oppvask/rydding b) hestestell- riding og c) vedpakking/kløyving av ved.

Observasjonene skulle ha et spesielt fokus på roller, kommunikasjon, innhold og struktur
Hensikt med observasjonene: Beskrive tiltaket slik at intervjuene får en kontekst og ramme.

Roller:

Elevene jobba selvstendig. Noe lærerinstruksjon. To elever arbeider ved siden av.
 En elev trenger etter en stund å være litt for seg selv og får tilbud om å gå tur med hunden
 En elev presenterer meny, resten av dagen er preget av samarbeid i ulike grupper.

Kommunikasjon:

Lærerne er flinke til å spille inn de ulike elevene i samtalene om løst og fast før selve oppstarten av dagen.

Lærerne har en inkluderende stil og observatøren som gjest blir fort inkludert i samtalen.

En av lærerne er spesielt aktiv og bruker ofte tilnærmingen: ”Fortell om det - vis oss det osv.....” F.eks Når en sitter med dyreboka - ”Vis han observatøren hva slags hund du ønsker deg”. F.eks når oppgavene for dagen skal gjennomgås: ”Du var her på fredag, vis oss hva dere gjorde med ulla”.

Lærer til elev som lager litt halloei når vi går på marka til sauene.

”Du må være stille så vi ikke skremmer sauene” ”Ok” svarer eleven og roer seg tvert.

Lærerne gir hele tida støttende og inkluderende kommentarer og ros til elevene. ”Jeg skal hjelpe deg så du får på bigselet” (når en elev er i ferd med å gi opp).

Lærer ”Fortell om hvorfor væren heter Satelitt” (alle dyrene har en historie og elevene har gitt de navn).

Lærer: ”Observatøren må få slå inn et bord i båsen også så han får bidratt som gjest”.

Det er en støttende og rosende form for kommunikasjon mellom voksne og elever. Det er lite gnissing mellom elevene, heller ikke i de mindre populære aktivitetene.

Innhold i arbeidsøktene:*Oppstart*

- alle ønskes velkommen og observatøren presenteres
- programmet for dagen og oppgavefordelingen gjennomgås
- avlesning av temp - et daglig rituale som føres inn i bok og opp på et diagram

Arbeidsøkta

- fôring av dyr (hester og lam)
- oppmåling av tørrfor (nøyaktig mål)
- lemping av høy
- oppdeling av poteter i firedeler og åttedeler til mating av lam
- oppmåling og saging av plank, bygging av båser til hester. Tommestokk og nøyaktig mål- alle bruker sag, tommestokk og hammer
- farging av ull – klare læringsmål – hvorfor eddik i vannet – karding av ull både på gammelmåte og med ny metode. En resursperson fra bygda var brukt i dette prosjektet og hun var innom en tur.
- matlaging- laging av lapper – gjennomgang av oppskrift – volum og multiplikasjon
- alle elevene som er ute blir tilkalt for å se på nyklekka kyllinger - elever får holde egget som klekkes i handa
- spising av lapper med nylaget eplemos (som elevene lager og selger til skole/elevkassa)
- gruppa som har kardedet ull viser ny gruppe hvordan de gjorde det

- en gruppe vasker opp
- ny gruppe skal strigle hester, sale dem og ri en tur
- ny gruppe skal kløyve ved og ha dem i sekker for salg (elevbedrift)

I arbeidsøktene er det en blanding av selvstendig arbeid, instruksjon og opplæring. Arbeidet glir lett med motiverte og ivrige elever. Alle elevene deltar og alle har oppgaver de mester. Det er gjennomgående en lett og fin stemning i alle arbeidsøktene, konflikter virker fraværende.

Struktur:

- i starten en løs og inkluderende struktur med elevene i sentrum, god atmosfære
- etterhvert mer struktur og fokus på oppgavene – løsningsorientert og involverende tilnærming
- en blanding av selvstendig arbeid, instruksjon og opplæring. Arbeidet glir lett med motiverte og ivrige elever.
- Alle deltar – alle har oppgaver de mester
- Lett og fin stemning – konflikter virker fraværende
- Lærerne dokumenterer hele tida ved å fotografere (men de sier at de i liten grad bruker dokumentasjonen – bl. a redd for personvernet....)
- Variasjon og overlapp i oppgavene. De som driver vedhost får også ri og omvendt

Overganger:

Rutinene er godt innarbeidet og overgangene fra en aktivitet til en annen er strukturerte og tydelige.

Avslutning:

Skoledagen har en tydelig avslutning med oppsummering av hva elevene har hatt fokus på og har lært.

Funn i innsendte dokumenter

Brosjyre med beskrivelse av tiltaket

Eksempel på bevis for deltakelse i tiltaket

Årshjul 2008/2009

Eksempler på ukebrev fra lærer i tiltaket til elever og foresatte

Årsplan for tiltaket

Oppsummering av funn i dokumentene:

Brosjyren som er et infoskriv til elever og foreldre viser hvordan tiltaket er forankret hos skoleeier. Hensikten med tiltaket er å gi elever opplæring på en annen måte enn i vanlig skole. All opplæring er knyttet til naturen og gården. Dette skaper et forpliktende arbeidsfellesskap.

Dokumentet beskriver tiltakets administrative tilknytning, hvem som kan søke seg inn og hvordan de organiserer dagen. Videre beskrives aktivitetene i tiltaket og det er et avsnitt om sosialt fellesskap og elevens medbestemmelse i utviklingen av tiltaket.

Et annet dokument som er lagt ved beskriver inntaksprosedyrer, kontrakter/avtaler mellom hjemmeskole og elever og foreldre om deltakelse og på hvilke måte infoutveksling skjer mellom tiltak og kontaktlærer ved elevenes hjemmeskole. Dette er logg, ukebrev, besøk i tiltaket, løpende kontakt pr e-post og møte hver høst mellom kontaktlærere og ansatte i tiltaket.

Oppsummering

Elever, foreldre, lærere i tiltaket og rektor i hjemmeskolen er samstemte i hvordan de beskriver begrunnelsen for opprettelse av og deltakelse i tiltaket. De er også godt informert om innhold og arbeidsmåter. Kontaktlærerne har lite kjennskap til innhold og mener at tiltakene først og fremst er et pustehull for elevene og seg selv som lærere.

Observasjonene bekrefter begrunnelsene gjennom at aktivitetene er virkelighetsnære og knyttet til kontekst. Videre bekrefter de at lærerne er opptatt av elevenes læring og av å knytte læring til mer tradisjonell skolefaglig læring.

Dokumentasjonen beskriver ikke begrunnelser for opprettelsen av tiltak, men beskrivelsene av hovedfokuset med hensyn til aktiviteter, nyanserer og utdyper begrunnelsene mer konkret.

De ulike informantgruppene mener at tiltaket har fokus på sosiale ferdigheter og relasjonsbygging og de snakker om sosiale gevinster utenfor tiltaket. Det er imidlertid kun rektor som eksplisitt uttaler at han ser at elevene forandrer seg på dette området etter en viss tids deltakelse i tiltaket. Elever og foreldre er usikre på om dette gjør noe med elevenes status i vanlig skole.

Observasjon og dokumenter gir ingen informasjon om status. Vi ser imidlertid at lærerne er opptatt av relasjonsbygging og inkludering i tiltaket både sosialt og skolefaglig. Arbeidsfellesskapet. Dette er det vist til i dokumentene.

De fleste voksne informantene beskriver samarbeidsrutinene godt og foreldre er svært fornøyd med sitt samarbeid med tiltak og skole. Kontaktlærerne beskriver samarbeidet som noe som kan og bør utvikles. Ansatte i tiltaket mener at hjemmeskolene bør prioritere tiltaket som læringsarena mer i den vanlige undervisningen.

Sammenfatning av funn i kasus 2

vedlegg 18

Arbeidsnotat

Funn i elevintervjuene

Begrunnelser:

Elevene oppgir mistriivsel med enkeltfag, kjedelige fag på skolen som begrunnelse for å delta i tiltaket.

Eleven kommer med et eks på at han ikke opplevde det som positivt at alle elevene i klassen var med på tiltaket, også elever han ikke hadde noe forhold til, bl.a sjenanse ift jenter. Tiltaket endret organiseringen og gikk over til at elevene kunne ta venner med. 3 venner ble valgt ut og disse er med 2-3 uker av gangen. Elevens behov står i sentrum.

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

Elevene forteller om innholdet i tiltaket og om strukturen på dagen

Venner, status og sosial kompetanse:

Tiltaket er populært blant de som det primært rettes mot, men også blant de andre elevene.

Lite stigmatiserende.

En elev føler at han blir oppmuntret av å ha med seg en venn inn i tiltaket.

En elev opplever også å ha fått nye venner i tiltaket på tvers av alder

Begge elevene synes det er passe med en dag i tiltaket.

Trivsel og motivasjon:

Opplevelse av mestring og trivsel i tiltaket er stor hos begge elever.

De liker godt å jobbe med det som er jobben i tiltaket.

De synes lærerne i tiltaket er hyggeligere enn lærerne på hjemmeskolen.

Det er en avslappingsdag, og jeg blir mye bedre til å jobbe bedre på skolen.

Hvis vi ikke jobber godt på hjemmeskolen får vi ikke lov å gå i tiltaket.

En elev forteller at han gleder seg til dagene i tiltaket. Det er annerledes enn å gå nede på ungdomsskolen. Det er jobbingen med gården og dyra som motiverer.

Samarbeid:

Elevene viser til en ukentlig samtale med kontaktlærer og tror at kontaktlæreren snakker litt med lærerne i tiltaket.

Funn i foreld reintervjuene

Begrunnelser:

Uttalelser om begrunnelsene er knyttet til egne ungdommer.

Begge informantene mener at vanlig skole er for teoretisk.

I tiltaket opplever elevene mestring. En av foreldrene sier: "Han er jo mer den typen som skal ha lette og praktiske oppgaver for å fungere, så dette var ja akkurat midt i blinken. Han liker å vise at han kan – så det var jo tingen for han".

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

Tiltaket er mer praktisk i forhold til teoretisk undervisning på hjemmeskolen og tiltaket har hovedvekt på det sosiale området.

De mener også at det er mye faglig å hente i tiltaket.

Tiltaket er dessuten et pusterom for elevene.

Det er få elever der og de får på en måte gjøre ting i et roligere tempo. Det er stillere rundt dem – det er ikke 30 mann som sitter i en klasse og skal ha en time med. Det er hele situasjonen som er annerledes. Tiltaket er en ressurs for skolen.

Begge foreldrene har god oversikt over inntaksprosedyrer.

Hjemmeskolen er flinke til å legge til rette for barn som avviker litt fra andre barn. De gjør en kjempegod innsats, og aksepterer at de er annerledes. Lærere går i dialog med barna og hører hva er dine behov her. Der er de fantastisk flinke, synes en forelder.

Det er foreldre som etterspør tiltaket – tar initiativ til plassering.

Venner, status og sosial kompetanse:

Lærere og elever har veldig fin stil seg imellom.

Elevene har fått nye venner og at de har fått nye bekjentskaper som de vanligvis ikke omgås.

Tiltaket har høy status og elevene får vist andre elever hva de kan.

Har fungert meget bra i forhold til vennskap og trening av sosial kompetanse.

Foreldrene beskriver positive vennskapsvirkninger og tilknytninger som resultat av prososial trening i tiltaket.

Klassekamerater kommer også på besøk på fritida.

Foreldrene får en evalueringsrapport hvert år. Denne viser at elevene får noen mestringsopplevelser.

”De må lære å forholde seg til regler og krav og elevene får anledning til å bygge relasjoner i en annen setting. På skolen så får man ikke sjanse til å jobbe så tett med elever som ikke knytter de sosiale kontaktene sjøl”.

Foreldre framhever betydningen av å mobilisere de andre foreldrene ift deltakelse og støtte ved at deres barn tas ut og deltar i tiltaket. De som står elevene nærmest bl.a foreldre ser disse ringvirkningene best.

Elevene får beveget seg og jobbet med ting rent fysisk, det er viktig.

Tiltaket gir elevene anledning til å treffe gjesteelevne på en annen arena.

Trivsel og motivasjon:

Tiltaket er positivt støttende for elevene.

Foreldrene beskriver mestring hos elevene, at de får vist seg fram, brukt andre sider av seg, elevene er glade når de går og kommer.

De ser at eleven mestrer arbeidet i tiltaket. Elevene i tiltaket brukes som ressurs, og forklarer for gjesteelevne, eks: ”Kom her – her finner vi DET og sånn gjør vi det”.

Samarbeid:

Vært på foreldremøter og samarbeidet om IOP.

Ringer til hverandre ved behov.

Info fra tiltaket og om konkrete aktiviteter gjennom eleven.

Opplever da at det er et godt samarbeidsklima mellom foreldre og tiltak og skolen.

Får evalueringsrapporter fra tiltaket foreldremøter og konferansetimer.

Lærerne i tiltaket er veldig lydhøre til alle verdens ting.

Utbytte:

Blitt modigere. Mestring, eleven er blitt mer selvgående på lekser. Holder ut bedre i vanlig skole.

Funn i intervjuene av ansatte i tiltaket

Begrunnelser:

Det sosiale og det praktiske er viktigst, ikke så viktig med skolefag.

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

Læreren beskriver ift tilleggsspørsmålet tiltaket som et spes ped tiltak, ikke som tilpasset opplæring.

”Det er greit at det er hovedvekt på den praktiske delen, men vi bør jo hele tida skjele til hva de kan få bruk for, både i den videre skolegangen og i livet ellers, hadde jeg nesten sagt. Vi er ikke så bevisst på det skolefaglige” (lærer).

Læreren framstår med en noe annen tenkning i forhold til tiltakets fundament enn rektor selvom han har vært med fra starten. Den andre voksenpersonen hadde en litt annen rolle og framstod mer forankret i samme ideologi og tenkning som rektor. Gjennom observasjonene framstod likevel læreren som en voksenperson med gode relasjoner til elevene.

Lærerne mener utviklingen av økt bruk av mellomtrinns elever er utilsiktet og tilfeldig, og ikke ønskelig. Dette synet står også i motstrid til rektor sitt syn

Venner, status og sosial kompetanse:

Den sosiale delen er viktigst.

”For det er mange elever som ... sliter veldig sosialt, og de har problemer med å skaffe seg venner og ... Og så – ja - ... De som gjerne ikke har de beste vennene trenger gjerne også noen ... GODE venner, noen GODE forbilder” (lærer).

Viktig med gruppesammensetning og heterogenitet.

Gjesteelevne kan være med å snu en negativ gruppe.

Andre elever vil gjerne være med, de synes det er morsomt i tiltaket.

Målgruppeelevene har god nytte av å samarbeide med gjesteelevne.

Trivsel og motivasjon:

Elevene trives godt.

Elevene forteller om tidligere elever som tar kontakt og har likt seg godt.

Mestringsopplevelser for elevene er meget viktig.

Mestring henger sammen med trivsel og motivasjon.

”Vi tenker jo ofte at det er viktig for dem å mestre, at de får oppgaver som de mestrer. Mange av dem har mange nederlag i skolesammenheng” (lærer).

Samarbeid:

Samarbeid med lærere i hjemmeskolen.

Ingen faste møter, men lærerne på tvers av opplæringsarenaer snakker sammen uformelt og ofte på lærerrommet.

Samarbeider ikke med foreldrene, ansvaret ligger på hjemmeskolen (kontaktlærer og rektor).

Noen telefoner, og uformelt når de kjører og henter elever.

Tiltaket arrangerer konferansetimer og foreldremøter.

Skriftlig informasjon.

Oppsummeringsrapport og en evaluering i forhold til hver enkelt elev.

Utbytte:

”Det sosiale, det er viktig og at de har en god dag her nede, og at de kan få knytta noen relasjoner som kanskje kan hjelpe dem videre” (lærer).

”Mange av elevene er her, fordi de vil få seg et praktisk arbeid, vil kanskje velge et praktisk yrke. Da vil de få nytte av mye av det de lærer her” (lærer).

Funn i intervjuene av kontaktlærerne

Begrunnelser og innhold:

Det viktigste er det sosiale og det praktiske.

Det er en litt annen måte enn å sitte og få all kunnskapen enten via lesing eller via samtale.

En arena hvor elevene lærer sosiale ferdigheter, bl. a konfliktløsning.

Det fungerer ikke å fjerne elevene.

Tiltaket som deltid er tilhørighetsskapende i forhold til vanlig skole, og klasse og kontakten med læreren på hjemmeskolen er viktig.

Dette er for elever som ikke mestrer skolehverdagen, som skal oppleve mestring ved å få litt andre oppgaver enn det de får her på skolen.

Ikke alle elever i tiltaket er faglig svake.

Hensikten, er å gi elevene muligheten til en annen hverdag enn det de møter på skolen.

Det kan være forskjellige grunner for hver elev, for eksempel sosiale grunner – som gjør at de kan ha godt av en pause.

Det er for elever som lett havner i konfliktsituasjoner i vanlig skole.

I tillegg er mestring ift motoriske ferdigheter framhevet som et viktig læringsområde.

Liten gruppe, mer oversiktlig.

Lettere å trene konflikthåndtering i liten gruppe og å drive ADL-trening.

Frivillig for elever. I tillegg er det åpnet for alle, det er mange på besøk fordi gården hører til under ”den kulturelle skolesekken”.

Det er først og fremst elevene som forteller lærere om innholdet i tiltaket.

Venner, status og sosial kompetanse:

Begge synes gjesteelevordningen og det prososiale fungerer meget godt - en riktig satsning.

Tiltaket har et positivt omdømme blant alle elevene. Er attraktivt.

Ikke stigmatiserende.

Å ha med en venn handler om å bli integrert skikkelig i klassen, det er bakgrunnen.

Det å ta med venner er derfor en helt riktig prioritering.

Eleven får en å snakke med og noe å snakke om og de to i lag forteller om hva de har gjort til medelever når de kommer tilbake. Så det blir litt integrert, på en måte, for han har noe spennende å fortelle som de andre ikke er med på.\

Statusen til denne ene eleven er stigende.

Trivsel og motivasjon:

Ingen av lærerne har besøkt tiltaket. Besøk har ikke vært nødvendig å prioritere, men de skulle gjerne vært der. Mener at tiltaket fungerer godt for elevene deres.

Eleven er veldig fornøyd med tiltaket og at de får ha med seg en venn.

Eleven oppnår en veldig god kontakt særlig da med den som skal være med der og da. Og for oss så er det viktig at det skjer.

Samarbeid:

Samarbeider med foreldre i inntaksfasen.

Mener de har god kontakt med hjemmet på alle nivå.

Både tiltak, kontaktlærer og ledelsen samarbeider med foreldrene.

Foreldre kan kontakt når som helst.

Hjemmeskolen jobber ikke med prosjektene/temaene fra tiltaket i skolen.

Uformelt samarbeid med lærerne i tiltaket.

”Vi snakkes litt sånn sporadisk. Vi leser evalueringsrapporter og oppsummeringene for hver enkelt elev” (lærer).

Utbytte:

Får bedre kontakt med de i klassen og eleven lærer en del grunnleggende ting.

De får den sosiale treningen som de har behov for, i en klassesammenheng så har du behov for å kunne være en sosial person.

Kunnskaper om mat og helse.

De har kroppsøving eller fenomen som går inn i kroppsøvingsfaget – altså de har jo ting som de gjør motorisk.

Mye naturfag.

Lærerne i tiltaket putter inn litt fag i de praktiske aktivitetene..

En dag er nok.

Utviklingsområder:

Endringsforslag: Muligheter for hospitering en til to ganger i året.

De ser begge muligheter for læringsoverføring mellom skole og tiltak, men relativt lav bevissthet (spesielt hos den ene).

Det påpekes likevel at det ikke er tid til å jobbe praktisk i skolen selv om det argumenteres for at det er viktig at det gis mulighet for det for en del elever.

Funn i intervjuene av rektorene**Begrunnelser:**

Rektor vektlegger betydningen av meningsfullhet – reelle arbeidsoppgaver.

Rektor sier klart at det er et tilpassa undervisningsopplegg (uten sakkyndig utredning og enkeltvedtak).

Tiltaket begrunnes og beskrives relasjonelt av rektor.

Beskriver tiltaket som omvendt integrering.

Tiltaket kan gi et ”pusterom”, andre muligheter og praktiske erfaringen til elevene, og den tette voksenkontakten, var viktig.

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

Det er viktig her å ha et godt lim mellom den daglige hverdagen i skolen og dette alternative læringsstedet.

Kontaktlærer, faglærer skal ha kontakt med tiltaket.

Det skal ikke være en satelitt hvor man kan sende elevene en dag og gi noen andre ansvaret.

Kontaktlærere og faglærere må vite hva som skjer der.

Hensikten er blant annet å styrke elevenes samla kompetanse, bidra til at de blir motivert for de 4 andre dagene, og faglig innsats.

Den faglige begrunnelsen er knyttet til formingsfagene, til fysisk aktivitet, matematikk osv.

Venner, status og sosial kompetanse:

Gir gode begrunnelser for den prososiale satsningen- beskriver det som en læreprosess i stadig utvikling.

Grupesammensetningen viktig. Trygg gruppe som fungerer godt.

Tiltaket tar inn gjesteelever, elevene i tiltaket blir ressurspersonene.

Tiltakets elever og gjesteelevne bygger relasjoner i trygge forhold.

Gjesteelevordningen blir vurdert i forhold til hver enkelt elev, noen av elevene har gode sosiale nettverk og mange venner. De trenger kanskje noe annet.

”Vi liker jo å tro da at den praktiske tilnærminga som han har fått til matematikkfaget har tatt noe med seg i hans strategier og hans evne til å løse oppgaver. Det som er spennende i en sånn sammenheng, det er jo det som da skjer med hans status i klassen. For eksempel vi har hatt en prøve, og vet dere hvem som hadde alt rett? ... Og det ser vi altså har vært med på å bedre hans status i vanlig skole” (rektor).

”elever som kanskje i en normal setting har vært en sosial utfordring for sine omgivelser ... etter ei tid i tiltaket faktisk talt da blir en positiv, god miljøskaper, rammesetter” (rektor).

Trivsel og motivasjon:

”Å se elever som har tilegna seg den sosiale kompetansen, at de da går inn i rollen som veileder for yngre elever, nye elever, da er det en praktisk kompetanse, altså en reell kompetanse som en har tilegna seg. Og den refleksjonen som elever da uttrykker, både – altså det å se seg sjøl og se sin kompetanse eller mangel på kompetanse, altså at det at en har på en måte utvikla en refleksjonsevne der en ser seg sjøl, styrker og svakheter, og der en da kan enten si at nå trenger jeg hjelp mer på DET området der, eller nå er ikke dette lenger noe for meg, for nå vil jeg jobbe mer med dette. Det syns jeg også er ei viktig side ved dette” (rektor).

Samarbeid:

Info til foreldre og foreldre møter.

Lærere i tiltaket formidler til kontaktlærer som tar det videre til foreldre.

Foreldre tar også direkte kontakt med rektor.

Rektor og foreldre har ofte uformelle samtaler.

Samarbeidet mellom lærere i tiltaket og kontaktlærere i hjemmeskole og faglærerne kunne vært bedre.

Utbytte:

”Enkelte foreldre formidler tilbake – han kom hjem og laget vafler til oss i dag. Eller han kom hjem og laget pizza til oss i dag, for det hadde han gjort der nede, det mestrer han plutselig” (rektor).

”Den sosiale læringen er kanskje det viktigste” (rektor).

Bruk av tiltaket som en ressurs for klasser.

Bedre utnyttelse av heterogenitet og det prososiale.

Funn i forbindelse med observasjon

Observasjonene skulle ha et spesielt fokus på roller, kommunikasjon, innhold og struktur
Hensikt med observasjonene: Beskrive tiltaket slik at intervjuene får en kontekst og ramme.

Vi ønsket å observere i oppstart av undervisningstimer og arbeidsøkter, overganger mellom

Alle jobber relativt selvstendig og holder på og gjennomfører oppgavene
Noe ulik arbeidsinnsats. Gjeste elvene var arbeidsivrige og dro opp arbeidsinnsatsen
ulike aktiviteter, og vi ønsket å observere avslutningen av undervisningstimer/arbeidsøkter.

Roller:

Forventingsfull stemning, både pga vaflene, og fordi de har fått besøk.

Maten inntas og atmosfæren er positiv.

Læreren har fokus på oppgavene, miljøarbeideren mer fokus på samspill og samhandling.

Elevene jobber to og to på ulike aktiviteter.

De voksne går rundt og assisterer etter behov

Kommunikasjon:

Miljøarbeider: ”Her er en viktig beskjed til dere alle. Sist var det en del tilløp til kalling og sleivete bemerkninger mellom dere. Det vil vi ikke ha noe av. Dette er en advarsel. Hvis det gjentar seg så får dere ikke ha med kompiser fra klassen mer”

Forrige gang var første gang i høst at de hadde med prososiale kompiser fra klassen. Disse skal være med 3-4 ganger og så skal en ny fra klassen få være med.

En elev er uoppmerksom og urolig ved bordet og blir irettesatt av de voksne

Elever til meg ”Kan ikke du hjelpe oss sånn at vi får tilbake dyra, vi savner dyra”

Dyreholdet ble midlertidig stanset i våres og de avventer oppstart med nye retningslinjer, blir neppe før til våren. Påvirker driften/opplegget

Gutt (frustrert): ”Jeg orker ikke å holde på med høyet lenger. Vi skulle få male bord i dag, nå rekker vi det kanskje ikke (litt fortvila i stemmen)” Lærer (rolig): ”Du har god tid til å rekke begge deler.”

En av to gutter som river (8kl) til gutt (6kl) som kommer inn til dem.: ”hva gjør du her. Har du lov å være her kanskje (litt spydig og frekt).” Lærer er tilstede- overser

Struktur:

Relativt løs struktur. Ordet går fritt. Vi sitter rundt et bord i et gammelt bryggerhus med ild på en stor gammel peis.

I en økt samarbeider to og to.

Alle jobber relativt selvstendig og holder på og gjennomfører oppgavene.

Noe ulik arbeidsinnsats. Gjesteelvene var arbeidsivrige og dro opp arbeidsinnsatsen.

En elev har mer lyst til å sitte foran grua i bryggerhuset enn å være ute hvor det er surt og kaldt

Kommentar fra observatør:

Savnet av dyr er stort både hos elever og voksne. Mange av elevene var her også i fjor og vet hvordan det var da. Identiteten til stedet er sterkt rettet mot dyrehold. Grunnen til at det ble stanset var sammensatt. Det hadde sklidd litt ut, litt ukritisk inntak av for mange dyr. En ekstern driver hadde ansvaret. Stedet er et gammelt kommunalt bygdetun. Mattilsyn og

dyrevern myndigheter var også inne i bildet. Nå er en ny organisering og plan på trappene, og forhåpentligvis så er det nye dyr på plass på vårparten.

Systemet med å ha med en kompis/gjest fra klassen virker positivt og fungerer tilsynelatende etter hensikten. Tidligere kunne de ha med to av gangen fra klassen og en demokratisk rotasjon i klassen, men nå er det mer seleksjon ut fra at det skal være til hjelp og støtte i sosialiseringen av eleven som ha fått tilbudet. Et par tre elever i klassen er med 3-4 uker av gangen

Miljøarbeideren forteller at elevene har ganske ulike mål. Uklart hvordan disse er utformet/skriftliggjort – de uttrykker at de legger mest vekt på det sosiale arbeidsfellesskapet, og mindre på fag og læringsmål.

I mine observasjoner så jeg lite til konkrete læringsmål uttrykt for de aktivitetene som ble gjennomført.

Skolen holder til på et gammelt bygdetun, med mange fine muligheter. Det er dels et museum dels et utfartssted/kultursted i tillegg til alternativ læringarena. Men skolelokalitetene var meget enkle og det er behov for en opprustning.

Funn i innsendte dokumenter

Dokumenter som er levert inn:

Evaluering av tiltaket 2005/06

Beskrivelse av tilrettelagt opplæring i tiltaket

Søknadsskjema til tiltaket

2 eksempler på rapportering om enkeltelever

Tiltaket har fokus på praktisk arbeid og samarbeid for å styrke elevenes sosiale kompetanse og evnen til å planlegge og gjennomføre selvstendig arbeid. Tiltaket arbeider målrettet i forhold til den enkelte elevs utfordringer.

Hver ungdomsskole som bruker tilbudet skal ha en egen kontaktperson for tiltaket fra skolens ledelse. Elevene skal søke.

Gruppesammensetningen er svært viktig og forutsetter god dialog.

Kontaktlærer er viktig, og relasjonen mellom denne og eleven. Skolene må sørge for god oppfølging av lærere som har elever i tiltaket.

Tiltaket er spesielt godt for å ivareta den generelle delen av LK06.

Funn i evaluering:

Inntaksprosedyrene og organisering er godt beskrevet. Det er understreket at tilbudet skal være attraktivt, ikke en selvfølge, og elevene må yte for å komme med. Tilbudet skal dekke de grunnleggende behovene mat – trygghet og mestring.

Dagsrytmen er beskrevet og aktiviteter er knyttet til skolefagene kunst og håndverk, natur og miljø, heimkunnskap og matematikk.

Elevene rapporterer at de trives godt, møter tidligere blir lengre og dagene går fort.

Utbytte:

Elevene tar ansvar for hverandre, øker utholdenheten og lysten til resten av skoleuka. En dag er nok.

Forbedringer:

Flere arbeidsoppgaver. Større bevissthet om fag. Tilbudet bør gis til andre elever hvis kapasitet. Innlemmingen i ungdomsskolens planer bør bli enda bedre. Hver enkelt elev skal ha egen tiltaksplan, med egne mål.

Oppsummering

Det er manglende sammenheng mellom skolens intensjoner når det gjelder oppfølging av skolens lærere ift til samarbeid/kontakt med tiltaket.

Dokumentene understreker heterogenitet i gruppa som en forutsetning for å lykkes, vektlegging av sosial utvikling og linkene til vanlige skolefag.

Opplysningene som kom fram i intervjuene bekrefter dette og informantene har sammenfallende forståelser av begrunnelser og hensikt med tiltaket.

En av elevenes motivasjon for delta i tiltaket var synkende. Dette førte til en endring av praksis. Skolen har lagt om praksis i bruk av prososiale medelever. Nå er det et mindre utvalg som får være med, elever som oppleves som betydningsfulle, de rullerer 3-4 uker hver. Dette har fungert meget positivt. Bruk av prososiale elever oppleves motiverende for deltakelse og innsats, noe som bekreftes i dokumentene og i observasjonen.

Lengden på deltidstilbudet: gjennomgående at både elever, foreldre og lærer mener at en dag er godt nok (for de aktuelle elevene) – lærere og ledere ser at det kan være andre elever med andre behov som bør få plassen slik at noen må vike.

Sammenfatning av funn i kasus nr. 3

Vedlegg 19

Arbeidsnotat

Funn i elevintervjuene.

Begrunnelser:

Den ene eleven sier at hun først ble forsøkt plassert i tiltaket mot sin vilje, fordi læreren hennes ønska henne bort. Hun nekta å begynne der, men etter et år bestemte hun seg for at hun ville gå der likevel. Hun endra syn fordi hun hadde hørt av bestevennen sin som var elev i tiltaket at det var et bra tilbud.

Den andre eleven som hadde vært i tiltaket også mens han gikk på barneskolen, begrunna sin deltakelse med at han sliter i skolen og synes det var mye med fem dager og at det var geit å få "litt fri en dag i uka".

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

Begge elevene beskriver en mer aktivitetsretta skoledag. "Du sitter ikke rett opp og ned og ser på ei tavle hele dagen og hører på en lærer". Men samtidig så ser i alle fall en av dem en sammenheng med det de gjør på skolen, "du tenker jo ikke over at du driver med matte, men egentlig så gjør du det".

Inntaksprosedyre og frivillighet:

De beskriver det som en lærer- og skolestyrt prosess.

Den ene eleven opplevde prosessen som et forsøk på å få eleven fjernet, den andre som en spennende ny mulighet. Denne eleven var på besøk og var straks veldig motivert for å søke. Alle elevene søker og noen får tilbudet, alle får da en prøveperiode først.

Venner, status og sosial kompetanse

Elevene beskriver at klassevenners syn på tiltaket spiller inn.

Synet på tiltaket varierer noe, men de fleste ser med en viss misunnelse på de som har fått tilbudet.

Andre ser på det som et tiltak for problemelever. Begge gir uttrykk for å ha venner både i tiltaket og i klassen.

Trivsel og motivasjon

Begge gir uttrykk for at de trives i tiltaket.

Den ene eleven opplever at det er stor forskjell på lærerne i tiltaket og de på skolen.

Tiltakslærerne er mye bedre.

Samarbeid mellom de voksne

De veit lite konkret om samarbeidet.

Eleven som gikk i tiltaket også på barneskolen visste at kontaktlæreren der og lærerne i tiltaket hadde nær kontakt.

Funn foreldre til elever i tiltaket

Begrunnelser:

En foresatt begrunner tiltaket med at det skal fange opp elever som har litt problemer på skolen.

Rammene på skolen blir for trange for noen elever sier den andre.

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

Opplever at tiltaket lager planer for virksomheten som de følger.
Begge foreldrene gir uttrykk for at dette har overføringsverdi til vanlig skole.

Inntaksprosedyre og frivillighet:

De ser på tilbudet som frivillig, ikke noe press, men foreldrene opplever at de er privilegerte når de får plass. Ingen selvfølge. Et nåløye å komme igjennom.

Venner, status og sosial kompetanse:

Begge foreldrene beskriver at barna deres har mange venner. Også mange nye venner i tiltaket.

Det at tilbudet er attraktivt, at mange elever vil inn gjør at tiltaket ikke blir stigmatiserende. Eksempler på at klassen får se hva eleven kan når de er på besøk. Men dette kunne det gjerne ha vært mer av.

Trivsel og motivasjon:

En av foreldrene beskriver eleven som natt og dag etter at tiltaket kom i gang. Han er meget godt fornøyd med hvordan han har blitt møtt av tiltaket.

Samarbeid mellom de voksne:

Begge foreldrene beskriver et nært samarbeidsforhold mellom skole og tiltak. Tiltaket er flinke til å gi tilbakemelding og ringe når det skjer noe bra.

Utbytte:

Den ene eleven er i følge foreldre motivert for yrkesvalg pga. tiltaket.
Begge sier at det går bedre på skolen, og bedre hjemme.

Funn i intervjuene med lærer/leder i tiltaket**Begrunnelser:**

Et tilbud til elever som ikke får bruke seg selv.
Man ser dem fra andre sider – som kanskje skolen ikke måler – og dermed få fram trygghet og motivasjon.
Pustehull for elevene.
Redd for homogene grupper.
Målgruppe: skolevegrere, stille, fagproblem.
tulle barn har kanskje vel så stort behov som utagerende. Ingen bevissthet om prososiale elever utenfor målgruppa.
Har opp gjennom årene opplevd at tiltaket har blitt presset på å ta i mot elever på heltid. Men har jobbet mot dette pga. en tanke om at dette vil undergrave grunnlaget til tiltaket. Bekymret for å bli en isolert øy.

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

Praktisk tilnærming til undervisning.
Sier opplæringen har både en praktisk del og en teoretisk del.
Bruker faget utdanningsvalg bevisst. En måte å forankre aktiviteten.

Elevene skriver logger som er tilgjengelig for elev og lærer på tiltak og andre lærere som er interesserte. Dette gir oss viktige tilbakemeldinger.

Inntaksprosedyre og frivillighet:

Veldig frivillig.

Elever som er skeptiske får prøveplass.

Engen forsvinner.

Besøksklasser er basisen for tiltaket.

Tiltaket er hjemlet i enkeltvedtak og sakkyndig vurdering fra PPT.

Venner, status og sosial kompetanse:

Elevene profitterer på det tette nettverket og den nære relasjonen mellom elev og lærer.

Trivsel og motivasjon:

Elevene profitterer på gode nettverk, vennskap med jevnaldrende. Trygghet.

Samarbeid mellom de voksne:

Opplever at de må bli flinkere til å ta kontakt med lærere.

Bevisst på at leder må fronte tiltaket til skolene. Være en god advokat. "Vi møter på alle møter vi blir invitert". Også opptatt av å ha PPT på sin side.

Ønsker tettere samarbeid. Gjerne mer besøk av lærere.

Kjører foreldremøter for elevene i tiltakene. Forelderene må underskrive hvert år.

Indikasjon på god tillit hos foreldregruppa.

Utbytte:

Bidrar til å gjøre elevene til en ressursgruppe, og ikke en utgruppe. Opptatt av å vise fram deres kompetanse til andre elever og lærere. Reduserer stigmatisering

Pustehull fører til at de kan yte mer i skolen.

Funn i intervjuene med kontaktlærer

Begrunnelser:

Et tilbud til elever som sliter – et frirom, et tilbud til elever som har behov for å gjøre noe annet enn å sitte i klasserommet. Et alternativ til en teoritung skole.

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

De jobber mer praktisk og i mindre grupper.

Det er liten sammenheng men det kunne godt vært det ift flere fag.

De gir uttrykk for at elevene ser ut til å hente inspirasjon og krefter til å holde ut bedre de dagene de er på skolen. Er bl.a litt roligere. De får tydeligvis mye fysisk utløp. Denne eleven er i tiltaket to dager.

Inntaksprosedyre og frivillighet:

Frivillig, men skolen melder behov.

En lærer beskriver en som hadde lite utbytte i skolehverdagen som bakgrunn for å involvere foreldre og elev.

En elev viste en del motstand i inntaksprosessen.

Venner, status og sosial kompetanse:

Den ene eleven beskrives som en sosial elev med mange venner i klassen og venner i tiltaket.

Trivsel og motivasjon:

Stor trivsel og motivasjon hos begge elevene – den ene eleven bidrar ifølge læreren begge veier

Samarbeid mellom de voksne:

Ingen av kontaktlærerne har besøkt eleven i tiltaket, men mener de burde gjøre det. De har vært invitert, men ikke fått til å prioritere det, men har hatt kontakt på tlf med tiltaket flere ganger.

Utbytte:

”Det er et glimrende tilbud ... jeg vet ikke helt hva jeg skulle gjort her hvis vi ikke hadde hatt denne muligheten innimellom”.

Det kan være stigmatiserende å komme i tiltaket, men noen ganger mer stigmatiserende å være i konflikt på hjemmeskolen.

Tiltaket klarer å få elevene til å vokse litt.

En dag er bedre enn ingenting - skolen er for rigid- burde hatt mulighet til flere dager- for eleven har ikke særlig utbytte av de andre dagene i skolen.

Det er bare positivt for eleven at han har dette tilbudet – han får energi – får brukt kreftene sine.

De lærer litt annerledes kunnskap. Opplever en grad av frihet.

Funn intervjuene med rektorer i hjemmeskolene**Begrunnelser:**

Begrunner tiltaket i en for konform fagretting og teoripress.

Tiltaket har en annen innfallsvinkel til læring.

Alle omtaler dette som pustehull, fri eller avveksling fra vanlig skole.

Til og med rektoren som tar seg i det og korrigerer seg selv på pusthulltenkningen, bruker begrepet flere ganger.

Rektorene vil ikke at tiltaket skal ende opp som et ver stingsted.

Vil ikke sende ver stingene dit. Det skal IKKE være en avlastning for skolene.

t tilbud først og fremst for de man tenker vil profitere på det og som sliter litt i skolehverdagen.

Rektorene er også opptatt av heterogenitet i denne sammenheng.

Ellers begrunner de det i behovet for å oppleve mestring. Det styrker elevenes selvbylde.

Innhold og sammenheng med vanlig skole:

En rektor ser tiltaket som en juvel.

Et tiltak man ikke utnytter godt nok.

Tydlig på at dette er skolens utfordring å få dette til bedre.

Uttrykker at det er vanskelig å få skolen til å ta inn kompetanse og kunnskap fra tiltaket.

Tiltaket flinkere til dette.

Det er fullt mulig å jobbe med basisfag ute i tiltakene. Skolen bidrar for lite her.

Det skal ikke så mye til for å koble fag og temaer mellom skolen og tiltakene.

Inntaksprosedyre og frivillighet:

Inntaksprosessen tar ofte utgangspunkt i kontaktlærers ønske.

Det må søkes og det er frivillig.

Hjemmet har veto.

Venner, status og sosial kompetanse:

De opplever at elevene på tiltaket kan være ressurspersoner.

Elevene brukes som hjelpelærere i visse sammenhenger. Viser fram det de kan.

Ser i en viss grad at det er noe frykt for stigma for å delta her. Særlig hos noen foreldre.

Andre elever er mer misunnelige.

Frykt for at tiltaket skal bli en satelitt rundt skolene. En viss fare for at det allerede er det. En rektor omtaler de to læringsarenaene som to verdener.

Trivsel og motivasjon:

Elevene som har fått tilbudet har alltid satt pris på det og møtt opp.

Samarbeid mellom de voksne:

Kommunikasjon mellom skole og tiltak kan bli bedre. Mer forpliktende samarbeid. Største forbedringspotensial. Tenker at tiltaket er frustrert over mangel på respons fra skolene.

Uformell kontakt med tiltaket. Lett å få i tale. Har vært skriftlig kommunikasjon, men han leser ikke dette.

Synes det er tett oppfølging fra tiltaket for de elevene som er der.

Utbytte:

En dag er som oftest nok - opplever at elever som er ute to dager noen ganger faller ut av undervisningen.

Funn i forbindelse med observasjon

Observasjonene ble gjort i morgensamling 09.00 – 09.15. 4 elever (2 forfall, en sykdom en på skolebesøk), 3 gutter og en jente fra ulike skoler i kommunen. 3 voksne tilstede (en vikar).

Undervisning i tre baser i 60 min: 1) Kjøkken, matlaging, 2) Trearbeid 3) Forefallende arbeid /utbedring på utstyr- bygninger. Tredje observasjon: Kjøkkenarbeid 10.30- 11.15 og lunsjpause- felles spising 11.15 -12.15.

Observasjonene skulle ha et spesielt fokus på roller, kommunikasjon, innhold og struktur
Hensikt med observasjonene: Beskrive tiltaket slik at intervjuene får en kontekst og ramme.

Roller:

Første økt: Elevene samlet rundt et bord. Lederen i tiltaket ledet møtet.

Ny elev ønskes velkommen.

Andre økt: En lærer og en elev på en base (kjøkken).

En lærer og en elev på utbedring av kaninbur.

2 elever og en lærer på trearbeid.

Elevene på tresløyd pusset emner og gikk på selvstyr. Lærer ville gjerne vise meg rundt og tok meg med på kjøretur for å vise (peke ut) den andre stasjonen til uteskolen er en maritim base.

Tredje økt: En til en på kjøkkenet (lærer + gutt) + en jente kommer fra de andre basene og blir straks satt i arbeid.

Alle samlet rundt et bord.

Kommunikasjon:

Kommunikasjonen mellom de voksne og elevene var direkte, åpen og respektfull. Eks: En lærer: "Ta av dere ytterklær og lue" Elevene hører etter.

Lærer til elev: "Vil du låne et par sokker av meg det er så kjølig på gulvet" (omsorgsfullt), eleven takker nei, sier hun har på to par.

Elev om en elev som er borte: "Elev NN har begynt å besøke mora mi og snakker med henne"

Lærer "så fint da"

Generelt lett og ledig atmosfære med mye humor- ny elev ønskes velkommen, viser seg å bo rett ved siden av læreren "Han har aldri putta kinaputt i postkassa mi!" (lærer spøkefullt til elev- alle ler)

Rosende og støttende tilbakemeldinger til elevene.. De voksne viser interesse for elevene, eks: Et arbeidsemne til en elev gikk i stykker, men både elev og lærer takla det greit og gikk straks i gang med å utbedre/rette opp feilen

Ei jente forteller at hun skal danse på et kjøpesenter på lørdag, en dans som heter Melbourne shuffel (en street dance). Hun er oppglødd og gleder seg. Hun sier også at hun kan tenke seg å opptre på juleavslutninga. De voksne vet ikke hva det er, og hun vil gjerne vise oss klipp på internett – alle blir med på det. Vi følger ivrig med mens jenta forklarer og viser eksempler.

Innhold i arbeidsøktene:

Oppstart:

Første økt: Jeg ønskes velkommen – presentasjon av alle som er samlet

Jeg presenterer hvorfor jeg er her og hva jeg skal gjøre

servering av frukt

gjennomgang av dagen – fordeling av folk på de ulike basene (som går på rotasjon)

Arbeidsøkta:

Andre økt: Laging av pannekakerøre – steking av pannekaker- integrerte fagelementer (matte: ganging/volum), utbedring av kaninbur, trearbeid –diverse dvd hyller

Tredje økt: pannekakesteking + stangbolle i ovn

felles spising og felles kiking på Melbourne shuffel på internett (You Tube)

Struktur:

Første økt var et kortfattet og uformelt møte med løs stuktur men klar hensikt - samlende

Andre økt: Avslappet stemining- god atmosfære

Fin tone mellom de tre på kjøkkenet og rundt felles spisebord.

Regel om at alle må ha spist opp sin pannekake før noen kan få en ny

Overganger:

Tydelige overganger

Avslutning:

Tydelige avslutninger.

Kommentarer til observasjonen:

Tiltaket har jobbet det siste året med programfag, nå utdanningsvalg. Har evaluert arbeidet og med visse justeringer villig til å jobbe videre med det. Positive erfaringer. Kikket på en elevmappe med beskrivelser og dokumentasjon av arbeidet/produkt og prosess (mappevurdering) og en evaluering av arbeidet. Det var solide saker begge deler

I det hele tatt jobba de ganske bevisst med fagfokus og læringsmål

Leder og personalet var ivrige, entusiastiske og stolte av hva de holdt på med. Syntes det var gøy å få vise fram tiltaket til en som kom utenfra. Vil gjerne bli kikket i kortene..

Funn i innsendte dokumenter

Innsendte dokumenter:

2 ulike brosjyrer om tiltaket hvorav en velkomstbrosjyre.
 En aktivitetsplan som viser når ulike skoler kan benytte tiltakets uteskoleavdeling.
 Oversikt over inntaksprosedyrer
 Søknadsskjem
 Eksempel på tilbud om plass i tiltaket
 Evaluering av tiltaket 07/08 informanter er 10 klasse elever
 Plandokumenter for tiltaket
     Utviklingsplan
     Skjema med delmål, ansvar, kritiske suksessfaktorer mao.
 Kontrakt for elever og foresatte
 Info til foreldre om programfag

Oppsummering av funn i dokumentene:

Brosjyrene viser de ulike læringsarenaene i tiltaket godt, både visuelt og med tekst. Kortfattet og god oversikt over alle skoler som skal ha undervisningsopplegg i uteskoleavdelingen. Brosjyren viser tiltakets plass i opplæringssystemet i kommunen. Den andre brosjyren viser forankringen hos skoleeier og beskriver historikken til læringsarenaene og tiltaket. De ulike brukergruppene er også beskrevet.

Deltidstiltaket er godt beskrevet med hensyn til organisering, metoder i opplæringen og dagsrytmen i tiltaket. De har fokus på læring gjennom praktisk arbeid og evaluering av elevarbeid er mappevurdering. Programfagene og tanker om videre utvikling av tiltaket er også beskrevet.

I forbindelse med inntaksprosedyrene understrekes det at tiltaket er frivillig og man er opptatt av heterogene grupper. Elever som får plass får tilsendt en velkomstbrosjyre.

Måldokumentene handler om samarbeid med foreldre, gjennom telefon, e-post og kontaktbøker og foreldremøter. Faglærere skal skrive logg med et bestemt innhold. Programfagene er også trukket fram. Blant de kritiske faktorene står det blant annet at lærere leser sin e-post, at man har opprettet kontakt med elevenes kontaktlærere i hjemmeskolen og at almanakken blir kjøpt inn i tide.

Utviklingsplanen knytter tiltaket til læreplaner, programfagene og til tradisjonelle skolefag. Opplæringen i tiltaket beskrives som tilpasset opplæring.

Evalueringen av deltakelsen i tiltaket er vurdert svært positivt av foreldre og de mener at det har hatt positive konsekvenser for resten av skoleuka. Foreldrene vill hatt mer tilbakemelding fra tiltaket.

Oppsummering

Tiltaket er i all hovedsak begrunnet med en skole som er for teoritung og flere informanter beskriver det som et "pusterom". Dokumentene bekrefter dette ved å si at det er læring gjennom praktiske aktiviteter som står i sentrum. Det er et tiltak for å øke elevenes motivasjon og det ønskes å gi elevene mestringsopplevelser. Observasjonene bekrefter dette.

De voksne informantene hevder at tiltaket er frivillig. Elevene deler ikke dette synet.

Alle informantene beskriver god trivsel og motiverte elever. Også elevene bekrefter dette. Observasjonene viser det samme.

Innholdet skal i følge planer knyttes til skolefaglige aktiviteter. Funn i intervjuene og observasjonene bekrefter dette. Vi sporer en sammenheng mellom tiltak og skole.

Utbytte er først og fremst på det sosiale området og de fleste hevder at 1 dag er nok.

Intensjonene i planene og den praktiske gjennomføringen ikke helt i overensstemmelse.

Samarbeidet mellom tiltak og skole og tiltak foreldre kan bli bedre. En del informasjonsutveksling. Mindre samarbeid om det kvalitative innholdet.

Sammenfatning av funn i kase nr. 4**Vedlegg 20**

Arbeidsnotat

Funn i elevintervjuene.**Begrunnelse og innhold:**

Gjør masse som man ikke får gjort i vanlig skole pga. tid.
Dagen er et pustehull som gjør at skoleuken blir levelig, en pause.
Hensikt: å få venner.
Husker ikke helt inntaksprosedyrene.

Innhold og organisering:

Medbestemmelse. Snakker om hva de skal gjøre i bilen.
Opplever å lære skolekunnskap. Lokalkunnskap/pc/naturfag, lærer på en bedre måte.
Litt skole, men ikke lekser og sånn.
På skolen lærer man av bøker, her av å være ute.
Alle på skolen har vært med på noe lignende før (kurs).
Inneholder alt mulig fra fjellturer til fising.
Valgfrihet: læren på tiltaket spør om hva elevene har lyst til å gjøre i dag, eller forslag til aktiviteter.

Motivasjon og trivsel:

Tiltak er premie for resultater på skolen.
Økt motivasjon for sosiale relasjoner.
Skole har blitt mer gøy og vurderer å være mer på skolen for å lære mer.
Ønsker seg ingen endring.
Slappe av.
Elsker å dra på tur. Opplever at han har forbedret seg veldig på skolen.
En kunne godt ha tenkt seg flere dager.
Det går greit å ta igjen skolearbeidet.

Sosial tilhørighet og relasjonelle forhold:

Opplever positiv endring. Flere venner.
Opplever å passe bedre inn i skolen. Positiv endring av atferd.
Deltar mer i uteaktiviteter på skolen.
Meldelever har lyst til å være med. Positiv sosial tilhørighet.
Fått venner både i og utenfor tiltaket.
Status: Mange i klassen som har skikkelig lyst til å være med på det han gjør.

Samarbeid:

Læreren spør om hva de gjør og hvordan de har hatt det.
Lærer snakker med tiltaket hvis det er noe. Men ikke mye.
Samtale med kontaktlærer. Spør hva jeg har gjort når jeg møter han uken etter.

Funn i intervjuene med foreldre**Begrunnelse og innhold:**

Kjenner ikke til begrunnelse. Men eleven trenger kontakt med en voksen mann.
Elever som trenger noe annet enn teori.

Avbrekk unngå å bli drittlei skolen. Roe ned hodet.
Skolen passer ikke for alle. Ikke alle kan være a4 mennesker. Noen trenger praktiske ting
Tiltaket tjener først og fremst elevens behov.

Målgruppe. Elever med manglende sosiale ferdigheter, skoleleie... litt forskjellig
Tiltaket er en del av et enkeltvedtak for elevene.
Bevisst gruppesammensetning, på tvers.
Tiltaket er frivillig.
Tiltaket har vært veldig viktig forebygging. Forhindret at sønnen har skulket skolen helt.

Innhold og organisering:

God oversikt over innhold og organisering.
Skolen tilrettelegger slik at han ikke skal miste for mye den dagen han er ute.
Tiltaket har indirekte påvirkning på vanlig skoledag.

Motivasjon og trivsel:

Tiltaket som premie. Dette har fungert.
Eleven "lysnet" av tiltaket. Opplever at han er fornøyd. Tiltaket har endret sønnens syn på skole. Mer positiv til skolearbeid, ny giv, eleven ser fram til dagen.
Krever at sønnen gjør innsats på skolen for å få være med på tur.
Skolen er fornøyd. Eleven yter mer på skolen nå. Sitter stille, noe han aldri har gjort før. Stor forskjell.
Stor betydning: kan gjøre at sønnen greier å fullføre skolen. Ville ellers ha blitt drittlei.

Venner, status og sosial kompetanse:

Bruk av prososiale elever som et fundament for tiltaket er ikke bare positivt. I starten følte en elev seg brukt.
Tiltaket har ført til større kontakt med jevnaldrende i skoletiden. Eleven har fått større tilhørighet i klassen. Bygger relasjoner til voksne (menn). Eleven er blitt mer uavhengig og har utvidet relasjonene til andre enn kontaktlærer som et resultat.
En elev hadde mange venner, dette er ikke endret etter oppstart i tiltaket.

Samarbeid:

Null ventetid. Tiltak på plass umiddelbart. "Wow". Kontaktlærer og tiltak kjapt med hjelp.
God kommunikasjon mellom disse. Ikke kontakt med tiltak på forhånd. Kontakten gikk via kontaktlære. En forelder hevder at hun tilfeldig fikk vite om tiltaket når hun søkte hjelp.

Foreldrene er fornøyd med oppstarten men ønsker mer informasjon underveis. Elevene forteller om innholdet.

De kjenner ikke lærerne i tiltaket, men elevene er svært fornøyde. Tilfeldig kontakt med lærer pr telefon. Informasjonen kommer via kontaktlæreren.

Funn i intervjuene av ansatte i tiltaket

Begrunnelser og innhold:

Tiltaket er for elever som av en eller annen grunn ikke strekker til i skolen. Elevene lærer på en annen måte og skole er bare en liten del av det de gjør. Elevenes behov står i sentrum og de skal først og fremst ha en god dag og gjøre dagligdagse ting. Det er et pusterom, uformelt og rom for mestring. Tiltaket gir læreren en sjanse til å ta seg av den enkelte. Mulig å jobbe

grundig. Det er viktig å lytte til eleven og opparbeide seg tillit. Relasjonsbygging som hovedpoenget. Opptatt av å gi av seg selv.

Innhold:

Prøver å putte læring inn i det meste, uten at det blir påtvunget. Praktisk pedagogikk. Ikke bare det de ønsker selv. Forsøker også å utfordre elevene. Planlegger litt på forhånd, men ser an været.

Ofte elevene som ønsker å gå mer tilbake i skolen. Elevene vil være som alle andre. Ungdommer er rastløse og har mye å tenke på. Mye som foregår. Forutsetter at man er til stede og har empati. Forstå hva de er interesserte i og å legge til rette for det.

Kan være lettvinnt for skolene å sende bråkmakerne til tiltaket i stedet for å tilrettelegge.

Trivsel og motivasjon:

Elevene ser fram til dagen. Får litt luft. En gulrot for elevene.

Frivillighet: noen kommer frivillig andre litt mindre frivillig. Men stort sett frivillig. Elevene som kommer mangler selvtillit. Dette tiltaket kan endre på det.

Venner, status og sosial kompetanse:

Sosial kompetanse en viktig del av opplegget. Viktig at de skal kunne oppføre seg.

Opplever å få elevenes tillit. Relasjonsbygging vesentlig for å lykkes. Ser på seg selv som en tydelig voksen. En kamerat, på en måte. Viktigst at læreren har mulighet til å få god kontakt med eleven.

Bruk av prososiale elever har vært populært, men er problematisk hvis det går på bekostning av de andre elevenes plass.

Elevene får med seg flotte opplevelser som de kan fortelle de andre elevene. Privilegert. Inntrykk av at dette er noe de forteller vennene sine om. Ikke flaut, men populært. Aldri opplevd at dette har vært negativt for elevenes status i klassen.

Understreker viktigheten av sosiale nettverk. Her nettverk ut av skolen. I lokalsamfunn. Sosial tilhørighet skaper endring.

Samarbeid:

Leder har jevnlig dialog med hjemmeskole og foreldre. Lærer har bare kontakt når det er noe spesielt.

Funn i intervjuene med kontaktlærere:

Begrunnelse og innhold:

Kontaktlærerne vet ikke så mye om begrunnelsen for selve tiltaket. Målgruppen er skoletrøtte, grenseløse elever og elever som trenger ekstra oppfølging. Ikke versting. Behov for kontakt med jevnaldrende. Behov for kontakt med menn. Deltakelsen er hjemlet i enkeltvedtak. Det er større fagpress i skolen og større sjanse for dropout. Mye handler om å gjøre noe annet i skolehverdagen.

Et tilbud både for elever som trenger en pause og for elever som ikke fungerer på skolen. Ikke bare trivsel. Et avbrekk som gjør at de kan konsentrere seg bedre de andre dagene. Tilbud for elever som trenger noe skolen ikke kan tilby. Tett voksenkontakt, aktiviteter basert på interesse, spennende og utfordrende aktiviteter.

Vet ikke så mye om hva som konkret skjer, og er ikke sikker på om det er nødvendig. Kjenner godt til inntaksprosedyrene men ikke tiltakets generelle planer. Organisering på utsiden kan gi elever som trenger "bedre venner" en ny start.

Innhold og organisering:

Har god kjennskap til aktiviteter og organisering av tiltaket som har et stort spenn av muligheter, men tilpasset elevens behov. En kontaktlærer var bekymret for at eleven skulle gå glipp av fag, men opplever at det sosiale bringer med seg fordeler for faglæring. Ny innsikt i viktigheten av det sosiale. Lærer opplever at det er et solid utarbeidet opplegg.

Også betydning for kontaktlæres arbeidssituasjon. Tiltaket løser også hennes problemer.

Opplever at eleven lærer noe fagkunnskap i tiltaket.
Forsøker å unngå at eleven skal miste de samme fagene hele tiden.
Regner med at tiltaket arbeider systematisk, men vet ikke.
Valgfrihet: Opplever at innholdet i tiltaket tar utgangspunkt i elevens interesser.

Motivasjon og trivsel:

Bekrefter at tiltaket er belønning. Lyspunkt. Gulrot.
Skolearbeid har blitt all right som en følge av tiltaket, og gjør nå mer skolearbeid på fire dager, enn på fem.
Har sett at økt trivsel har betydd økt motivasjon for skolearbeid.
Utbytte: trivsel. Men der man trives er det mulighet for læring.
Eleven har endret atferd de resterende skoledagene. Presis, gjør lekser, har med seg ting – fungerer ganske bra egentlig.

Sosial tilhørighet:

Gjesteelev eller å ha med en venn ble problematisert. "Kunstige" venner i starten... Dette har endret seg. En helt ny gutt. Veldig fornøyd. Eleven nå sammen med andre hele tiden.
Tidligere ensom og utstøtt. Betydningen for klassen er at de har fått en ny kamerat.
Lettere å forholde seg til eleven når han nå har fått kontakt med andre elever.

Den andre eleven har god tilhørighet i klassen og mange venner. Tiltaket er en pause for eleven, ikke klassen. Eleven har meget god kjemi med læreren i tiltaket. Midt i blinken.

Generelt - bruk av prososiale elever: kanskje litt råflott å reise avgårde med elever som egentlig trives i skolen så lenge andre trenger tilbudet mer.

Samarbeid:

Godt samarbeid i inntaksprosessen med mulighet til å prøve ut ulike løsninger. Foreldre deltar i inntaksprosessen.

Jevnlig evaluering av opplegget, men eleven ikke med her.

Kontaktlærer prøver å fange opp innholdet ved å snakke med eleven om hva de gjør. Savner litt planer om opplegget. Forbedringspotensial. Kjenner til innholdet i tiltaket gjennom eleven.

Kommunikasjon med lærer i tiltaket hvis det er noe spesielt. Ingen faste rutiner. Kjenner ikke til de som jobber på i tiltaket. Kjenner leder som har kontakten med skolen. Ingen faste rutiner på å snakke med eleven om hva som skjer.

Utbytte:

Utbytte er sosialt. Opplever det positivt at eleven har utvidet sine kontakter.

Glad for tilbudet som tiltaket gir hennes skole.

For å gjøre dette må skolen endre tankegang. Fagpress et hinder.

Funn i intervjuene med rektorene

Begrunnelse:

Tiltaket begrunnes med tilhørighet til hjemmeskole. Kan virke normaliserende. Ikke segregerende.

Selvsagt utgangspunkt i elevens ønske.

Faglig begrunnelse må ligge under.

Tenker ikke at en dag er så viktig at eleven ikke skal kunne lære det han trenger likevel.

Tiltaket er et avbrekk for de som behøver å oppleve mestring. Dette gjør de veldig bra.

Noen elever trenger et mer praktisk tilbud. Dette gir tiltaket.

Et tilbud for elever som opplever å mislykkes i skolen.

Anser det for å være tilpasset opplæring (ikke skolefag her), men det er hjemlet med enkeltvedtak for de som er ute en hel dag i uken. Spesialundervisning med sosiale mål.

Aktiviteten ikke knyttet opp mot læreplanen.

Usikker på hjemmel. TPO, men kanskje hjemlet som spes.und.

Verdifullt å ha en ekstern organisasjon med fagmiljø og kompetanse Et tilbud mange kan ha godt av.

Avtale med eleven som er ute i tiltak: dette skal gjøre at de andre dagene blir bedre. Gulrot.

Elevene mister fag den dagen de er ute, men dette hadde de ikke fått med seg likevel.

Opplever at det er en del fagkunnskap innbakt i aktiviteten.

Tiltaket er avhengig av frivillighet fra eleven. Ønsker ikke eleven dette, blir det ikke noe.

Betenkeligheter:

- Hvis prososiale elever gir tiltaket større kvalitet, er det god ressursbruk.
- Bruk av prososiale elever er kanskje nødvendig for å lykkes.
- En viss ressursmengde nødvendig for optimal drift. Derfor ekstern org. fornuftig.
- Kurs gir flere mulighet til å delta. Men synd hvis dette går på bekostning av de elevene som hadde trengt en fast plass.
- Heldagsplassering er gjerne elever med atferdsvansker.
- Nesten for mye frivillighet.

Innhold og organisering:

Håper det er faginnhold, men tror det avhenger av kontaktlæreren og lærer i tiltaket.

Muligheten er der. Tiltaket bør øke i kursvirksomheten. Vekk fra fastelever til mer kursvirksomhet.

Motivasjon og trivsel:

Tiltaket er et løft og pustepause. Dette har konsekvenser for blant annet fag. Tiltaket gjør at eleven holder ut skolen.

Tiltaket er ikke bare frivillig for eleven, det er høyt ønsket. Populært. Gulrot for eleven. Gjør de andre dagene bedre. Elevene skal gjøre ting de lykkes med.

Kurs som belønning for klasser eller grupper.

Har opplevd at elever ikke ønsker å være i tiltaket, men dette er alltid nye elever. De som har vært i tiltaket ønsker alltid å være der.

Opplever at hele pakken med trivsel og motivasjon øker som et resultat.

Sosial tilhørighet:

Tiltaket gir elevene status. Privilegert.

Bruk av prososiale elever avmystifiserer. Kurs til alle elever avmystifiserer tiltaket. Kurs er den viktigste måten å bruke prososiale elever. Tror ikke venner med elever som er ute en dag i uken er like virkningsfullt.

Elevene lærer noe av samspillsforståelse som de kan bruke i andre sammenhenger.

Å ha slike tiltak kan gi to mulige effekter: a) bli kvitt en elev for en dag og b) eleven gjør noe attraktivt som andre vil være med på.

Har ved noen anledninger opplevd at det er stigmatiserende å være der, men opplever at kursene har gjort det mer normalt. Nå kan det like gjerne være noe andre er misunnelige på.

Opplever ikke at en dag i tiltaket betyr at eleven mister kontakt med medelever.

Samarbeid:

Veldig godt forhold til tiltaket. De er veldig på service-siden. Bruker dem ofte som veiledere og rådgivere. Rektorene opplever tiltaket som veldig fleksibelt og løsningsorientert. Noen ganger er løsningen et tiltak på skolen.

Ikke noen faste møter med tiltaket ut over evalueringen av elevenes tiltak. Men lett å ta en telefon. Tiltaket er alltid på ansvarsgruppemøter.

Kjenner til tiltaket, men har ikke mye personlig erfaring, mest gjennom nettsidene. En rektor kjenner ikke til inntaksprosessen fordi det er delegert ansvar.

Slik tjenesten er organisert virker den svært velfungerende. Skolen har alltid tiltaket/tjenesten i bakhodet, men prøver det meste selv først.

Skolen ikke god nok til å legge inn kursvirksomhet i sine planer. Stort potensial.

Utbytte:

Overbevist om at tiltaket har gjort svært mye for eleven.

Tiltak evalueres. Fungerer det ikke, slutter vi.

Hypptig evaluering i starten av tiltaket. Ser ganske fort om det fungerer. Viktigst at det fungerer sosialt.

Indirekte faglig utbytte. En mer hensiktsmessig atferd, gjør at læring blir lettere. Mindre skulk.

Funn i observasjonene

Observasjonene skulle ha et spesielt fokus på roller, kommunikasjon, innhold og struktur
Hensikt med observasjonene: Beskrive tiltaket slik at intervjuene får en kontekst og ramme.

Vi ønsket å observere i oppstart av undervisningstimer og arbeidsøkter, overganger mellom ulike aktiviteter og vi ønsket å observere avslutningen av undervisningstimer/arbeidsøkter.

Roller:

- To elever går fast i tiltaket og to er medbrakte venner. Ikke lett å se hvem som er hvem.
- Lærer som storebror/farsfigur. Elevene forholder seg til læreren som en vennlig voksen. Ikke en lærerfigur.
- Elevene sitter i bilen og snakker om aktuelle ting (valget i USA og fotball) og læreren spør og kommenterer det de snakker om.
- Elevene ønsker å bli bekreftet av den voksne.
- Læreren spør elevene om hva de ønsker å gjøre, selv om en god del er fastlagt
- "Fortellende" voksenperson.
- Den voksne som en "hyggelig bekjent"
- En av elevene er veldig opptatt av friluftsliv og blir møtt på dette av den voksne. Her går praten løst.
- Den andre eleven er mer lunken. Henger med, men uten den store entusiasmen. Vanskeligere å få i tale.
- Elevene har tydelig ulike interesser og preferanser, og kan nok ikke ansees for å være venner. De er likevel høflige med hverandre. Begge er mer opptatt av å forholde seg til voksenpersonen.
- Ingen venner med på tur.

Kommunikasjon:

- Ikke skolerelatert kommunikasjon.
- Mye angår elevenes interesser.
- Hyggelig utspørring av elevenes kunnskaper om ulike temaer.
- Elevene kommuniserer en del med hverandre mens læreren slår an samtaler med en og en.
- Mye kommunikasjon handler om tidligere turer.
- Samtalen ikke planlagt eller strukturert
- God sosial atferd blant elevene blir omtalt og forsterket av voksenpersonen.
- Bilturen blir brukt til å informere om hva som skal skje. Elevene blir gitt valg, selv om det meste nok er fastlagt. "Er det greit for dere at vi gjør det slik?"
- Mye kommunikasjon om tidligere turer.
- En del lokalkunnskap som blir delt. Vi snakker om hvor venner og bekjente bor mens vi kjører.
- Den ene eleven snakker mye mer enn den andre.
- Den voksne opptatt av å snakke om ting han opplever som positivt eller negativt.
- Positive handlinger blir trukket fram og kommentert.

Struktur:

Oppstart: samtale om løst og fast. Elevene kjenner de voksne for de vet hvilke tema som vekker interesse. Elevene får informasjon om hva de skal gjøre i løpet av dagen og det taes en del valg i etterkant av en dialog med elevene.

Jeg blir plukket opp før elevene. Vi kjører til en parkeringsplass for å hente første elev. Han dukker ikke opp, og en telefonsamtale avdekker at han har forsovet seg. Avtaler at han skal komme om en halv time.

Vi kjører gjennom byen for å plukke opp den andre eleven. Han har dukket opp presis og hopper inn i bilen. Kjører så tilbake for å hente den første eleven som nå har dukket opp.

Innhold:

Kjørte etterpå til en lavvo hvor vi tente opp ovnen for å tørke ut duken. Her snakket man om løst og fast, før vi måtte dra inn til byen igjen.

Oppgavene løses i dialog mellom elev og lærer. En del lokalhistorie blir flettet inn.

Prat om jakt og fiske. Engasjerer både den voksne og den ene eleven

Snakker om hva de tenker om framtiden på skolen. Den ene eleven er på sin siste tur nå fordi han vi ha mer tid på skolen.

Utforskning av grotte. Samtale om dyrelivet i hulen og om flaggermus.

Det blir snakket en del om steder vi passerer. Lokalkunnskap.

Fortellinger om dyreliv. Navn på trær, fugler og dyr. Fiskehistorier, fuglehistorier osv. Dette fenger i alle fall en av elevene.

Instruksjon i opptenning av bål.

Overganger

Naturlige overganger fra biltur til turgåing. Ved målet lages det mat – man spiser og går hjem igjen. Hele tiden er det samtaler om ting de har gjort før, ting de gjør nå og har tenkt å gjøre.

Læringsmålene var implisitte og lite tydelige.

Funn i dokumentene**Innsendte dokumenter:**

Tjenestebeskrivelse

Dokument som viser tiltakets plass i opplæringsystemet i kommunen. Inneholder mål og beskrivelser av tiltaket

Sjekkliste for viktig prosesser ved inntak i tiltaket

Konfliktlogg

Observasjonsskjema

Skjema som brukes som en oversikt over treningsoppgaver

Eksempel på treningsoppgaver

Oppsummering av funn i dokumentene:

Tjenestebeskrivelsen inneholder formål og hensikt med tjenesten og forventninger til skoler som henvender seg til tjenesten.

Tiltaket er et av flere tiltak under en overbygning med flere avdelinger som tilrettelegger tilpassede tiltak for elever i hele grunnskolen i kommunen. Politisk målsetting for skolene er at alle elever skal ha et elevforhold til sin hjemskole. Tjenestens oppgave er å hjelpe skolene å

nå dette målet. Tjenesten har et stort spekter av tilbud slik at de kan dekke mange ulike behov. Tiltaket er godt forankret i de kommunale planene og ved den enkelte skole i kommunen.

Deltidstiltaket som er et kasus i denne undersøkelsen er et av flere tiltak som kan i verksettes.

Dokumentene viser en detaljert beskrivelse av hvordan man går frem for å søke bistand av tjenesten. De ulike plandokumentene viser til en innholdsrik hjemmeside hvor hele tjenesten er beskrevet.

De ulike dokumentene som konfliktlogg, observasjonsskjema, skjema som brukes som en oversikt over treningsoppgaver og eksempel på treningsoppgaver handler alle om sosiale og relasjonelle forhold.

Oppsummering:

- Alle er fornøyde med tilbudet.
  - Tiltaket er serviceinnstilt
  - Tiltaket kommer raskt på plass
  - Det gir elevene mye positivt

Dette bekreftes i dokumentene som blant annet beskriver kort ventetid. Observasjonene viser at elevene ofte blir bekreftet positiv og elever og lærere har en positiv dialog.

- Fortellingen om ”motivasjon som begrenset ressurs”
  - Pause som gjør resten av uken levelig
  - Unngår at elevene ”sliter seg ut”

Observasjonene bekrefter at det er en pause fra skolefag.

- Dette er tur. Det sosiale er det sentrale
  - Fag er sekundæreffekt.

Dette bekreftes både i dokumentene og i observasjonen.

- Det har bare positive konsekvenser for sosial tilhørighet.
  - Ikke bare frivillig, det er populært
  - Kurstilbud har avmystifisert arbeidet

- Det sosiale er viktigst. Arbeid med mestring og interesser
Dette bekreftes også i observasjonene.

- Frivillighet en hjørnestein. Noen mener at det er for mye av det gode.

- Offisielt er tiltaket noe som skal vare en periode, men alt tyder på at når det først er på plass blir det videreført.

- Bruk av prososiale elever ikke gjennomgående. Først og fremst kurstilbudet. Flere mener det er for mye bruk av prososiale elever. Kan bare forsvares hvis det gir godt nok utbytte i forhold til bruk av ressurser.

- Hyppig evaluering av tilbudet. Fungerer det ikke, slutter vi.

- Samarbeid og kommunikasjon ”hvis det er noe spesielt”
  - Lærere savner noe informasjon
  - Foreldre savner noe informasjon
  - Ikke i tråd med tiltakets intensjon ”pøs på med positiv informasjon” sier leder i tiltaket.
  - Defensiv pedagogisk holdning. Man bør heller tenke at man skal bruke samarbeid for å skape noe spesielt.
- Lite faglig innhold. Strever med å si hva elevene får her.
  - Ikke mye planlegging av læring.

Dette ble bekreftet i observasjonene. Læringsmålene var utydelige.

- Kommunikasjonen mellom kontaktlærer og lærer i tiltaket en uforløst mulighet.

Flere ønsker seg heltidstilbud for de aller vanskeligste.

Sammenfatning av funn i kasus 5

Vedlegg 21

Arbeidsnotat

Funn i elevintervjuene

Begrunnelser og innhold:

Begge elevene mener tiltaket er opprettet fordi mange trenger praktiske fag. Det er for mye teori i skolen. I tillegg er det for å få venner.

En elev beskriver inntaks- og opptaksprosedyrer og de ulike aktiviteten i tiltaket godt. Må skrive søknad og vise hvordan eleven skal ta igjen skolefagene.

Venner, status og sosial læring:

En elev uttaler at deltakelse i tiltaket ikke har ført til flere venner, men flere bekjentskap. Denne eleven har mange venner både i og utenfor skolen.

Den andre eleven sier imidlertid til at deltakelsen i tiltaket har ført til flere jevnaldrende å snakke med om ikke direkte nye venner.

Den ene eleven mener det er en fordel at han er i ei lita gruppe noen timer i uka fordi han føler seg usikker i det store klassefellesskapet.

Begge elevinformantene er enige om at lærerne er flinke til å drive relasjonsbygging til medelever og voksne.

Trivsel og motivasjon:

Begge trives godt, blir mer motivert for teori og de andre dagene.

Gleder seg til dagen.

Samarbeid:

Den ene eleven kjenner lite til samarbeid mellom lærere.

Vet at de samarbeider om IOP'en.

Den andre eleven vet at kontaktlærer og lærer i tiltaket samarbeider fordi kontaktlærer spør om ulike ting eleven gjør i tiltaket

Utbytte:

Den ene eleven synes de lærer mye som kan brukes i "livet" og på veien til og fra skolen.

De lærer mye om verktøy og praktiske ting som det er bruk for i livet.

Den andre eleven er ikke konkret på hva de lærer i tiltaket, men synes det er noe helt annet enn skole.

Funn i intervjuene med foreldre

Begrunnelser og innhold:

Foreldre kan lite om tiltakets planer.

Begge husker å ha sett disse, men husker ikke innholdet.

De er enige i at alle som er interessert kommer inn i tiltaket og at dette er en del av den vanlige ungdomsskolen.

Slik de har forstått det handler det om å avlaste skolen og elevene.

Det er en avkobling fra det teoretisk presset i vanlig skole.

Tiltaket er først og fremst sosialt og motiverer elevene for vanlig skole

”Elevene får brukt det de er gode til, ikke alle er teoretikere”, sier en av foreldrene. Begge foreldrene beskriver inntaksprosessen. Innholdet i tiltakene fikk de informasjon om på felles foreldremøte, men den meste informasjonen om hva elevene gjør får de av sine barn.

Venner, status og sosial kompetanse:

Foreldrene håper deltakelsen gir selvtillit som kan overføres til andre sammenhenger. Foreldrene vet lite om i hvilken dette tiltaket endrer elevenes sosiale status. Den ene eleven har mange venner og mange aktiviteter på fritid. Ingen av elevene snakker om andre elever i tiltaket eller har noen av disse med hjem etter skoletid.

Trivsel og motivasjon:

Begge beskriver unger som gleder seg til å gå til tiltaket. De forteller at ungdommene beskriver voksne som har tid, tar dem på alvor, er gode relasjonsbyggere, og at de gir ungdommene mestringsopplevelser. En av foreldrene sier at elevene vil være i i tiltaket, men ikke i vanlige grupper eller vanlig spesialundervisning.

Samarbeid:

Foreldrene kjenner ikke lærerne i tiltaket og de opplever å få lite info om tiltaket. Generelt dårlig informasjon også i oppstart.

En av foreldrene er svært misfornøyd med ungdomsskolen generelt og samarbeidet med de spesielt. Opplever å ikke bli hørt, at planer ikke blir gjennomført, eleven blir ikke hørt, de ser ikke eleven. Lærerne i tiltaket er annerledes, de ser elevene, hører på dem og tar dem på alvor. Begge foreldrene er meget glade for at eleven har fått plass i tiltaket.

Funn i intervjuene av ansatte i tiltaket

Begrunnelser og innhold:

Tiltaket skal være en del av den ordinære skolen og derved tilpasset opplæring. Noen elever har IOP som er koblet til tiltaket.

Tiltaket er en arena for sosial og praktisk læring. Ikke skole. Lederen sier: ”Steile på at vi ikke skal drive med fag”. Tiltaket er i tillegg en IA – bedrift.

Bevisstheten om de erfaringene de hadde med segregerte tilbud gjorde at de måtte prøve å sy tiltaket sammen på en annen måte.

Man ønsket å opprettholde en sterk tilknytning til vanlig klasse og ansvarliggjøre kontaktlæreren overfor målgruppen i større grad enn tidligere.

Alle elever hører med i klassen og har ½ time med kontaktlærer hver dag i oppstart. n ansatt sier at det var viktig å få til et litt mer ufarlig tiltak.

I innsøkningsprosessen skal elevene være meget aktive og alle parter kan si opp på en ukes varsel. Dette er både en bevisstgjøring av egne utfordringer og egne valg. Elevene skal helst ønske tiltaket. Dette at alle parter kunne si opp kunne forstås som om ”Hvis du ikke oppfører deg greit kan du bli sagt opp men kan søke igjen” eller som en slags utvisning fra tiltaket.

Det er et forebyggende tiltak og forventningene i blant skolens personale er på vei fra reparasjon til forebygging

En ansatt sier at alle kan søke derfor får vi alle typer mennesker, men det blir for mange hvis hele klasser kommer på besøk. Tiltaket er for noen få.

”Tiltaket avlaster veldig i forhold til uro, fri fra dem som lager støy” ansatt i tiltaket.

Venner, status og sosial kompetanse:

Ansvarliggjøre kontaktlæreren og tilhørighet i klassen/hjemmeklassen gjennomgående tema. Gruppesammensetning er viktig. I tillegg er det viktig å få tiltaket til å bli et litt mer ufarlig tilbud enn de tidligere segregerte gruppene.

”Det er litt av poenget vårt med å la det være åpent for alle” (lærer).

Elevene i de enkelte gruppene er tilpassa hverandre.

Dette er en svært viktig suksessfaktor, ”at det er 80 elever inne. For man kan jo ikke stigmatisere 80 elever når det er 400 som er utgangspunktet. Så da er det nærmere en fjerdedel av elevene som, en eller annen gang med på tiltaket i løpet av den tida de er på ungdomsskolen” (lærer i tiltaket)

Elevene treffer hverandre på tvers av alder og tidligere skole. Dette skaper nye forbindelser og de erfarer mange nye vennskap.

Tiltaket har høy status – den store innsøkningen er et bevis på dette.

Trivsel og motivasjon:

Elevene trives i tiltaket og deltakelsen er en motivasjon for å mestre resten av skoleuka.

Tiltaket blir også beskrevet som et trivselstiltak og som et ledd for å nå skolens visjon.

Samarbeid:

Mye uformelt samarbeid – vi er faglærere akkurat som andre faglærere – normalisering. Etter behov, foran utviklingssamtalene.

Samarbeidet mellom lærere i hele skolen og med foreldre er tettere dersom elevene har IOP.

Leder sitter i spesialpedagoisk team og i flere ansvarsgrupper.

Utbytte og overføring:

Overføring fra tiltak til klassen og livet – det har lederen og læreren mange eksempler på Endringer i kollegiet, føler meg som en del av kollegiet med felles målsettinger.

Beskriver holdningsendring i kollegiet og kontaktlærer, lærer har mer fokus på hva de kan gjøre selv og at mistrivsel og motivasjon er påvirket av mange ulike faktorer.

Leder har mange gode eksempler som viser endringer i holdninger i kollegiet.

Slik som tiltaket er organisert gjør at mange flere elever får hjelp.

Kollegaene er fornøyd med tiltaket, men noen synes det var enklere før da de bare kunne sende elevene vekk.

Forbedring:

Den relasjonen som elevene får til voksne når det gjør noe praktisk, og når de har tid til å prate med dem, den burde vi hatt mer av i klasserommet.

Funn i intervju av kontaktlærer

Begrunnelser og innhold:

Beskriver begrunnelsen av tiltaket som en del av skolens utviklingsplan og en del av den generelle delen av K06.

Kjenner godt til forhistorien og utviklingen av tiltaket.

Kontaktlæreren kjenner ikke til at tiltaket har egen årsplan.

En variant av begrunnelser gjennom å beskrive egen opplevelse.
 Trodde det var et nederlagsopplegg, gikk runder med seg selv så endra jeg oppfatning.
 Elevene møtte veggen i ungdomsskolen, fikk lave karakterer, skjønnte ikke hva ungdomsskolen var og det var kjipt å være på skolen. Deltakelse i tiltaket ga ny giv, ny arbeidsinnsats og det var for en kort periode i 8. klasse 2 timer pr uke.
 Kontaktlæreren har god oversikt over tiltakets innhold
 Det må være frivillig, attraktivt noe som alle kan delta i.
 Kontaktlæreren skulle ønske at dobbelt så mange hadde det tilbudet, så praktisk som de gjør det har vi ikke mulighet til i skolen

Venner, sosialstatus og sosial kompetanse (og utbytte):

Elever drar hverandre opp – jevnalder relasjoner
 Spesielt den ene av mine elever har utviklet seg de siste mnd .... Forholdet oss i mellom er mer i takt” (kontaktlærer).
 Begge elevene har utviklet seg veldig, økt selvfølelse, de er mer inkludert, er litt bedre sosialt og er blitt mer tolerante.

Trivsel og motivasjon:

Begge elevene trives godt i tiltaket og noe bedre på skolen. Spesielt den ene eleven både viser og uttrykker dette. De arbeider mer de andre dagene og er blitt mer motivert.

Samarbeid:

Samarbeider med tiltaket om overordna planer for klassen og foreldremøter hvor tiltaket er tema.
 Samarbeider og kommuniserer godt med lærere og leder i tiltaket.
 Daglige samtaler om elevenes utvikling.
 Ikke faste møter utenom i forkant av utviklingssamtaler med foreldre.
 Kan bli bedre til å utnytte og samarbeide om innhold i tiltak og vanlig skole.
 Ellers er det samarbeid etter behov.

Forbedringsområder:

Kontaktlærer sier blant annet at ”hvis man sitter der dag etter dag, og ikke trives da gjør man litt småsprell. Dette finner vi over alt i alle klasser. Hele skolen må forandres. Alle er unike det er normalt å være spesiell”.
 Holdninger hos lærere: får øynene opp for at alle ikke er like.
 Jeg skulle egentlig ønske at hele xx ungdomsskole var blitt sånn som i tiltaket.

Funn i intervju med rektor

Begrunnelser:

Når tiltaket ble forandret var de ansatte bevisst sin egen historie med segregerte homogene grupper.
 Dette nye tiltaket er for alle for blant annet å motvirke marginalisering.
 Det sosiale overordna – alle elever som kommer inn får utvikla sosiale mål for sin tilknytning
 Tiltakets mål er knyttet opp mot IA-bedriftens mål.

Viktig å opprettholde kontakten med klassen og kontaktlærer.
 Alle ansatte må forholde seg til tiltaket fordi alle har elever der, og trinnene må avgi ressurser og mange lærer inne og underviser. Dette påvirker lærernes holdninger til elever.

Men, det ser fremdeles ut som om flere lærerne fortsetter som vanlig og sender folk til tiltaket og mange lærere sier "... få avlastning ...". Rektor erkjenner at noe lærere vil ha flere utagerende elever inn i tiltaket og at det finnes slike forståelser i kollegiet
Hjelper skolen i å oppfylle den generelle delen av lærerplanen
Videre er tiltaket et verktøy for å mestre resten av skolehverdagen bedre.
Tiltaket er i liten grad en akuttarena, heller et verktøy for å jobbe med trivsel.
Vi bruker retten til å omdisponere 25% av time- og fagfordelingen.
Tiltaket er faglig forankret i PPTg forankret i kommunens plandokumenter.

Venner, status og sosial kompetanse:

Suksessfaktor for tiltaket vises gjennom at så mange elever er innom (nesten 30% av elevene ved skolen).

4 elever og 1 voksen bygger relasjoner som vi ikke får til i klasserommet, og 1 dag i uka nok. Tiltaket skaper relasjoner på tvers av alder og tidligere hjemmeskole – elevene drar hverandre opp både faglig og sosialt.

Vi klarer å opprettholde kontakt med ordinær klasse for disse elevene som ellers kanskje ville hatt et helt segregert tilbud.

Trivsel og motivasjon:

Elevene trives godt i tiltaket og mange flere enn vi har plass til vil være der. Det er et attraktivt tiltak.

Til noen få elever sier vi, "skjerp deg så skal du få "gulroten", og vi setter krav til atferd.

Tiltaket er også belønning for god atferd.

Hvis vi skal øke trivselen og mestring for elever så er tiltaket nesten alltid inne.

Rektor mener at dersom man kan øke trivsel ruster man for læring.

En elev er mer i tiltaket enn han ønsker, det er unntakene.

Samarbeid:

Samarbeidet ut over spesielle ansvarsgruppemøter er ofte uformelt.

Vi har oppsummeringssamtaler angående elevene som er i tiltaket.

Lærerne i tiltaket og lærerne i vanlig skole samarbeider daglig, men uformelt og etter behov.

Utbytte:

Vi ser veldig effekten av tiltaket i forhold til trivsel.

Øker man trivsel så skulker man mindre.

Vi ser helt tydelig på enkeltelever at dette er grunnen til at de kommer på skolen, og dette er grunnen til at de klarer å møte klassen første halvtimen. For de veit at de kan gå videre til mekke gruppa etterpå.

Første året vi satte i gang så merka vi veldig stor forskjell i antall ansvarsgrupper nå er det mindre.

Funn i forbindelse med observasjon

Det ble observert i to ulike undervisningsøkter på 60 minutter hver. I den ene økten ble det først observert i ca 15 min. samling på kjøkkenet og så en økt med trearbeid og ca 15 min. samling på slutten av økta. Den andre observasjonen fulgte arbeidet med å tilberede og spise lunsj.

Observasjonene skulle ha et spesielt fokus på roller, kommunikasjon, innhold og struktur

Hensikt med observasjonene: Beskrive tiltaket slik at intervjuene får en kontekst og ramme.

Vi ønsket å observere i oppstart av undervisningstimer og arbeidsøker, overganger mellom ulike aktiviteter, og vi ønsket å observere avslutningen av undervisningstimer/arbeidsøker.

Roller:

Første økt:

En aktiv elev, de to andre stille. Læreren prøver å trekke alle med i samtalen.

Andre økt:

En elev aktiv, de andre venter på beskjed fra lærer.

Tre elever samarbeider hvorav en snakker det meste av tiden, og fjerde eleven ser på.

Lærer er en tydelig voksen, han henter på en måte opplysningene ut av elevene, og bekrefter aktivt elevenes utsagn.

En elev passer på at jobben blir gjort skikkelig, en holder og en skrur.

Lærer prøver å få eleven som ser på med, gjentatte ganger lykkes ikke før etter 30 min.

I begge øktene eksisterer en hyggelig og positiv dialog mellom elever og lærere og mellom e

Tredje økt:

En elev starter opp og setter i gang en elev i tillegg. Den andre eleven blir hjelperen som henter ting osv.

En elev går stille rundt.

En fjerde elev lager mye lyd, synger litt, prater litt høyt og gir seg selv ulike oppgaver, og hjelper uoppfordret de andre elevene.

Den litt urolige eller rastløse eleven utfører oppgavene læreren kommer med nesten før læreren får gitt beskjeden.

Læreren prøver å gi en stille elev en oppgave, det går litt seint og den aktive eleven hjelper raskt eller gjør oppgaven selv. Lærer kommenterer ikke disse situasjonene.

Lærer er utydelig og følger ikke opp de oppgavene og reglene som blir presentert.

Elevene styrer mye selv.

Kommunikasjon:

Første og andre økt:

Hyggelig stemning, litt humor og hyggelige kommentarer. Gjelder mellom elever og mellom elever og lærere.

Når læreren oppsummerer hva elevene har gjort, får de mye positiv tilbakemelding.

Prøver å trekke den stille eleven med. Han nikker kun.

Uforpliktende samtale om friminutt, klassen, kjærester

Tredje økt:

Hyggelig stemning, rolig ingen høylytte samtaler.

I denne økta kom det til diskusjon mellom tre elevr. Læreren snakket litt med en elev og diskusjonen var over.

Rolig dialog preget all undervisning og alle aktivitetene.

Andre dags observasjon:

Lite tydelige læringsmål både sosialt og faglig

Lite fokus på sosial kompetent atferd – ingen trening å spore

Lite fokus på sammenheng skole – tiltak

Første økt:

I første økt var det en tydelig oppstart og avslutning. Læringsmål ble snakket om på kjøkkenmøte. Læreren var tydelig og profesjonell voksen, tålmodig, lite dømmende, veileder og direkte i sin kommunikasjonsform uten å innta en fordømmende holdning. Læringsmålene var utydelige i arbeidsøkten eller de ble ikke uttalt eller repetert. På plakat i lokalene sto to sosiale ferdigheter som var sentrale i denne perioden (å hilse og å be om tilgivelse/be om unnskyldning). Kun det å hilse på hverandre var synlig i denne økta. I denne økta så vi samarbeidende elever gjennom hele arbeidsøkta.

Andre økt:

Ingen tydelig oppstart eller avslutning.

Læringsmålene ble ikke uttalt og observatøren kunne ikke se hensikten med økta utover det å lage mat og spise. Trening av sosiale ferdigheter er implisitte og lite tydelige. I denne økten var det lite samarbeid å spore blant elever, 4 elever fikk hjelp hver for seg og hjelp til å samarbeide i korte økter. Det var også svært mange positive hendelser og episoder som ble oversett av lærere.

Oppstart:

En time strukturert og hyggelig.

Elevene fikk vite hva de skulle gjøre og hvordan.

Opgavene ble fordelt.

En annen time var ustrukturert og elevene startet opp på eget initiativ.

Overganger:

Ved naturlige avslutninger

Struktur:

Elevene arbeidet med det de skulle gjøre.

Kommentar til observasjonene:

I de 4 timene/aktivitetene som ble observert, opplevde vi en vennlig og støttende atmosfære. Lærerne ga positiv feedback både i forhold til faglige og sosiale elementer, den praktiske gjennomføringen av arbeid, og vi registrerte elevenes hyggelige tone og hjelpsomhet mot hverandre. I våre observasjoner registrerte vi også at elevene var hjelpsomme overfor oss. Mye humor.

Innholdet i de to arbeidsøktene som ble observert ble ikke relatert til skole, men det var flere eksempler hvor det ble relatert til fritid og ulike yrker.

De fleste arbeidsoppgaver er tilfeldig fordelt eller eleven selv tok initiativ til oppstart. Noen ble gitt av lærer. Alle elever arbeidet. Den aktive eleven fikk mer tilbakemelding på uroen enn det som faktisk ble gjort.

Funn i innsendte dokumenter**Liste over innsendte dokumenter:**

- Årsplan for tiltaket – sosial kompetanse
- Veiledning og samtykkeerklæring til foreldre som ønsker elevene inn i tiltaket
- Avtaleskjema for deltakelse i pilotskolen

- Søknadsskjema til pilotskolen
- Ungdomsskolens pedagogiske plattform
- Ungdomsskolens pedagogiske utviklingsplan

Oppsummering av dokumentene:

Tiltaket er et tiltak for å nå skolens visjon ”Tillit, mestring og trivsel” og dokumentene viser hvordan det er inkludert i skolens generelle planer.

I dokumentene knyttes tiltaket til kunnskapsløftet og de beskriver tiltaket som en praktisk læringsarena hvor elevene får mulighet til å vise annet enn sine teoretiske evner. Tiltaket er en arena for læring av sosial kompetanse, for trygghet og mestring. Innlæring av sosiale ferdigheter knyttes opp mot ”det samarbeidende mennesket” i kunnskapsløftet.

Årsplanen for tiltaket er en detaljert læreplan for utvikling av sosial kompetanse knyttet opp til målene for elevbedriften og ”Inkluderende arbeidsliv”. Årsplanen har også en detaljert og konkret deskriptive del som knytter mål og organisering for tiltaket til kunnskapsløftet.

Avtale- og søknadsskjemaene viser til at deltakelse er frivillig, og til en gjensidig rett til å si opp deltakelsen. Søknadsskjemaet er detaljert og ønsker elevenes begrunnelser, beskrivelser av fungering i ordinær undervisning, ønske om innhold i tiltaket, hvilke fag som bør skjermes og lignende.

Skolens pedagogiske plattform beskriver skolens menneskesyn og læringssyn og, knytter den til kommunale planer og kunnskapsløftet.

Skolens pedagogiske utviklingsplan er en del av den pedagogiske utviklingsplanen for alle skolene i kommunen og understreker at den må sees i sammenheng med de ulike årsplanene og tiltakene for den enkelte skole.

Oppsummering

Lederne i tiltaket var ubekvem med å bruke ord som vanlig, normale, prososiale, problematferd og lignende. Lederen brukte ofte hermetegn når disse ordene kom. Når intervjuer kommenterte det ble det begrunnet med at tiltaket er en del av det ordinære tilbudet på skolen, og utfordringen ligger i skolen og ikke i eleven.

Informantene var enige om begrunnelsen for tiltaket. Unntaket var at en av lærerne som var ansatt i tiltaket sa at det også var avlastning for lærerne i skolen. Ellers var de enige om at tiltaket er en del av vanlig skole og har sosial utvikling som sitt hovedområde. Dette bekreftes i planen, men observeres lite i undervisningen/aktivitetene.

Foreldrene var misfornøyd med samarbeidet med hjemmeskolen, og med den informasjonen de fikk om tiltaket.

Alle informantene mente at elevene hadde stort utbytte av sin deltakelse spesielt på det sosiale området og eleven trivdes godt. Observasjonen viste fornøyde elever i positiv kommunikasjon med de voksne og hverandre.

Alle mente at samarbeidet kunne og burde forbedres, både internt på skolen og i forhold til foreldrene. De kunne også forbedre seg betraktelig når det gjelder sammenheng mellom aktiviteter i tiltak og i skolen.

Sammenfatning av funn i kasus nr. 6

Vedlegg 22

Arbeidsnotat

Funn i elevintervjuene:

Begrunnelser og innhold:

Elevene kjenner til tiltaket på forhånd, og søker seg selv inn.

En elev omtaler det som fridag.

Elevene viser til at noen andre elever de kjenner gikk i tiltaket og fikk de til å ville søke.

Elevene er opptatt av at det en gjør i tiltaket er så annerledes enn på skolen. ”En blir ikke så sliten og sånn.”

Venner, status og sosial kompetanse:

Elevene sier at de blir bedre kjent med de andre de er i tiltaket sammen med. Til en viss grad medfører dette også at de er sammen med disse på fritida. Men de bekrefter i mindre grad at de får nye venner i tiltaket. De betrakter seg som heldige som får lov til å gå i tiltaket for det er det mange som vil.

Trivsel og motivasjon:

Elevene trives godt og er svært godt motivert for å gå i tiltaket.

En elev sier at ”dette er ukas høydepunkt.”

Samarbeid:

Elevene sier de tror at de skal bruke noe av det de holder på med i tiltaket også i undervisninga på hjemskolen, men forestillingene er preget av usikkerhet. Flere av elevene har lærer i tiltaket som sin kontaktlærer.

Funn i foreldreintervjuene:

Begrunnelser og innhold:

Foreldre tenker at dette handler om å ”myke opp skolen”. De sier at det er et alternativ til å ha teorifag på skolen. For de elevene som sliter med motivasjon til å gå på vanlig skole. En sier at det er fint at skolen har noe parallelt når elevene blir for skoletrøtte, slik at de kan få noen positive opplevelse.

Venner, status og sosial kompetanse:

Den ene forelderen tror ikke at deltakelsen i tiltaket har særlig betydning for tilgangen på venner eller betydning for skolegangen generelt. Den andre mener at deltakelsen har betydning både for total situasjonen på skolen og for tilgangen på venner.

Trivsel og motivasjon:

Foreldrene er fornøyde med tiltak, viser til at elevene trives veldig godt. En av dem tror at eleven gjerne ville være der hele uka hvis det hadde vært mulig. Den andre omtaler det som eleven som ”blomstrer opp”. Begge bekrefter at elevene er veldig godt motivert for å delta.

Samarbeid:

En av foreldrene synes samarbeidet med skolen i denne sammenhengen er helt OK. Den andre er nokså kritisk og mener at skolen ikke har gitt grunnleggende og nødvendig informasjon. Foreldre skal skrive under på en avtale etter at eleven har valgt seg inn i tiltaket. For den ene eleven har dette ikke blitt gjort.

Funn i intervjuene av ansatte i tiltaket:

Begrunnelser og innhold:

Tiltaket ble startet opp etter et meget grundig forarbeid hvor man arbeidet ut noen grunnlagsprinsipper og en god forankring i personalet. Det handler definitivt ikke om å bli kvitt noen elever.

Dette var starten. Tiltaket ble utviklet på grunnlag av dette.

Arbeidet har hele tida blitt drevet fram av en pedagogisk gründer.

Prinsipper: Heterogen elevsammensetning og frivillig.

Belønningsaspekt for deltakelse. Skal du være med, må du endre atferd i resten av klassen. Gi elever mestingsopplevelser, gi de gode opplevelser sammen med trygge voksne. La elever få være med å gjøre noe som de ser mening med å gjøre.

Praktisk arbeid er gjennomgående, men også aktiviteter som innebærer mer stillesittende arbeid.

Aktiviteter er blanding av mye forskjellig. Innholdet ikke så viktig, som møtene som skjer gjennom aktivitetene. Læring av strukturen. Opptatt av å forankre det de gjør i virkelige settinger. "Det jeg gjør har andre nytte av". Bruken av praktiske aktiviteter, gjennom aktivitetene skjer det møter mellom mennesker.

Måten å rekruttere elever: går rundt med lister og spør hvem som vil være med. Åpent for alle, men likevel en seleksjon i kulissene. Trygghet på at de riktige velger. Uformelle samtaler med elever som en ønsker skal søke.

Venner, status og sosial kompetanse:

Tiltaket har oppnådd status på hjemskolen og det er viktig. Omtrent halvparten av alle elever på hjemskolen er interesserte i å delta, mens bare ca 8 – 10 får plass av gangen. Gruppene bytter 3 ganger i året.

Lærer er svært opptatt av gruppesammensetning og relasjonsbygging i gruppene. Opptatt av å få med prososiale. Noen elever kan trekke andre veldig opp. Men dette trenger ikke å være skoleflinke elever. Er nyansert og grundig i forbindelse med hvordan grupper blir satt sammen.

Trivsel og motivasjon:

Tenker på tiltaket som pustehull. Noe å glede seg til for elevene. Aktivitetene blir lagt opp slik at dette skal bli gode opplevelser for elevene. Stort fokus på at elevene vokser med riktige oppgaver og gode erfaringer.

Samarbeid:

Ambisjoner om å bli flinkere til å knytte aktivitetene til skolefaglige læringsmål også.

Informasjonsutveksling om elevene skjer i uformelle sammenhenger både internt på skolen og mellom skole og hjem.

Tiltaket er preget av ressursknapphet og at lærer driver mye ulønnet arbeid for å få endene til å møtes. Opplever at ressurstilgangen kveler ambisjonene. Knappe ressurser motvirker tiltakets intensjoner. Når man må velge mellom elever med problemer og prososiale, må man velge det første

Det er et sterkt innslag av idealisme i arbeidet til lærer i tiltaket.

Funn i intervjuene av elevenes kontaktlærere:

Begrunnelser og innhold:

Opprettet for at elevene kan få tilbud om noe annet enn den snevre, teoretiske skolen. Elever som mister motivasjon for skolen mister ofte motivasjon for alt annet også. Tiltaket skal bidra til å gjøre de generelt mer motivert for skole.

Et tilbud til de elevene som sliter med å følge en vanlig skoledag. En gulrot, belønning for å greie de andre skoledagene.

En av kontaktlærerne sier at det alltid også en del av klasseromssituasjonen som produserer problemene; i tiltaket får elevene anledning til å oppføre seg bra.

Venner, status og sosial kompetanse:

Homogen sammensetning i tiltaket fører til at deltakerne blir stemplet. Man må passe seg for at elevgruppa for ensidig blir skolefaglig svake elever.

Viktig at elevene får nye medelever å forholde seg til, de får nye muligheter til å vise mestring og å ikke være de som ikke mestrer.

Trivsel og motivasjon:

Tiltaket er svært populært blant elevene. Det er stor grad av reell frivillighet i elevenes deltakelse.

En kontaktlærer sier at det er vanskelig å vurdere betydningen for elevens totalsituasjon; usikkert hvordan det ville ha vært uten.

Samarbeid:

God, men tilfeldig dialog mellom skole og tiltak.

Stort potensial i å utnytte muligheten til å arbeide mer konkret med skolefaglige emner fra teoriundervisningen i de praktiske aktivitetene.

Overføring:

Kontaktlærer mener at det er ting fra tiltaket han kan bruke i skolen, og tiltaket kan gjerne bruke mer fag.

Funn i intervjuene med rektorene

Begrunnelser og innhold:

Rektor har ikke fungert som rektor så lenge og er derfor generelt forsiktig med sine uttalelser om faktiske forhold i tiltaket, men har tydelige meninger om prinsipielle spørsmål.

Det er et motivasjonstilbud, en læringsarena på siden av den teoretiske skolen. Intensjonen opprinnelig har vært å være et veldig bredt tilbud, men etter hvert har elevgruppa blitt noe smalere. I større grad enn før består elevgruppa av elever som sjelden lykkes i den ordinære skolen. Og som har et stort behov for mestringsopplevelser. Tilbudet bør være like mye for de elevene som er stille som de som tar for stor plass. Viktig del av innholdet at det er "ordentlige jobber" som blir gjort. Elevene som viser vrangsida i skolen viser helt andre sider i tiltaket. Den grunnleggende gode starten med en prosess i kollegiet er det viktig å ta vare på. Tiltaket må være godt forankret i ledelsen ved skolen.

Samarbeid:

Limet som må være mellom skolen og tiltaket er svært viktig, og her må vi bli flinkere.

Tiltaket har blitt sårbart ved at det i for stor grad er et enmanns-foretak. Skolen må gjøre noe for å møte denne utfordringen.

Det er et stort behov for å forbedre samarbeidet mellom skolen og tiltaket når det gjelder formelle sider ved elevenes deltakelse i tiltakene og dokumentasjon av aktiviteter i skoletida.

Funn i forbindelse med observasjon

Observasjonene ble gjort i driftsbygning med dyr på en gård og i en lavvo.

Observasjonene skulle ha et spesielt fokus på roller, kommunikasjon, innhold og struktur
Hensikt med observasjonene: Beskrive tiltaket slik at intervjuene får en kontekst og ramme.

Roller:

I driftsbygningen:

8 elever 1 "sjef". Fire studenter, en lærer og gårdbrukeren. Elevene forholder seg mest til gårdbrukeren.

I lavvo:

Alle sitter i ring. Læreren er lite synlig. Det går på rundgang å steke vafler.

Kommunikasjon:

I lavvo: en elev kommenterer vedvarende, prater mye.

De fleste er stille og lavmælte. God og hyggelig stemning.

I driftsbygning: Rolig og saklig kommunikasjon. Oppmerksomhet rundt oppgavene.

Innhold i arbeidsøktene

Oppstart

Elevene vet i stor grad selv hva de skal gjøre og tar initiativ selv.

Arbeidsøkta

I driftsbygningen var det arbeid med dyr. Fôring, flytting, gjøre klar binger.

I lavvo var det aktiviteter med matlaging, spising og samtale.

Struktur

"Flat" struktur i lavvoaktiviteten. Lærer ber noen elever å lage seg pannekake. Noen går ut og henter bikkjer. Alle sitter i ring rundt bålet.

For mange elever i forhold til oppgaver. Dette ble påpekt som en uvanlig situasjon – tilfeldig?

Der og da – oppgavene oppstår, og blir løst tilfeldig der og da.

Overganger

Elever som ønsker å bytte aktiviteter spør læreren og får lov til det.

Kommentar til observasjonene:

Elevene virker fornøyd og er blide og viser entusiasme i arbeidet. Det er en generelt god atmosfære og hyggelig stemning mellom både elever og voksne. Det er et generelt inntrykk at aktivitetene ikke er spesielt planlagt for denne arbeidsøkta. I noen sammenhenger er det for lite arbeidsoppgaver i forhold til antall elever og voksne.

Funn i innsendte dokumenter

Liste over innsendte dokumenter:

Info til elever og foresatte

Plandokumenter/virksomhetsplaner

Beskrivelse av inntaksprosedyrer
 Lokale læreplaner
 Eksempler på infoutveksling mellom tiltak og kontaktlærer
 Elevkontrakt/avtale
 Interne og eksterne evalueringer av tiltaket

Oppsummering av funn i dokumentene:

Plandokumentene er ikke revidert på 4-5 år.

Tiltaket er beskrevet i virksomhetsplanen og målet er å utvikle det slik at det blir attraktivt også for andre elever enn målgruppen (som er elever som viser sosiale/emosjonelle vansker). Tiltaket og det pedagogiske grunnlaget er kort beskrevet. Tilpasset opplæring og forankret i tidligere bestemmelse om 20% prosjektarbeid, Eleven skal ha undervisning i skolefagene som beskrevet i læreplanen. Organiseringen er også nøye beskrevet. Elevene må lage egne planer, skrive rapporter og dokumentere skriftlig hva de er med på. Kontaktlærer har hovedansvaret for eleven.

Tiltaket er frivillig. Man ønsker å gi elevene nye utfordringer, alle som får plass må delta i alle aktiviteter, utgangspunkt i skolens læreplaner. I dokumentene er 4 regler om god atferd også beskrevet og det står at brudd på reglene vil få konsekvenser.

Formålet er å gi elevene læringsarenaer der elevene kan lykkes i sitt arbeid.

Oppsummering av effekter som blir beskrevet i intern evaluering:

Nye læringsarenaer.

Elevene mestrer

Elevene har utviklet seg i positiv retning.

Elevene mer aktive på fritiden.

Positive tilbakemeldinger fra samarbeidspartnere.

Læringsarenaer:

Arbeid på gårdsbruk.

Samarbeid med humanitær hjelpeorganisasjon.

Friluftsliv

Jobbing på skolen

Jobboppdrag utenfor skolen.

Oppsummering

Det er enighet om at begrunnelsen for tiltaket er en for snever skole med fokus på teori.

Elevene skal oppleve mestring og som en elev sier ”gjør andre ting”. Det skal motivere for skole. Det er praktiske virkelighetsnære oppgaver eller ”virkelige jobber”. Dette er i samsvar med intensjonen i plandokumentene.

Tiltaket skal være heterogent, frivillig og åpent for alle.

Elevene sier lite om disse tingene.

Skoleansatte er redde for homogene grupper, men stor press få ressurser gjør at det blir vanskeligere å si nei til elever som har stort behov for en slik læringsarena.

Tiltaket har høy status og elevene trives. Observasjonen bekrefter dette inntrykket og arbeid med dette er beskrevet i dokumentene.

Det var enighet om at elevene får nye bekjenskaper, blir kjent på en annen måte og mange får nye venner.

Samarbeidet med foreldre kan bli bedre og sammenhengen i tiltak og skole må bli bedre. Observasjonen viste at læringsmålene var lite synlig.

Man er enige om at det er lite formelt samarbeid men lærere i tiltaket og kontaktlærerne har god dialog og snakker ofte og uformelt med hverandre. I undervisningsøktene.

Observasjonene viste at læreren var lite tydelig i øktene, men at elevene kunne rutinene godt. Det var god stemning og god kommunikasjon mellom alle. I plandokumentene er det vist til at elever skal skriftliggjøre deltakelsen i tiltaket. Dette ble ikke bekreftet i intervjuene eller i observasjonene.

1 På hvilken måte begrunnes bruken av deltidstiltak på ungdomstrinnet?

Gjennomgående faktorer med størst styrke:

Behov for flere læringsarenaer
 Sosial kompetanse/prososialitet i heterogene grupper - Relasjonsbygging
 Alternativ til teoritung skole
 Pustehull
 Motivasjon/trivsel/glede
 Mestring
 Elevens behov
 Praktiske aktiviteter i opplæringa
 Tilpasset opplæring

Gjennomgående faktorer med mindre styrke:

Gi elevene noen andre opplevelser
Konkrete, praktiske arbeidsoppgaver som skiller seg fra tradisjonell
 grunnskoleundervisning. (-jobbe mer med begrepsbruken?)
 Avbrekk
 Energipåfylling/ny giv
For de praktiske elevene – ikke alle har det i hodet
 For mange nederlag ellers
Fordel med bare en dag for å motvirke at de mister kontakt med klassen

Andre faktorer som ikke er gjennomgående:

Utvikle alternative læringsarenaer
 En annen innfallsvinkel til læring
 Utvikle elevenes selvbylde
 For slitsomt å sitte hele dagen i et klasserom ved en pult/ Skole er for kjipt
 Bortvise eleven
 Behov for å lære på en ny måte
 For å få venner
 Histore/erfaring; motvirke stigmatisering
 Avlaste/ Fri
 Sosialt arbeidsfellesskap
 Utvikling av nettverk
Gulrot, belønning å være i tiltaket
 Ufarliggjøring
 Mulighet til å bli sett
 Sikkerhetsventil
 Ventileringsav elever
 Støtte for skolen
 Ta toppene
 Forebyggende
 Reduserende
 Ulike læringskanaler inn til eleven
Læreplanens generelle del
Sette inn tiltak tidlig – økt bruk av mellomtrinnet

2 Hvordan påvirkes elevens rolle og status i gruppa/klassen/skolen ved deltakelse i deltidstiltak?

Gjennomgående faktorer med størst styrke:

Mer positiv og glad elev
Svekker ikke kontakt med klassen
Mer arbeidsom elev/Økt innsats generelt på skolen
Sosialt bedre fungerende i klassen/på skolen

Gjennomgående faktorer med mindre styrke:

Økt utholdenhet
Økt mestringsevne
Økt selvfølelse
rolle
Opplever

Andre faktorer som ikke er gjennomgående:

Mindre perifer at de er privilegert
Mer tolerant
Økt popularitet
Fått nye venner
Omgås på fritid
Blir sett på en ny måte av lærere og elever
Ressurselever i tiltaket
Bedre kontakt med kontaktlærer
Falske venner
Rolle og status lite eller ikke endret
Få være i fred?????

3 Hvordan fungerer samarbeidet mellom de forskjellige voksne eleven forholder seg til?

Gjennomgående faktorer med størst styrke:

Uformelt
Misforhold intensjoner og virkelighet
Forbedringspotensiale
Ved behov

Gjennomgående faktorer med mindre styrke:

Få rutiner
Tilfeldig
Lav bevissthet

Andre faktorer som ikke er gjennomgående:

Kontakt er virkemiddel for utvikling og relasjonsbygging
Noen ledere vurderer samarbeidet for positivt
Tiltaket prøver – skoler følger ikke opp

Kontaktlærere for passive
 Godt samarbeid ved inntak i tiltaket
 Foreldre vurderer lærernes samarbeid som for tilfeldig og sjelden
 Foreldre vurderer samarbeidet mellom dem og kontaktlærer som for sjelden og tilfeldig
 Foreldre vurderer samarbeidet mellom dem og tiltaket som dårlig
God kvalitet på den dialogen som finnes
Bruk av e-post, sms, telefon, hjemmeside på web
 Kontakt er på ledernivå
 Tidsklemma- ressurser
Vi i tiltaket er faglærere, kontaktlærer har ansvaret, dvs lite ambisjoner om samarbeid
 (Hyppig evaluering???)

4 Hvilke trekk ved smågruppebaserte deltidstiltak kan implementeres i det ordinære opplæringstilbudet og hva er betingelsene (jmf opprettholdende faktorer) for dette?

Hvilke trekk ved deltidstiltak er ønskelig i den ordinære skolen?

Helhetlig, kontekstuell og relasjonell forståelse av den enkelte elev

Sterkt fokus på det sosiale fellesskapet
 Vekt på praktiske læringsarenaer
 God relasjonskvalitet
 Fokus på elevens muligheter og ressurser
 Stor variasjon i organisering og innhold
 Vekt på ros og positiv oppmerksomhet
 Vekt på statusfremmende aktiviteter i attraktive, positive sammenhenger
 Bruk av små heterogene grupper
 Vekt på aktiviteter hvor eleven er fysiske aktiv
 Helhetlig, kontekstuell og relasjonell forståelse av den enkelte elev

Hva er viktigste opprettholdende faktorer for at man ikke klarer å få dette til?

Læringssyn
 Teori-praksis reproduksjon
 Kategorisk elevsyn
 Forutsetter frivillighet – hos elever som er i vanskeligheter
 Lærer: skolen er de andre
 Manglende kunnskap
 Forestillingen om den praktiske eleven
 Skille mellom praksis og teori
 Den alternative identiteten
 Manglende forståelse for elevens behov
 Endringskompetanse /-kapasitet
 Fag og – læreplan Læreplanens fagdel
 Motvilje
 Skolekulturen
 Resurser
 Profesjonell maktesløshet

Kunstig ”fiendebilde”
 Snever forståelse av skole
 Motivasjon
 Forståelse av egen oppgave
 Prioritering

Sentrale forhold som kanskje må behandles/omtales spesielt:

Utbytte

Tilfredshet, økt motivasjon, glede, flere venner, bedre relasjon til de voksne, nye praktiske, faglige og sosiale ferdigheter, roligere, økt utholdenhet, bedre karakterer
 God kontakt med de voksne i tiltaket, økt tilhørighet til gruppa/klassen, blir mer inkludert

Praksis vs. Teori

Læringssyn /”Jordet” kunnskap,

Læringsmål – kompetansemål

Overføringsverdi

Sammenheng

Frivillighet - valg

Læreplanens generelle del

Problematisere pustehullstenkning/begrep

Kompensatorisk tenkning

Innlemmelse i fellesskapet – smågruppen? Klassen?

Tilfredshet

Prososialitet tvetydig – ikke som egenskap

Forholdet deltid - heltid, hvorfor disse tiltakene er deltid og bare en dag, mindre stigma

Skole og tiltak definerer seg bort fra hverandre – har skolen for lite tiltak eller har tiltakene for lite skole?

Attraktivt å delta/andre elever ønsker å delta

Satelitter – isolerte øyer

Mulige problemstillinger som må/bør diskuteres i rapporten

Dette er skolens måte å møte den generelle delen av lærerplenen. Valgfag? En del av skolen
 Skolens måte å myke opp en teoritung skole

Få læringsmål lite fokus på faglige mål og resultater – vanskelig å implementere

Vi kan gjøre mye av det som foregår – men ressurser og tenke nytt om fag/holdninger

Pustehull – kompensatorisk tenkning, tiltakene kompenserer for at skolen ikke mestrer, vi må for at elevene skal mestre skolen

Har tro på overføring fra økt selvtillit på tur tar med seg inn i skolen

Økt mestring på tur tar de med seg inn

Hannes ref – jo lenger unna jo mindre overensstemmelse mellom lærer- leder i tiltak, kontaktlærer- rektorer i begrunnelser, forståelse og ulike

Uklare på om det de lærer er viktig for skolen - vanskelig med hånd i hånd

Begrunn ut fra elevenes behov

Gir elevene status

På hvilken måte er det bra

Innlemmelse

Alle elever innom – avmystifiserer – ikke stigmatisering, marginalisering
 Først i tiltaket skal ut – kortidstilbud – praksis noe annet
 Bruk av prososiale tvetydighet – er med i vurderingen
 Samarbeidet er behovsavhengig hvis det er noe spesielt – vansker mer samarbeid
 Ute av syn ute av sinn mulig mer virksom enn det vi hører i ord?
 Skolen og tiltak definerer seg bort fra hverandre. Skolen for lite tiltak og tiltak for lite skole
 Forholdet mellom heltid – deltid, vi finner begrunnelser for hvorfor deltid i det ledere, og
 lignende sier om tiltakene, historikk erfaring, hvorfor heltid ikke er deltid .- finner i
 intervjuene

Det essensielle er ikke hvordan dere planlegger aktiviteten eller aktiviteten, men pleie
 relasjonen til skolen. Hvilken begrunnelse ligger bak etterspørselen i skolen. Elevene er
 faktisk i skole de skal videre i livet.

Vi skal måle tiltakene opp mot lærerplanen – gjør de det som lærerplanen skal gjøre

Skal vi føye til noen nye faktorer, eks en dag er nok

Fra veilederen (skråskrift – ikke i overensstemmelse med våre funn):

- heterogent sammensatte elevgrupper,
- et frivillig tilbud,
- utvidet lærerrolle
- positiv lærer - elev relasjon,
- vekt på individuell oppfølging,
- *en målrettet fagundervisning*
- tilpasset opplæring
- sosial kompetanseutvikling
- *nært samarbeid med foreldre*
- nært samarbeid med lokalmiljø

Våre funn:

Små heterogene grupper

Helhetlig, kontekstuell og relasjonell forståelse av den enkelte elev

Sterkt fokus på det sosiale arbeidsfellesskapet

Mer praktiske læringsarenaer

God relasjonskvalitet

Fokus på elevens muligheter og ressurser

Vekt på variasjon i organisering og innhold

Vekt på ros og positiv oppmerksomhet

Statusfremmende aktiviteter i attraktive, positive sammenhenger

Vekt på fysiske aktiviteter

Variasjon og fleksibilitet i tiltaket

En dag er nok